Korejā amerikāņi apbruņoti ar „snaiperskopiem"

Vašingtona (md). — Amerikāņu ar-mijas iestādes pirmo reizi paziņoja, ka Korejas kaŗa laukā nakts cīņā izmanto arī ts. „snaiperskopu". Tā ir ierīce, kas pastāv no infrasarkano staru avota, elektriskā teleskopa un mugursomā nēsājamas baterijas un atļauj precīzu tēmēšanu arī naktī tumsā. Pēc vienas versijas, snaiper-skops uzmontējams uz šautenes, pēc otras — uz bruņu cepures. Ar šo ieroci ļoti labi panākumi. Tas esot ievērojami uzlabots tā snaiperskopa modelis, ko amerikāņi pirmo reiz lietoja otrā pasaules kaŗā — 1944. g. Klusā okeana kaŗa laukā. Okinavas salā 30 proc. no visiem ienaidnieka nodarītiem cilvēku zaudējumiem panākti ar snaiperskopu. Tuvākas ziņas armija pagaidām neizpauž, bet ir zināms, ka snaiperskopus ražo sērijveidā un tie tagad ietilpst kājnieku divīziju standartapbruņojumā.

DAŽOS VĀRDOS

Parīzes prese apsveic Rietumvācijas valsts kanclera viesošanos Francijā, norādot, ka šāds personīgs kontakts abu valstsvīru starpā vislabāk palīdzot nolīdzināt nesaskaņas. Adenauers apmeklēs visā drīzumā arī Londonu, lai sastaptos ar angļu valstsvīriem.

Lielāks skaits Vampira turboiznīcinātāju sabojāti Lilles lidlaukā, Francijā. Vainīgais sabotieris, mechaniķis Stefans Vilgos, atrasts un nodots tiesai.

Suecā un Ēģiptē stacionētās angļu vienības nolemts atvilkt uz Jordānu, Kipru un Kirenaiku tuvākās dienās. Kaŗa gadījumā briti patur tiesības ierasties apdraudētajos apgabalos.

Pret franču filmu Četri džīpā, Kannu festivālā, protestējusi padomju filmu delegācija. Filmā rāda kādu angļu-amerikāņu-franču-krievu patruļas braucienu džīpā pa Vīnes ielām.

Slavenais franču atompētnieks Žolio-Kirī ieguvis Staļina miera prēmiju, bet citus apbalvojumus saņēmuši Kenterberijas „sarkanais dekāns" Džonsons un amerikāniete E. Ženija Kotona.

Tiešā dzelzceļa satiksme starp Pad. savienību un Ķīnu uz Pekingā panāktas īpašas vienošanās pamata nodibināta ar 1. aprīli.

Indija lūgusi Pad. savienību piegādāt labību. Tai apsolīta 50.000 t piegāde.

Vēl uz 3 gadiem atstāti dienestā tie Vācijas padomju joslas tautas policisti, kuru dienesta laiks izbeidzas šinī vai nākošajā gadā.

ASV militārās iestādes Vācijā protestējušas par pretamerikāņu demonstrācijām un amerikāņu militāro vilcienu apšaudīšanu padomju joslā.

Nonācis deficītā vienīgais ASV komūnistiskais laikraksts Daily Worker. Laikraksta tirāža nokritusi uz 14.000 eksemplāru.

Izejvielas par 30 milj. dolaru lūgusi Jugoslavija ASV.

Ieroči zoļādu kastēs atrasti kādā robežpunktā pie Lībekas. Tie domāti Rietumvācijas komūnistu pagrīdes šūniņām un sūkusi no krievu spiegu centrāles Kemnicā, kas vada komūnistu sabotāžas kustību Francijā un Rietumvācijā.

Izdarīti pirmie lidojumi ar jauno angļu bezastes turboiznīcinātāju Delta. Plākšņi tā ir izveidoti trīsstūra formā. To konstruējuši Feireja lidmašīnu fabrika un aviācijas lietpratēji cer sasniegt labus rezultātus.

Lielāko budžetu Lielbritānijas vēsturē finanču ministrs Gaickels otrdien iesniedza Anglijas apakšnamam. No 4,2 miljardiem márc. 1951./52. g. budžetā 1,49 miljardi paredzēti zemes aizsardzībai.

Belgrades informācijas ministrija atsaukusi ziņu, it kā Tito būtu pieprasījis rietumu sabiedrotajiem ieroču palīdzību.

Ar pretpadomju propagandas plakātiem bija aplīmētas namu sienas Karlshorstā, Berlīnes austrumu sektorā, kur mitinās padomju kontrolkomisijas iestādes.

400 kaŗa kuģu amerikāņu jūras spēku rīcībā būs līdz 1952. g. vidum, — paskaidroja ASV admirālštāba šefs Forests Šermens. 400 kuģu vidū būs 3 vislielākā tipa kaŗa kuģi, 27 lidmašīnu bazes kuģi, 19 kreiseri, 250 iznīcinātāju un 100 zemūdeņu.

5.379.043 farmas bija Sav. valstīs pag. gadā. Tas ir par apm. 718.000 mazāk nekā 1940. gadā, — teikts ASV statistiskās centrāles biļetenā.

20 milj. DM trūcīgo bēgļu bērnu atbalstam Rietumvācija nolēmusi nodot UN bērnu palīdzības komiteja.

Mandžūrijas pilsētu Antungu bombardējuši 24 amerikāņu lidojošie cietokšņi 50 turboiznīcinātāju pavadībā, — ziņoja Pekingas radio.

Krievu vienību ierašanos Mandžūrijā oficiāli apstiprinājis TASS un Maskavas raidītājs.

Nūdisma klubus slēgusi Austrumvācijas valdība ar pamatojumu, ka tie traucējot komūnistu miera kampaņu.

20 t ieroču atkal atklājusi itāļu policija Ansaldo kuģu būvētavā, Dženovas tuvumā. Lielāks skaits spēcīgo radio raidītāju un uztvērēju atklāts Sandžiovani baznīcā Milānā.

Par 1 milj. pieaudzis Polijas iedzīvotāju skaits pēdējos 4 gados, bet tomēr ir vēl par 10 milj. mazāks nekā 1938. g.

Par smieklīgiem un muļķīgiem meliem padomju prese dēvē Kanadas laikrakstu informāciju, ka Kanadas piekrastē novērotas padomju zemūdenes.

24 milj. uzņēmumu minūtē var izdarīt ar ātrāko fotokameru pasaulē, ts. Kera-Cela kameru, kas izgudrota Anglijā un izstādīta jaunākajā fotoaparātu skatē Londonā. Kameras precīzitāte esot tik liela, ka no 100 m attāluma bez pūlēm varot nofotografēt mušu.

Vairiekstu koka leļļu šūpuli Anglijas karalienes mazmeitai princesei Annai nosūtījusi kāda Kanadas māte. Šūpulis rotāts ar dažādu Kanadas augļu koku intarsijām, un to gatavojis Kanadā ieceļojis ukrainis Svedjuks.

Atļaut citām valstīm studēt padomju sociālās aprūpes metodes lūdzis Indijas delegāts UN sociālā komisijā Dr. Bharatans Kumarapa Ženēvā. „Pad. savienība ir liela zeme, pārpilna jaunām idejām," izteicās Kumarapa, „un mēs esam dzirdējuši, ka tur daudz darot mazturīgo labā un šim nolūkam izdodot daudz naudas..."

Līdzšinējais franču okupācijas kaŗaspēks Rietumvācijā pārdēvēts vienkārši par „franču spēkiem Vācijā", jo tos vairs neuzskata par okupācijas, bet gan aizsardzības spēkiem.

Lidojot uz bērēm, dabūjuši galu 6 amerikāņu virsnieki un 13 kareivju Rietumvirdžīnijā, lidmašīnai iedrāžoties kalnā un eksplodējot. Divi pārējie kareivji smagi ievainoti. Visa grupa devusies uz Čarlestonu, lai kā goda sardze piedalītos kādā citā lidmašīnas klizmā bojā gājuša kollēgas-lidotāja apbedīšanā.

LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 30 (474), April 18, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 102-15, 85th Drive, Richmond Hill 18, N. Y., Phone VI 9-7778. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 30 (474)
Trešdien, 1951. g. 18. aprīlī
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Cullīts, galv. red. vietn. V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, E. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs P. Balodis. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N, 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc. vad.: A. Šmits, 21, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

IRO darbība pagarināta līdz gada beigām

Ženēva (md). — IRO ģenerālpadome savā sesijā Ženēvā pagājušo ceturtdienu nolēma pagarināt starptautiskās bēgļu organizācijas darbību vēl par trīs mēnešiem, t. i. līdz 1951. g. beigām. IRO augstākā vadības organa lēmums, kas pieņemts pēc ģenerāldirektora Donalda Kingsleja ierosinājuma, nozīmē, ka tiešām reālizējušies jau kopš laba laika dzirdētie minējumi par paredzamo IRO darbības pagarināšanu pēc līdzšinējā beigu termiņa — 30. septembra. Līdz gada beigām IRO darbs turpināsies līdzšinējā veidā, bet pēc tam vēl 1952. g. paredzēts zināms laiks organizācijas galīgai likvidācijai, domājams trīs mēneši. Nekādus jaunus līdzekļus IRO nav paredzēts piešķirt, bet tai līdz darbības beigām jāiztiek ar līdz šim rīcībā esošiem resp. ietaupītiem līdzekļiem.

Tā kā ierosinājums IRO darbības pagarināšanai nācis no amerikāņu puses, tad šinī apstāklī ieinteresētās aprindas saskata zināmas izredzes, ka ASV pagarinās arī DP ieceļošanas likuma robežterminu, jo ir gluži skaidrs, ka noteiktajā termiņā — līdz 30. jūnijam likumā noteikto kvoti nekādā gadījumā neizdosies izpildīt.

Vismaz 30.000 DP izredzes nonākt „laika trūkumā"

TIKAI VĒL TĀLĀKI PAPILDINĀJUMI ASV IECEĻOŠANAS LIKUMĀ SPĒS APMIERINOŠI NOKĀRTOT DP JAUTĀJUMU — AICINA ARĪ ASV PACELT SAVU „DZELZS AIZKARU"

Ženēva (ip). — Kā IRO ģenerālpadomes sēdē paskaidrojis IRO ģenerāldirektors Kingslejs, DP ieceļošanas likuma ietvaros līdz noteiktajam beigu termiņam — šā gada 30. jūnijam ASV būs ieceļojuši vismaz par 50.000 DP mazāk nekā likums to atļauj. Šis fakts esot izskaidrojams ar „novilcināšanos, kāda radusies sakarā ar lielajām grūtībām likuma ļoti sarežģītās procedūras izpildē". Esot pamats cerēt, ka kongress terminu pagarinās, bet esot nereālistiski paļauties, ka varēs sasniegt pilnu likumā paredzēto ieceļotāju skaitu, jo daudzi no paliekošiem bēgļiem neatbilstot likuma noteikumiem.

Ģenerāldirektora Kingsleja ziņojumā norādīts, ka pašlaik Eiropā vēl atrodas 94.000 bēgļu, kas saņēmuši solījumus vai jau tieši galvojumus uzņemšanai Sav. valstīs DP likuma ietvaros. No šī skaita līdz 30. jūnijam vīzas būs saņēmuši ne vairāk par 33.000. Atlikušo skaitā liela daļa būs noraidītie, bet ap 30.000 vienkārši nonāks laika trūkumā, nevarēdami līdz noteiktajam termiņam būt pietiekami tālu procesā, lai vēl tiktu pāri.

Bostonas Christian Science Monitor plašā ievadrakstā apsveicot nesen pieņemtos papildinājumus ieceļošanas likumā, uzsver, ka arī tie vēl neatrisina visu problēmu un būtu nepieciešami vēl tālāki soļi palīdzībai bēgļiem. Ap 100.000 personām būtu dota jauna ticība rietumu demokratijas ideāliem, ja ASV paceltu savu dzelzs priekškaru un dotu savā zemē patvērumu šiem ļaudīm, kas ir visdedzīgākie un pārliecinātākie pretkomūnisma cīnītāji

Miris Ernests Bevins

Londona (el). — Par angļu valstsvīra Ernesta Bevina nāvi sēro ne vien Lielbritānijas karaļnams, valdība un tauta, bet visa brīvā pasaule, pasvītroja premjērs Etlijs šim angļu lielajam ārlietu ministram veltītajā radiorunā svētdienas vakarā. Etlijs bija arī tas, ar ko Ernests Bevins vēl tikai dažas stundas pirms savas nāves pārrunāja jaunākos politiskos notikumus. Bevins bija juties vēl visai labi un stāstījis Etlijam, ko nelaiķis apmeklēja Londonas Sv. Marijas slimnīcā, kur premjērs patlaban ārstējas, par savu nākošnedēļ paredzēto atpūtas braucienu uz Kanarijas salām. Liktenis bija gribējis citādi.

No dažādām pasaules malām plūda līdzjutības apliecinājumi lorda zīmogglabātāja ģimenei, jo šo amatu Bevins izpildīja līdz savai nāvei. Vinstons Čērčils, kuŗa kaŗa kabinetā nelaiķis bija darba ministrs, paskaidroja: „Mana kaŗa laika līdzcensoņa nāve mani dziļi satricinājusi. Viens varoņgars ir no mums šķīries. Viņš ieņems vietu mūsu zemes lielo ārlietu ministru galerijā." Franču ārlietu ministrs Šumans izsaka savas sēras vārdos: „Bevins bija nesatricināms cīnītājs par starptautisku saprašanos un paveicis ļoti daudz Francijas un Lielbritānijas tuvināšanas darbā." Dīns Ečesons paskaidroja: „Bevins bija godprātīgs cilvēks, liels anglis un pašaizliedzīgs cīnītājs par visas cilvēces brīvību." Prezidents telegrafeja Etlijam: „Brīvības draugi visā pasaulē pievienojas angļu valdības un tautas sērām par uzticīgā kalpa un varonīga cilvēku tiesību aizstāvja zaudēšanu."

Pag. sestdienas vakarā ar sirdstrieku mirušā angļu valstsvīra apglabāšana notiek trešdien, piedaloties piederīgiem un tuvākiem draugiem.

Atsaukties lūgtas visas latviešu organizācijas

LNP prezidijs norāda, ka aicinājums vispasaules latviešu centrālās organizācijas jautājumā piesūtīts visām tām organizācijām, kuŗu adreses bijušas LNP rīcībā. Taču atbildēt lūgtas v i s a s, — arī tās, kas aicinājumu nebūtu saņēmušas. Aicinājuma teksts atrodams laikraksta Latvija 4. aprīļa numurā.

Lielākā pasaules naftas rafinētava slēgta

IRANAS ŠACHS DODAS ĀRSTĒTIES UZ ĀRZEMĒM — 20.000 DEMONSTRĒ PRET ANGĻIEM

Teherāna (el). — Iranas parlaments vienprātīgi apstiprinājis kaŗa stāvokļa izsludināšanu 7 naftas rajonos Kusistanas dienvidu provincē. Vētrainā parlamenta nakts sēdē persiešu nacionālists Huseins Maji asi uzbruka angļu valdībai un Angļu-iraniešu naftas sabiedrībai, ka tās pašas izprovocējušas asiņainus nemierus, lai traucētu vai aizkavētu naftas rūpniecības nacionālizāciju. Deputāts Faramarzi norādīja, ka Lielbritānija meklē iegānstu, lai varētu sūtīt uz Iranu savu kaŗaspēku.

Streikotāju posteņu apsargāto Abadanas naftas rafinētavu svētdienas rītā slēdza. Arī ostas rajonā pārtraukti naftas pārvietošanas darbi. Kopš vairākām dienām Abadanā nav iebraucis vairs neviens tankkuģis. 20.000 komūnistu un nacionālistu uzkūdītu persiešu svētdien demonstrēja pret angļiem, un pa Abadanas ielām un laukumiem nemitīgi braukāja Iranas armijas tanki un bruņu mašīnas. Angļu pilsētas kvartals līdzinājās apsargātam cietoksnim. 1700 tās iedzīvotāji neiedrošinājās atstāt savus dzīvokļus, kaut gan ielas apsargāja militārās patruļas. No oficiāliem avotiem ziņoja, ka visu Abadanā nodarbināto angļu un amerikāņu sievas un bērnus izvākšot no Iranas.

Svētdien Teherānā kļuva zināms, ka arī šachs atstāšot zemi, jo visi 5 ārsti speciālisti, kas viņu izmeklējuši un konstatējuši aklās zarnas iekaisumu, ieteikuši operāciju izdarīt ārzemēs.

Latviešu iestāšanās ārzemnieku leģionos nav jāveicina

LNP IEBILDUMI PRET DEPORTĒTO SARAKSTU PUBLICĒŠANU UN BRĪVĀS EIROPAS KOMITEJAS LATVIEŠU SEKCIJAS SASTĀVU — BALTIEŠIEM RIETUMVĀCIJĀ KENNKARTES PAREDZ AIZSTĀT AR LATVIJAS ĀRZEMJU PASĒM

Latviešu nacionālās padomes prezidija kārtējo sēdi Ludvigsburgā vadīja priekšsēdis J. Celms, piedaloties V. Janumam, V. Bastjānim, R. Liepiņam, J. Ķullītim, A. Endziņam, G. Odiņam, J. Niedram un P. Balodim. Prezidija priekšsēdis ziņoja par korespondencē ar atsevišķiem nacionāliem centriem un organizācijām skartiem jautājumiem. Sakarā ar LNF Zviedrijā ierosinājumu, prezidijs pieņēma atzinumu, ka deportēto tautiešu saraksta publicēšana nav vēlama. Tālāk J. Celms ziņoja, ka LNP bibliotēku komplekti nosūtīti vēl 9 latviešu organizācijām ASV, Zviedrijā, Austrālijā un Kanadā. Šī ir jau ceturtā sūtījumu serija, un ar to lielais trimdas bibliotēku komplektēšanas un izsūtīšanas darbs tikpat kā nobeigts.

Pēc pārskata par LCK viedokli atsevišķos aktuālos trimdas dzīves jautājumos V. Janums ziņoja, ka arī Vācijā notiek tautiešu vervēšana franču ārzemnieku leģionam. Atkārtoti ir nācies konstatēt, ka, leģionārus vervējot, dotos solījumus vēlāk nepilda, un tie, kas leģionā iestājušies, to nožēlo. Bez tam jāievēro, ka leģionāriem, kā jau kaŗa kalpiem, kaujas laukā jānes daudz smagāka nasta nekā nacionālām vienībām, bet it īpaši, ka iestāšanās t. s. ārzemnieku leģionos nozīmē vēl atlikušo mūsu spēku izkliedēšanu, kas neatbilst mūsu tautas nacionālpolītiskām interesēm. Visu to ievērojot, LNP prezidijs atrod, ka tautiešiem no iestāšanās t. s. ārzemnieku leģionos jāattura. Tāds ir arī kaimiņtautu pārstāvju viedoklis. Sakarā ar to, ka paziņota zināmas ASV kaŗaspēka daļas komplektēšana no 2500 nevācu bēgļiem, jānogaida tuvāki noteikumi resp. instrukcijas.

R. Liepiņš sniedza pārskatu par vispārējā polītiskā stāvokļa attīstību un sakarā ar to saskatāmām konsekvencēm. Notikumi Iranā kvalificējami kā loģiskas lietu attīstības zināma faze. Te, tāpat kā Ķīnā, Korejā u. c., lielinieki izmantojuši naidu pret ārzemniekiem, vispār patriotismu un nacionālās tendences par līdzekli savu

(Turpinājums 2. lpp.)

Cīnīties pret Pad. savienību mūs nesauca vācieši, bet — kaŗš

B r ē m e n e (rs). — Vācu nedēļas laikraksts Ost-West Kurier ziņo, ka otrā pasaules kaŗā cīņā pret boļševismu krituši 18.000 holandiešu, 12.000 skandināvu, 4.000 valoņu, 6.000 franču, 16.000 spāņu, 8.000 galiciešu, 45.000 ukraiņu un pāri par 60.000 — latviešu, igauņu un lietuviešu. Daudzi tūkstoši dzīvi palikušie un pēc kaŗa dzimtenē atgriezušies to pašu tautu kaŗavīri notiesāti tāpēc, ka cīnījušies kopā ar vāciešiem. Rakstā uzsvērts, ka šie nevācieši, kaut gan cīnījušies zem nacionālsociālistu karoga, nacionālsociālisti nav bijuši. Tie bijuši cilvēki, kas sapratuši, ka Eiropa jāglābj no „sarkanā palsuma", no tām pašām briesmām, kas Eiropai draud šodien, un centušies to darīt, riskējot ar savām dzīvībām.

Rakstā citēta holandieša Dr. V. Sluises vēstule, kuŗā, starp citu, teikts: „Tie nebija vācieši, kas sauca mūs cīnīties pret Pad. savienību. Mūs sauca — kaŗš, jo cīņa pret boļševismu būtībā bija Eiropas dzīvības jautājums. Šī fakta sapratēju skaits nebija liels, un daudzi palika mājās. Apzinīgie eiropieši totiēs aktīvi piedalījās cīņā, jo saprata, ka Pad. savienības pilnīga uzvara nozīmētu visa pazaudēšanu. Tie bija varoņi, ne militāristi vai nacionālsociālisti, kā viņus apzīmēja pēc 1945. g. un daži, pat ievērojami polītiķi, dēvē vēl tagad."

Amerikāņu aviācijas pārakums Korejā apdraudēts

DEMOKRATU SENĀTORS AICINA BOMBARDĒT ĶĪNU

T o k i o (el). — Amerikāņu gaisa spēka virspavēlnieks Austrumāzijā ģenerālleitnants Džordžs Streitmeirs preses intervijā paskaidroja, ka aviācijas pārākumu, kas līdz šim UN bruņoto spēku operācijas Korejas kaŗā ievērojami atslogojis un atbalstījis, turpmāk vairs nevarot uzskatīt par pašsaprotamu lietu. Pēdējā nedēļā jau bijusi manāma komūnistu gaisa spēku aktīvitāte, kas turpmāk vēl pieņemšoties. Izlūkošanas dienesta novērojumi liecinot, ka ienaidnieks neatlaidīgi palielinot savu lidmašīnu skaitu un ka Ziemeļkorejā patlaban izbūvējot vismaz 6 jaunus lidlaukus.

Pēdējo dienu gaisa kaujās komūnistu iznīcinātāji iznīcinājuši piecus amerikāņu supercietokšņus un paši tai laikā zaudējuši 15 turboiznīcinātājus. Tiem pieskaitāmi vēl 11 bojāti iznīcinātāji. Amerikāņu gaisa spēku vadība savukārt ziņoja par līdz šim lielāko gaisa kauju Korejā, kuŗā piedalījušās ap 190 lidmašīnu, ieskaitot bumbvežus. Amerikāņu turboiznīcinātāji iznīcinājuši vai sabojājuši 17 ienaidnieka lidmašīnu, paši atgriežoties bazēs bez zaudējumiem.

Demokratu senātors Pols Duglass pag. sestdien ierosināja vērst UN aviācijas gaisa uzbrukumus pret Ķīnas territoriju, gadījumā, ja Pekinga lielākos apmēros pastiprinātu lidmašīnu iesaistīšanu Korejas frontē.

Sarkanās Ķīnas ziņu aģentūra Asinhua svētdien vēstīja, ka 200 amerikāņu lidmašīnas pārlidojušas Ķīnas robežu un gandrīz 12 stundas izlūkošanas nolūkos pavadījušas virs ķīniešu territorijas. Tass ziņo, ka 5 amerikāņu ātrie bumbvedēji pārlidojuši Fuas pilsētu un apšaudījuši civiliedzīvotājus.

Jauns draudu signāls no Jugoslavijas

Londona (ld). — Maršala Tito lūgums trim rietumu sabiedrotajiem piegādāt ieročus bija par iemeslu īpašai apspriedei Vašingtonā, piedaloties ASV, Lielbritānijas un Francijas pārstāvjiem. Jugoslavijas valstsgalvas prasībā rietumnieki saskata jaunu draudu signālu Balkānos, jo vēl nesen Tito deklarēja, ka neprasīšot ieroču palīdzību no rietumiem, iekām agresijas briesmas būs acīm redzamas. Vēl pagājušā gada beigās Tito bija pārliecināts, ka spēj atvairīt satelītu armiju uzbrukumu. Starplaikā šo valstu bruņotie spēki, sevišķi aviācija, tādā mērā pastiprinājušies, ka maršals nu vairs nejūtas drošs.

Fakts par ieroču pieprasījumu, kas trim valstīm iesniegts vismaz jau pirms diviem mēnešiem, bet līdz šim turēts slepenībā, atklājās oficiālā intervijā, ko Jugoslavijas komūnistu partijas organam Borba deva jaunais ārpolītikas padomes šefs Vlachovičs. Viņš paskaidroja, ka ieroči vajadzīgi, lai stātos pretim Ungārijas, Bulgārijas un Rumānijas intensīvai apbruņošanai, kas nozīmējot Jugoslavijas nacionālās drošības apdraudējumu. Visu triju valstu armijas jau ievērojami pārsniedz mierlīguma atļautās robežas, un tās pastāvīgi vēl pastiprina savu militāro gatavošanos pret Jugoslaviju. — paskaidrots Belgrades ārlietu ministrijas izdotajā Baltā grāmatā. Maršals Tito jau decembrī parlamentā trīs kaimiņvalstu armijas novērtēja kopā uz 660.000 vīru.

Reizē ar ieročiem Jugoslavija pieprasījusi no Anglijas lielāku saimniecisku aizdevumu. Tālāk angļu prese ziņo, ka Lielbritānijā ieradies Jugoslavijas vicepremjēra un ārlietu ministra Kardeļa vietnieks Gerskovičs, lai studētu britu valsts un tiesisko sistēmu. Viņam bijušas vairākas garākas apspriedes britu iekšlietu ministrijā. Britu prese domā, ka Gerskoviča studijas Anglijā paredzēts izmantot, reālizējot Tito plānus režīma demokratizēšanai Jugoslavijā.

Svarīgākais īsumā

★ Republikāņu frakcijas vadītājs tautas vietnieku namā paskaidroja, ka ģenerālis Mekarturs, kas pirmdien ieradies ASV, piektdien runās kongresa abu namu kopsēdē. Prezidents Trumens pievienojies šim ierosinājumam ar vārdiem: „Man nav iebildumu, ka kongress parāda tādu godu vienam no mūsu lielākajiem kaŗavīriem."

★ Demokratu partijas sanāksmē sestdien prezidents Trumens pasvītroja, ka UN nesatricināmā pretestība Korejā Kremļa varas vīrus atturēja no citu zemju iekaŗošanas, kas uzskaitītas viņu sarakstā. Tāpat frontes noturēšana Korejā devusi brīvajai pasaulei laiku savu aizsardzības spēku izveidošanai.

★ Nacionālās Ķīnas valstsgalva Čangkaišeks preses intervijā paskaidroja, ka pēdējo dienu notikumi ievērojami vājinājuši pretkomūnistisko fronti Āzijā. Viņš aicināja Sav. valstis vadīties Āzijas polītikā pēc saviem ieskatiem un asi uzbruka Lielbritānijai. Intervijas beigās ģenerālisims uzsvēra, ka nacionālās Ķīnas bruņotie spēki spētu jūtami atslogot Korejas fronti.

★ Rietumu diplomāti uzņēma visai atturīgi Pjongjangas raidītāja informāciju, ka Ziemeļkoreja, sekojot Varšavas „miera kongresa" manifestam, griezusies pie UN ar priekšlikumu nokārtot konfliktu miera ceļā. Varšavas manifests, kā zināms, prasīja, lai Korejas konflikta izbeigšanu pārrunātu Drošības padomē, piedaloties komūnistiskajai Ķīnai. Ziemeļkorejiešu priekšlikums apvienots arī ar Formozas problēmām, kādēļ tas šķiet visai nereāls.

★ Tito saslimis ar žults kaiti un atrodas ārstu pārraudzībā, ziņoja pirmdien Belgrades raidītājs. Pirms tam, sirgdams ar gripu, Jugoslavijas valstsgalva nevarēja piedalīties banketā, ko viņa valdība rīkoja par godu UN ģenerālsekretāram Trigvem Lī.

Mūsu pilnvaras

Ja savāktu visas tās neapšaubāmās liecības par Kremļa despotu un viņu algotņu noziegumiem, kas uzkrātas rietumu lielvalstu attiecīgajās iestādēs, tad šo apsūdzības materiālu kaudze daudzkārt pārsniegtu Nirnbergas starptautiskās tiesas archīva krājumu. Tur ir gan izlūkošanas aģentu ziņojumi, gan padomju slepeno dokumentu noraksti vai pat oriģināli, kā arī simtiem tūkstošas pārbēdzēju, no padomijas gūsta pārnākušo kaŗavīru vai turienes koncentrācijas nometnēs izvārgušu cilvēku (pat ārzemnieku!) liecības, pat neskaitot tās, ko devuši Baltijas uc. komūnistu okupēto valstu bēgļi, viņu eksīlvaldības vai trimdas organizācijas. Rietumos sen jau zināmi Katinas uc. masu kapeņu noslēpumi, kā arī masu deportācijas un milzīgais spaidu nometņu tīkls; un zināms tik labi, ka ASV jau pirms gada varēja rādīt šo nometņu atrašanās vietas publiski izstādītos plānos, minot arī tajās ieslodzīto skaitu, ko aptuveni vērtē uz 20 miljoniem. (Precīzi to, protams, nespētu pateikt pat NKVD, jo šajās cilvēku bendētavās notiek nepārtraukta kustība: no vienas puses — ieslodzītie iet bojā, no otras — jauni plūst klāt.)

Tāpat brīvajai pasaulei un tās vadošajiem centriem nav šaubu par nemitīgajām masu deportācijām Baltijas valstīs, kur tās sākušās jau pirmās okupācijas laikā, un ir arī zināms, ka savām zemēm atrauto baltiešu skaits jau sen pārsniedzis miljonu. Tādēļ Latviešu nacionālā fonda Skandināvijā pasāktais izdevums — 1940/1941. g. deportēto latviešu v ā r d i s k s saraksts — nevar pretendēt uz tik nepieciešamas un nozīmīgas liecības svaru, ka bez tās Maskavas noziegumu nasta kaut cik atvieglotos, jo, kā jau teikts, rietumi z i n a arī šo deportāciju faktu un t i c iesniegumiem, kas tiem deponēti jau agrāk. Kā glābējs neprasa slīcējam uzvārdu, bet metas to izvilkt no ūdens, tā savādi būtu iedomāties, ka cilvēce cīnīsies par komūnisma vajāto atpestīšanu tikai tad, ja zinās, kā katru no šiem nelaimīgajiem sauc. Un šo nelaimīgo taču ir desmitiem miljonu, ja runā tikai par koncentrācijas nometnēm vien! Kam še saraksti?

Bet galvenais — kā to jau apsvērušas latviešu trimdinieku pārstāvības — LNP un LCK Vācijā, kā arī LNPL Anglijā — saraksta izdošana ir arī n e v ē l a m a. Nevēlama tādēļ, ka var nozīmēt deportāciju vai vēl ko ļaunāku sarakstā uzrādīto piederīgajiem, kas vēl palikuši Latvijā, kā arī dažam labam toreiz aizvestajam, kam laimējies izbēgt no ešelona vai koncentrācijas nometnes, vai arī kādā citā veidā NKVD neapzīmogotam notušēties padomijas ļaužu masā. Pat tad, ja tas varētu notikt tikai ar pieci vai desmit latviešiem, nevienam mums nav t i e s ī b u tīšu prātu grūst šos cilvēkus mocībās un nāvē. Še mūs nav pilnvarojis n e v i e n s 1940./41. g. deportētais, nedz arī kāds viņu piederīgais, kas vēl elpo Latvijas gaisu.

Bet ja mums ir kāda pilnvara, ko esam paņēmuši līdz, Latviju atstājot, vai arī saņēmuši to no tēvu zemes nākušajās vēstulēs, tad tā ir — cīņai par latviešu tautas glābšanu. Un šajā cīņā nekad neesam vairījušies no drošas un atklātas komūnisma apkaŗošanas un padomju varas noziegumu vai NKVD šausmu darbu vēstīšanas, raidot brīvajā pasaulē brīdinājumu un briesmu saucienus. Še trimdas latviešu taisno ceļu ne par matu nenovirzīs pat tādi noplukuši „Trojas zirgi", kā nule Zviedrijā palaistais anonīmais rotējums, kur zem „nacionālo latviešu grupas" maskas Kremļa aģenti neveikli piekabinājušies to latviešu balsīm, kas pacēlušās pret deportēto saraksta izdošanu. Protams, — komūnistu argumentācija un no tās izrietošie nolūki gan ir gluži citi, bet tikpat viegli atšķirējami kā visa viņu melu propaganda.

Lai zina šie Maskavas izpalīgi, ka ne draudi, nedz viltus mūs nekavēs turpināt savu cīņu līdz galam, kad Latvija atkal būs brīva un atvērsies arī padomijas koncentrācijas nometņu vārti, lai vēl dzīvajos palikušie atgrieztos savā tēvu zemē. Un tad, kad būsim apzinājuši mums zudušos, — tad arī celsim viņiem pieminekli; celsim nevis uz laba papīra un angļu valodā, bet gan uz Latvijas zemes, no Latvijas akmens un latviskiem ierakstiem. Šī pieminekļa celšanā piedalīsies visa latviešu tauta, ar to godinot visu savu komūnisma mocekļu piemiņu uz laiku laikiem.

V i l i s L e s i ņ š

Ideālā māja

Latvietes iespaidi angļu izstādē

VĒSTULE LATVIJAI NO ANGLIJAS

Kaut arī lielākā daļa trimdinieku var tikai sapņot par savu māju, nerunājot jau nemaz par kādu „ideālo māju", kaut kas tomēr vilktin vilka aiziet uz laikraksta Daily Mail rīkoto Ideal Home izstādi Londonā, — klusā cerībā, ka arī tev kādreiz var būt sava māja, ko tad varēs iekārtot šā vai citādi. Plašajās Olimpijas izstāžu telpās ātrā gaitā apstaigājot visas novietnes, 6 stundas pagāja nemanot. Eksponātu bija trīs galvenās grupās: māju būve un iekārtojums — mēbeles, paklāji, apkures ierīces, apgaismošana u. c.; mājturība — dažādu pārtikas preču propaganda, ēdienu gatavošanas demonstrējumi, mājturības mašīnas, apģērbi un to kopšana; grāmatniecības u. c. propagandas novietnes — ceļojumu biroji, armija un aviācija, dažu ārvalstu novietnes, dzīvnieku aizsardzības biedrība u. t. t.

STRŪKLAKAS UN VIRTUVE BALTĀ

Izstādes nosaukumam vispilnīgāk atbilst pirmās grupas eksponāti. Telpas centrā izbūvēta ielas daļa ar jaunām un glītām ēkām abās pusēs; starp mājām ir pat apstādījumi ar ūdens baseiniem un strūklakām. Visgreznākā, bet ne visatbilstošākā ideālas mājas nosaukumam ir pazīstamā Londonas universālveikala Harrod iekārtotā māja. Tā ir divu stāvu, kā gandrīz visas angļu ģimenes mājas, ar šablonisko iekārtojumu: pirmajā stāvā dzīvojamā un ēdamistaba, virtuve un priekšnams, otrajā — 3 guļamistabas un vannas istaba. Vismodernāk iekārtota virtuve, kur ievērotas visas higiēnas un ērta darba prasības. Visur pretī mirdz nerūsošā metalla un spodri baltās krāsas spīdums. Tādā virtuvē tiešām var strādāt ar prieku. Istabu iekārtojumā nav izturēts kopējs stils. Visas lietas gan ir dārgas un skaistas, bet kopā atstāj it kā salasītu iespaidu. Ēdamistaba iekārtota moderni un praktiski, bet guļamistabā redzama pat „debessgulta" ar baltiem žoržeta aizkariem. Dzīvojamā telpā kamīns — angļu ģimenes dzīves simbols un centrs.

Drusku lētāku māju iekārtojis Barkera universālveikals. Arī tā domāta 4 personu ģimenei. Mēbeles glītas, praktiskas un modernas. Mājas platība gan ļoti maza, kādēļ skapji pa daļai iebūvēti sienās, galdi salokami un katram priekšmetam ir sava noteikti iemērīta vieta. Viss ieturēts gaišās krāsās, kādēļ atstāj mājīgu un priecīgu iespaidu. Kādas mājas iekārtojumā, kur piedalījies populārais Women's Institute, viss ir uzsvērti praktiski. Pārmērīgs praktiskums kādreiz tomēr kļūst apnicīgs. Katrai mājiņai klāt paraugdārziņš ar puķēm, mauriņu un sakņu dobēm.

„MĀJIŅA UZ VISTAS KĀJAS"

Šādu mājiņu būve un iekārta tomēr prasa mārciņu tūkstošus. Lai izpalīdzētu arī nenaudīgiem māju gribētājiem, rasts atrisinājums t. s. „karavānu" veidā (mājiņas uz riteņiem), kas ar visu iekārtojumu maksā ap 550 mārc. Anglijā karavānas ir ļoti populāras, un tūkstošiem angļu tās lieto vasaras atpūtas un nedēļas nogaļu pavadīšanai. Tās var arī īrēt. Šāda 20X7 pēdu liela karavāna iekārtota 4 cilvēku dzīvošanai. Parasti tā iedalīta 2 telpās — dzīvojamā-guļamā un virtuvē. Pirmajā iekombinētas 4 guļvietas, kas dienā pārvēršas ērtā dīvānā vai arī tiek paceltas un ielaistas sienā. Ar izbīdamu sienu arī šo telpu vēl var sadalīt uz pusēm. Gar sienām novietoti skapji drēbēm, plauktiņi un kumode. Pat mazai apkures krāsniņai atrasta vieta. Virtuvē gāzes pavards, kur dedzina speciāli tvertnēs pildītu gāzi, izlietne, darba galds. Pie katras šādas novietnes garas interesentu rindas.

Angļi mīl ērtības. To apmierināšanai izstādē daudzas firmas rāda ērtas mēbeles, segas, paklājus. Bagātīgi izstādīti arī dažādi siltuma avoti, pie kam galveno vietu tomēr ieņem tradicionālais kamīns. Dārza un vasaras mājiņu mēbeles ļoti vienkāršā stilā, lietojot pat nekrāsotus un apaļus kokus.

Otrajā stāvā ir pārtikas rūpniecības novietnes. Šeit ļaužu drūzma vislielākā, jo gandrīz katra firma piedāvā par velti vai par niecīgu atlīdzību dažādus savus ražojumus speciālos iesaiņojumos. Pazīstamā maizes fabrika iekārtojusi nelielu ceptuvi. Citi uzņēmumi rāda, kā saiņo cukuru pārdošanai vai demonstrē ēdienu pagatavošanu. Tur smaržo gan pēc saldām kūkām, gan vircotiem salātiem. Liela konservu bagātība. Praktiski visu uzturam vajadzīgo var dabūt konservētā veidā.

DZĪVE TĀ BŪTU VĒL DAUDZ SKAISTĀKA

Plašu telpu aizņem mājturības mašīnu novietnes. Tur galva drīz vien sāp no nepārtrauktās daudzo mašīnu dūkoņas. Ar gandarījumu apskatīju kādu veļas mazgājamo mašīnu, ko, attiecīgi pārkārtojot, var lietot arī trauku mazgāšanai. Jāatzīst, ka tā būtu ideāla māja, kur visus smagākos darbus palīdzētu veikt mašīnas, kur ēdienu varētu sagatavot galdā likšanai pusstundas laikā, un traukus mazgātu mašīna. Par traukiem runājot, nevar nepieminēt skaistos Phoenix ugunsdrošos stikla izstrādājumus, kas ir reizē praktiski, glīti un ne pārāk dārgi — pusdienas servize 6 personām ar 25 priekšmetiem maksā 65 šil.

Pēdējo stāvu izstādē aizpilda dažādas propagandas novietnes. Armijas dzīves jaukās puses rāda plašas paraugbarakas, aviācija izstādījusi dažādu laiku lidmodeļus un parādījusi pretgaisa aizsardzības organizāciju. Interesanti un uzskatāmi parādīti virsnieku ģimeņu dzīvokļi vēsturiskā secībā no 1851. g. Nepārtraukti skan aicinājums: iestājieties armijā, atbalstiet aviācijas spēkus, stipriniet Anglijas un visas pasaules drošību!

Anglijas ceļojumu biroji aicina pavadīt brīvdienas visdažādākās zemēs, bet Vāciju, Austriju, Italiju un Dienvidslaviju apmeklēt iesaka attiecīgo valstu novietnes. Mazi elektriski vilcieniņi slīd ārā no tuneļiem zem reljefi veidotiem Bavārijas kalniem, un tādi paši krāsaini autobusi lēni rāpjas šo kalnu galotnēs. Dienvidslavija aicina skatīt savas tautas krāšņos tērpus un baudīt zemes dzirkstošos vīnus.

Angļu māja gandrīz nav iedomājama bez sava „mīluļa" (pet), kas ir vai nu suns, kaķis, reizēm arī bruņurupucis, zelta zivtiņa vai kāds putns. Tādēļ izstādē redzama vesela novietne ar dažādu sugu kucēniem, mazs pinkains ponijs, akvāriji ar zivīm, novietnes speciālai dzīvnieku barībai un bagātīga literātūra par šo mīluļu kopšanu. Kādā novietnē bija pērkamas mazas metalla medaļas, kur iegravēt suņa vārdu, lai to mīlulim aizvestu mājās no izstādes.

JAUNUMI PAT ZAGĻIEM

Sevišķā nodaļā policija propagandē satiksmes noteikumu ievērošanu, demonstrējot skaitļus par satiksmes negadījumiem. Vairākās novietnēs redzami līdzekļi, kā cīnīties pret Anglijas lielo jaunumu — zagļiem un ielauzējiem. Dažādākie trauksmes zvani, patentatslēgas un logu slēdži, — tā vien šķiet, ka arī zagļi var šeit daudz mācīties, tik pamatīgi visu nodemonstrē.

Izstādes sarīkojumu telpā ik dienas kāds pazīstams autors, politisks vai sabiedrisks darbinieks referē par dažādākiem jautājumiem. Pēc tam rāda piemērotu kultūras filmu.

Ceļu ārā meklējot, ieraugu vienu no interesantākām novietnēm visā izstādē. Pa plašu stikla logu redzami desmitiem bērnu 3—9 gadu vecumā skraidot, kāpelējot, šūpojoties, sitot bumbu un braucot ar div- un trīsriteņiem. Sasārtušiem vaigiem, izpūrušām galviņām tie aizrautīgi darbojas katrs pēc savas gaumes un patikas. Katram uz muguras piesprausts numurs. Pirmā brīdī nesaprotu, ko tas nozīmē, līdz noskaidroju, ka tas ir Nestlē firmas ierīkotais bērnu stūrītis, kur vecāki var atstāt savus mazos drošās rokās, kamēr paši veic nogurdinošo apkārtgājienu pa izstādes plašajām telpām.

Nav iespējams pieminēt visas novietnes, kur demonstrē „pēdējos atklājumus un jaunīnājumus" gan mājturības, gan skaistumkopšanas, gan citos jautājumos. Tie atgādināja kādreizējo Ziemsvētku tirdziņu Rīgā, kur arī varēja pirkt „visjaunāko, vēl līdz šim nepārspēto" — ne par 2 latiem, ne par 1, bet tikai par 99 santīmiem...

Lai nu kā — kaut arī man tagad nav vairs savu māju, tomēr arvien vēl ceru, ka reiz atkal tāda būs, un tad pratīšu likt lietā to, ko svešas zemes izstādē redzēju labu un derīgu.

A. Liepiņa

Londonā, aprīlī.

Lavīnas aprok cilvēkus

Norvēģu jaunatnes „sniega prieki"

VĒSTULE REDAKCIJAI NO NORVĒĢIJAS

Kad dzimtenes mežu tērces un strautu līči tērpjas pureņu zeltā, Lubāna klāņos un Bārtas tīreļos savu pavasaŗa dziesmu izsvelpj gaŗknābiskronšņeps, tad ziemeļzemē Norvēģijā vēl sniegi nāk un veļas lavīnas. Šeit nešūpojas klūgu šūpolēs, neskrien ap stabu, — laikam vasarā odi arī nekož. Brīvo laiku, it īpaši piecu dienu gaŗās Lieldienu brīvdienas šai sporta zemē visi cenšas pavadīt kalnos. Stacijās, auto piestātnēs slēpju meži, zem to svara liecas auto jumti. Izņemot zīdaiņus, visi uz slēpēm. Pieci gadi vecie šo sporta veidu prot jau gluži lietpratīgi. Visur spilgtkrāsaini sporta kostīmi. Sievietēm redz sarkanas un zilas tūka jakas, kalna kazu un ziemeļbriežu kažociņus, dažādu krāsu ziemeļzemju ornamentiem, lāčiem, briežiem izadītas galvas segas. Skaista modes parāde, kuŗu pieņem gan tikai vienaldzīgie staciju priekšnieki. Tā, mugursomām un guļammaisiem noslogoti, ļaudis atstāj vilcienu, vai auto un uz slēpēm dodas uz savām kalnu mājām.

Laipno norvēģu skaistajos mājokļos nokļuva arī latviešu bērni un pavadīja tur daudzas saulainas un jaukas dienas, kaut arī sākums neparastā vidē bija pagrūts. Labi ceļi, visās kalnu mājās elektrība, tekošs ūdens, Sarkanā krusta ātrās palīdzības punkti ar plašu sanitārpersonālu un techniskiem līdzekļiem. Tas gan tā tikai mērenajā joslā, bet trešdaļa Norvēģijas ir aiz polārā loka, kur sniega plašumā nav ceļu, nav kalnu māju, tur ceļš ved „tikai suņu kamanās uz telti, sarmas rotāto", kā lapi dzied. Bezbēdīgi sāktie izbraukumi tomēr dažkārt tālāk risinās visai drāmatiski, un šie svētku prieki daudziem maksāja dzīvību. Bet par to lai stāsta norvēģu laikrakstu triju dienu chronika no 28.—30. martam. — 25 g. v. jaunavu lavīnas apraka līgavaiņa acu priekšā, bet pēdējam dzīvība tikko izglābta slimnīcā. Cits sportists pārpūlējies, atbrīvojoties no sniega un miris ar sirds trieku. Kāda jaunava meklējusi glābiņu no sniega vētras kalnu šķūnī, kas no sniega svara pēc brīža sagāzies, nositot patvēruma meklētāju. Vosa kalnos lavīna aprakusi kādu tirgotāju un studentu — skautu grupas vadītāju. Četrus skautus pārsteigusi lavīna — divi aprakti tikai līdz pleciem ,kāpēc varējuši saukt pēc palīdzības. Lai gan glābšanas darbi uzsākti tikai 6 minūtes vēlāk, tomēr vienu no zēniem vairs neizdevās atdzīvināt. Citā vietā divi slēpotāji noškīrušies no grupas, lai ātrāk dotos uz priekšu. Vēlāk sekotāji atraduši slēpju sliedes nozūdam lavīnā. Mazā grupiņa glābšanas darbus naktī uzsākt nav varējusi. Rīta agrumā 70 vīru liela glābšanas komanda sākusi meklēšanu, bet bez panākumiem. Beidzot izdevies sagādāt lavīnsuni, kas 10 minūšu laikā uzmeklējis katastrofas vietu un sācis atkast sniegu. Abi slēpotāji atrasti pusotra metra dziļumā, viens no viņiem sēdus stāvoklī, tātad bijis vēl ilgāku laiku dzīvs. —

Jaunatne vairākkārtīgi brīdināta neaizklīst pa vienam tālajos klajumos. Pat kino chronikās norāda uz briesmām. Gan jāpiezīmē, ka norvēģu jaunatne svētkos neaizraujas no alkohola un iereibušus sastop ļoti reti. Un kādas gan satiksmes katastrofas piedzīvotu tad, ja klinšu kraujās iecirstos šaurajos līču loču ceļos mašīnas vadītu iereibuši šoferi vai jūras bangās un dziļajos fjordos zvejas laivas un kuģus stūrētu apskurbuši stūrmaņi?

—s

Latviešu iestāšanās...

(Turpinājums no 1. lpp.)

mērķu sasniegšanai. Jābaidās, ka Lielbritānija Iranas naftu zaudēs, bet PSRS to iegūs, kas nozīmētu jūtamu demokratiskās pasaules pozīciju vājinājumu. Jādomā arī, ka, nākot ar priekšlikumu sasaukt „4 lielo" ārlietu ministru konferenci, Maskavu ir vadījusi vēlēšanās novērst Rietumvācijas apbruņošanu, vismaz to novilcināt, un liekas, ka tas arī panākts. Jāpatur prātā, ka rietumdemokratijas vēlas kāpināt savu militāro potenciālu vienīgi tādēļ, lai kļūtu tik stipras, ka var ar Maskavu kā līdzīgs ar līdzīgu panākt kompromisu. Tālāk R. Liepiņš ziņoja par LNP ārējās daļas darbību un nolasīja sūtņa J. Feldmaņa atbildi sakarā ar LNP prezidija iepriekšējā sēdē pacelto Brīvās Eiropas komitejas latviešu sekcijas jautājumu. Pēc iepazīšanās ar sūtņa atbildi, prezidijs vienprātīgi konstatēja, ka latviešu sekcijas nodibināšanās pie Brīvās Eiropas komitejas uzskatāma par izcilu sasniegumu, bet pret sūtņa J. Feldmaņa nominēto šīs sekcijas sastāvu LNP prezidijam ir nopietni iebildumi.

Rietumvācijas valdība paredzējusi baltiešu bēgļiem t. s. Kennkartes vairs neizsniegt, uzskatot par tiesiski pilnvērtīgu personas dokumentu Baltijas valstu sūtņu izsniegtās ārzemju pases. Sakarā ar to LNP prezidijs atzina, ka līdzšinējā nodeva par Latvijas ārzemju pasēm, kas tagad uzskatāmas par ikvienam tautietim Vācijā nepieciešamu dokumentu, ir pārāk augsta un nolēma lūgt sūtni K. Zariņu samazināt šo nodevu uz DM 10,— ģimenes galvam un DM 5,— ģimenes loceklim. Ievērojot to, ka ar nule pieņemtajiem papildinājumiem ASV iekšējās drošības likumā jau eksponējies taisnīgs mūsu bij. karavīriem labvēlīgs viedoklis un ka šais dienās Ženēvā sanāk IRO administrātīvā padome, vienojās par konkrētiem soļiem nolūkā panākt DP statusa atgūšanu bij. mūsu karavīriem.

J. Kullītis ziņoja par vienošanos ar vācu ev. lut. baznīcu mūsu tautiešu garīgās aprūpes jautājumā un soliem veco ļaužu aprūpes problēmu izkārtošanai. Jākonstatē, ka grūtības te izdosies kaut cik pārvarēt vienīgi tad, ja no zemēm ārpus Vācijas patiesi nāks reāla, jūtama palīdzība.

AICINĀJUMS

Pareles veco ļaužu mītnes latviešu komiteja griežas ar sirsnīgu lūgumu pie latviešu grāmatu izdevējiem un tirgotājiem Vācijā un ārzemēs ziedot mītnes bibliotēkas papildināšanai pa eksemplāram jaunākā izlaiduma grāmatu. „Tāpat mīļi lūdzam tautiešus, kam atliekas iegādātās un izlasītās grāmatas, ziedot arī tās," tālāk raksta komitejas priekšsēdis G. Kinstlers: „Bibliotēkā tagad atrodamas tikai vecākās grāmatas, un tautieši ilgojas arī pēc jaunākām." — Ziedojumus lūdzu adresēt: (23) Varel in Oldenburg, Ev. u. Kathol. Altersheim, Lettisches Komitee, Germany.

Somijas rūpes par saviem bēgļiem

Piemērs, no kā var mācīties pārējās valstis

Somija pieder tām valstīm, kas otrā pasaules kaŗa ietekmē zaudēja samērā ievērojamu savas zemes territoriju, un tās apdzīvotājiem bija jāmeklē dzīves iespēja citos dzimtenes apgabalos. Grūto bēgļu izvietošanas problēmu mazā Somija atrisinājusi tik priekšzīmīgi, ka var būt par piemēru visām tām valstīm, kas bēgļu ziņā ir līdzīgā stāvoklī, bet kas tomēr nav vēl līdz šim pratušas šo smago problēmu atrisināt līdzīgi.

Somija, kuras iedzīvotāju skaits pašreiz ir 4 milj., ar Rietumkarelijas, Petsamo un Sallas apgabalu zaudēja 12 proc. savas territorijas ar samērā labi nostādītu lauksaimniecību. Ap 480.000 iedzīvotāju (12 proc. no kopskaita) kļuva bēgļi un devās uz rietumu apgabaliem. Tā kā Somijas ziemeļu apgabaliem piemīt subarktisks raksturs, lielākai daļai bēgļu bija jāmeklē apmešanās zemes dienvidu daļā. Šiem apgabaliem jaunā bēgļu straume bija grūti „sagremojama", jo jau iepriekš tie bija pārpludināti daudzajām kaŗa atraitnēm, bāreņiem, invalidiem. Un tomēr somi arī ar šo jautājumu tikuši galā. Kā?

Somi arvien sirdij devuši noteicēju vārdu. Tā arī šoreiz — lielgruntnieki vai nu labprātīgi atdeva, vai arī valsts tiem atsavināja daļu no pašreiz neapstrādātās zemes un nodeva bēgļu apstrādāšanai. Ja aramzeme kādam pārsniedza 30 ha platību, tad 10 proc. bija jānodod bēgļiem; lielsaimniekiem nododamās zemes proc. attiecīgi palielinājās. Par atsavināto zemi tās līdzšinējie īpašnieki saņēma no valsts atlīdzību. Daļu jaunapbūves gabalu pirka tieši valsts un uzdāvināja saviem daudz izcietušajiem austrumu apgabalu tautiešiem.

Neviena Somijas politiskā partija, izņemot komūnistus, neprotestēja pret šādu bēgļu problēmas atrisinājumu. Tā ir zīme, cik vienota var būt tauta savās grūtajās stundās. Diemžēl, Viduseiropā bēgļu problēma apmēram vēl tikpat tālu no atrisinājuma, kā tas bija pēckaŗa pirmajos gados. Vācija, kuras liels iedzīvotāju procents ir austrumu bēgļi, šai jautājumā netiek no vietas, jo lielie zemju īpašnieki vis nedomā saprast savus smagi piemeklētos tautiešus.

Br—

Par naudu cer glābt dzīvību

Kā vācu veikalnieki „flirtē" ar komūnistiem

Jau agrāk kā latviešu, tā vācu prese ziņoja par vācu rūpnieku un veikalnieku savādām attieksmēm ar komūnistu partiju, bet jo sevišķi ar viņu presi, nododot tai labi samaksātus sludinājumus. Par iegūtiem līdzekļiem komūnisti varēja attīstīt plašu propagandu. Kad Rietumvācijā komūnistu laikrakstus vienu pēc otra uz laiku slēdza, tirgoņi atrada jaunu iespēju kā pielabināties sarkanajiem un sāka atbalstīt komūnistu partiju slēptā veidā, iemaksājot ik mēnesi lielākas naudas summas — it kā „biedru naudas". No partijas biedra kartiņas gan bagātākā Vācijas iedzīvotāju šķira atteicās, domādama par brīdi, kad atkal būtu „jāmet spalva". Jābrīnās par vācu tirgoņu stulbi naīvo pieeju komūnismam, — cerībā, ka par marku žūksni viņi glābtu savu dzīvību un mantu arī tad, ja tiešām kādreiz nokļūtu komūnistu varā.

Interesanta saruna bija kādam Neištates latvietim ar tās pašas pilsētiņas bagātu vācu tirgotāju. Uzzinājis no vācu bēgļiem, ka tirgotājs simpatizē komūnistiem, latvietis aizgāja pie viņa mājā, kur notika šāda saruna. —

— Cik esmu vērojis, jūsu veikalā iepērkas arī ārzemju bēgļu nometnes iedzīvotāji, — teica latvietis.

— Taisnība, kungs...

— Kāpēc gan kungs? Būtu pareizāk, ja jūs teiktu biedrs.

— Kāpēc jūs tā domājat?

— Esmu no jūsu tautiešiem dzirdējis, ka jūs materiāli atbalstot vietējo komūnistu partijas nodaļu. Vai taisnība?

Tirgonis, brīdi vēries ārzemniekā, teica: — Tiktāļu, ka atbalstu, jums taisnība, taču komūnists neesmu. Mans uzskats, ka nav ļaunums atbalstīt kādu politisku partiju, vai nē? Nezinu, kas jums ir pret komūnistiem?!

Latvietis nespēja savaldīties: — Ko gan jūs īstenībā zināt par komūnistiem! Vai zināt, ka boļševiki iznīcināja manu ģimeni? Vai zināt, kāpēc vispār esmu Vācijā? Pirms tā runājat, lūdzu, iegaumējiet vienu, — tad, kad sarkanie taustekļi sniegsies pēc jūsu mantas un dzīvības, tad gan jūs un citi līdzskrējēji atmodīsities, bet jau par vēlu.

Kādā citā — kūrorta pilsētiņā, kur sezonā pulcējas viesi no tālām Vācijas malām, pag. vasarā ieradās arī kāds no vācu komūnistu barvežiem Rietumvācijā. Neviens viņu tādā sajūsmā negaidīja, kā tieši vācu tirgotāju prominence. Rīkojot rautus, izbraukumus, uzsauca tostus „darba tautas panākumiem", neaizmirstot pieminēt arī „sirmo vācu tautas tēvu" Vilhelmu Pīku. Gan pēc šādas izlēkšanas viens otrs tirgonis zaudēja pāris sapratīgu pircēju, bet vai tas spēj atsvērt „tālredzīgo nākotnes nodrošinājumu"... Šīs ilūzijas par „Rueckversicherung" jēgu un nozīmi gan dažam labam no šiem pašiem vācu saimniecības vīriem sāk jau gaist.

Mi—

Nometņu dzīve

NEIŠTATES (Holšteinā) nometnē ar šo mācības gadu likvidēta jaukto tautību pamatskola un tās skolēni iekļauti vācu pamatskolā. Lai tiem nodrošinātu latvisko audzināšanu un dažus priekšmetus mātes valodā, kā ticības mācību, latviešu valodu, Latvijas vēsturi un ģeografiju, bērnu vecāku pilnsapulce aprīlī nolēma papildus mācīt arī šos latviešu priekšmetus. Vācu skolas vadība atļāva izmantot savas skolas telpas. Jaunajā skolas padomē ievēlēti agr. J. Dağis (priekšsēdis), A. Pruchnovs, R. Kibure, G Vierps, L. Kristapaitis, J. Kaugurs un A. Liepiņš. Svētdienas skolas vadība un skolotāji solījuši visciešāko līdzdalību jaunatnes audzināšanai nacionālā garā. — Jauktu tautību bērnu dārzs šinīs dienās bija rīkojis tautisku Lieldienu uzvedumu. Bērnu dārzu vada vācu skolotāja Molē. — Latviešu-lietuviešu vienības Neištates nodaļas internā vakarā referēja lietuvietis Dr. Remeika. skolot. J. Jurkaitis, bet par abu tautību kopējiem uzdevumiem agr. J. Dağis. Māksl. A Šīmanis vakaru papildināja ar savu darbu izstādi.

HAMBURGAS Zoo nometnes latviešu grupa aicinājusi apkārtējās latviešu nometnes nākt talkā ārzemnieku ražojumu un mākslas darbu izstādes sarīkošanai Hamburgā maija sākumā. Izstādi rīkot ierosinājusi sociālā pārvalde, lai ieinteresētu plašākas vācu aprindas DP izstrādājumu noņemšanā, tā sagādājot eksistences bazi daļai to bēgļu, kam nav izredzes izceļot. Izstādes mākslinieciskā iekārtošana uzticēta gleznotājiem E. Dajevskim un J Soikanam.

OLDENBURGAS Latviešu biedrības valdē ievēlēti K. Vītenbergs (priekšsēdis), E. Viducis, A. Koluža, V. Pušpūrs un J. Bērziņš. Biedrības pirmais uzdevums būs apvienot kultūrālo un sabiedrisko darbu, tanī piesaistot arī ārpus nometnēm izkaisītos tautiešus. Dibinās dāmu komiteju un meklēs sadarbı skolotāju, skautu, gaidu starpā, lai rūpētos par vērtīgiem priekšnesumiem, kādus līdz šim kavējuši trūcīgie līdzekļi.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAI MŪSU IESKATI NAV MAZLIET GREIZI

V. Grotāne rakstā Mana atgriešanās Latvijas 4. aprīļa numurā rezumē, ka „vācu tauta tagad ir morāliski pajukusi un diametrāli svaidās starp vērtībām, meklēdama pati sev ceļu", bet latvieši „savā vitālitātē esam daudz spēcīgāki par gudrajām rietumu tautām". Nezinu, uz ko autore pamato savus slēdzienus attieksmē uz vācu tautu, bet slēdzienu par latviešu tautu viņa vairāk pamato uz savām izjūtām Lundā. Negribu nopelt vienu un celt otru tautu, bet man tomēr liekas, ka pārāk paviršī pieiets vācu tautas raksturojumam un mūsu vitālitātes izcelšanai.

Nezinu arī, no kā secināts, ka vācu tauta morāliski pajukusi. No kaŗavīru brūtēm! Atcerēsimies abas okupācijas mūsu dzimtenē un arī tagadējo trimdu. Ne viens vien nēģerēns runā latviski. Pornografiskiem žurnāliem! Atcerēsimies Aizkulises, Magazīns u.c. žurnālus mūsu zemē. Viena otra vācieša vienaldzību pret boļševismu! Neaizliegsim, ka par spīti divreizējai okupācijai, daļa mūsu tautiešu dzimtenē tomēr paši nolēma palikt zem trešās okupācijas. Vai to spriežam pēc iztukšotām alus pudelēm! Vai krogu „tukšošana" Austrālijā, Anglijā, pat ASV un Kanadā no latviešu puses nav zemāk vērtējama? Diametrāla svaidīšanās starp vērtībām! Vai mums tās nav? Ja runājam par pakļaušanos mainīgām svešām varām, tad varbūt pat pārspējam vāciešus. Tāpat nevar spriest par tautas vitālitāti no atsevišķiem sarīkojumiem. Jāņem attiecības un apstākļi. Vai dzimstību ziņā mēs esam tik vitāli! Ja gribam latviešus salīdzināt ar vāciešiem, jāievēro arī iedzīvotāju biezība. Ja runājam par morāli, neaizmirsīsim vācu pilnās baznīcas un mūsu tukšos dievnamus, mūsu un vāciešu krogu gaisu.

J. Kalnietis, Minchenē

Lietas jāskata dziļāk

VĒSTULE LATVIJAI NO KANADAS

LABKLĀJĪBĀ UN LABOS ĻAUDĪS

Visumā mēs esam sarūgtināti cilvēki ar lielu skepsi un tieksmi visas lietas saskatīt tumšās krāsās. Nelaime vēl tā, ka arī Jauno pasauli gribam vērtēt ar tām mēraukIām, ko esam paņēmuši līdz no dzimtenes vai Eiropas. Tādēļ mūsu vērtējumi ne vienmēr ir objektīvi.

„Viss jau būtu labi," saka tautietis Kanadā, „bet valsts par savu pilsoni ir tikpat kā nerūpējas... Nav gandrīz nekādas sociālās apdrošināšanas..."

No pirmā acu uzmetiena tiešām liekas, ka teiktais ir neapstrīdama patiesība. Tomēr šis spriedums radies, apskatot ēku tikai no ārpuses. Šī ir brīvības zeme: valsts iejaucas saimnieciskajā dzīvē tikai svarīgas nepieciešamības gadījumā. Un ja papētam Kanadas strādnieka izpeļņu, jāatzīst, ka ikviens ir spējīgs nodrošināt savas vecumdienas un bērnu nākotni. Tomēr arī še valsts nāk palīgā: vecāki saņem piemaksas par bērniem („family allowances"), ierobežotā veidā darbojas arī vecuma pensiju institūts un palīdzība strādniekiem nelaimes gadījumos (work compensation act) un tad vēl — apdrošināšana bezdarba gadījumos (unemployment insurance). Ļoti labvēlīga ģimenes cilvēkiem ir arī Kanadas nodokļu sistēma (income tax). Ja arī viss tas, varbūt, vēl pilnīgi neatsver mūsu Latvijas slimo kases, tad tomēr nav jāaizmirst, ka augstā izpeļņa un valsts palīdzība ir novērsusi postu un nabadzību šai zemē, un visur redzama pārticība un patiesa labklājība. Daudzi teiks: „Jā, manta jau mums ir, bet šo zemi apdzīvo cietsirdīgi, egoistiski ļaudis. Arī šādi spriedumi ir pavirši un pamatos aplami. Caurmēra kanadietis ir noteikti labsirdīgāks par eiropieti. Jau tas apstāklis vien, cik ļoti šai zemē mīl bērnus un dzīvniekus, liecina, ka visumā te dzīvo labi cilvēki.

VISS UZ KREDITA

Protams, šī ir kapitālisma zeme. Dolars ir un paliek daudzu parādību mēraukla. Miljoni sīko noguldītāju rūpēs par savu nākotni, sanes bankās un apdrošināšanas sabiedrībās miljardiem dolaru. Noguldīto līdzekļu kopsumma ir tik ārkārtīgi liela, ka baņķieriem visai grūti šo naudu izvietot tautsaimniecībā un grūti arī izmaksāt noguldītājiem visai zemo apm. 1,5 proc. augļu tiesu. Bet kapitālisma princips prasa, ka nauda nedrīkst gulēt banku velvēs. Un te nu redzam, ka bankas visādi pūlas to laist apgrozībā. Tās ceļ milzīgus debesskrāpjus un telpas izīrē. Brīvos līdzekļus iepludina arī lieltirdzniecībā un tā veicina neticami plaši izveidotu kreditu sistēmu. Kanada ir zeme, kur visu ko var nopirkt uz parāda. Sagrabiniet tikai nelielo iemaksu dolaros, parakstiet veikalā mazu zīmīti un vediet mājās, ko vien vēlaties.

Liekas, tas nemaz nav tik ļauni. Tomēr šī milzīgā kreditu sistēma ir izveidojusi ļoti atkarīgu vidējo un mazo tirgotāju un uzņēmēju šķiru. Par veikalnieku kļūt še ir samērā viegli: jāsamaksā tikai telpas ar piemērotu iekārtu un sākuma inventārs. Tad, ja vien ir noņēmēji, par tālāko rūpes jau daudz mazākas: lielo firmu pārstāvji jauno veikalnieku ielenc gluži kā lapsenes medus podu un piedāvā visu ar daudzu mēnešu kreditu. Protams, noteikumi jo labvēlīgāki, ja jaunais veikalnieks vairāk nosveras tikai uz viena uzņēmuma pusi un izrauga tikai to par savas piegādes avotu. Tieši še arī slēpjas mazā veikalnieka neatkarības saulriets. Ar laiku tas nonāk tādā stāvoklī, kas tikai drusku augstāk kvalificējams par lielās firmas vietējās nodaļas vadītāja posteni.

Veikalu skaits te ir neaptverami liels, un šādas parādības sekas mazajam cilvēkam ļoti skaidri izjūtamas: milzīga cenu starpība, kas rodas, salīdzinot ražotāja saņemto maksu ar patērētāja samaksāto summu par to pašu ražojumu. Ar vienu vārdu sakot — augsta starpniecības peļņa. Tādēļ nav jābrīnās, ja daudzajās izpārdošanās tik spilgti paveras šīs tirdzniecības aizkulises: kāds veikalnieks piepēši pārdod kādu mantu par neticami zemu cenu. Tāda nu ir Kanadas saimnieciskā struktūra, ar visām tās ļaunajām un labajām pusēm. Liekas, te valda dolars, un valda kā pilnīgi absolūts monarchs.

PROT CIENĪT SAVUS VAROŅUS

Tomēr, tas būtu vienpusīgs spriedums. Ļoti lielu nozīmi šajā zemē ieguvusi arī reliģija, atsaucība sabiedriskām lietām un tēvzemes mīlestība. To gan te neizteic skaļi plakāti ar nodrāztiem saukļiem, kādus esam vērojuši totalitāro valstu celtnēs, ielās, presē un radiofonā, bet gan tieši tautas sirdsapziņā dziļi iesakņojusies pienākuma apziņa, kas piemīt kanadiešu vairākumam. Kā pierādījums noder šāds epizods lielpilsētas ielu dzelzceļā:

Ir agrs sestdienas rīts, tikai dažas stundas pāri pusnaktij. Kādā piestātnē, vagona durvīm atveroties, pie vadītāja pienāk jauna sieviete un kaut ko pasaka. Tā ir kā daiļa parādība šai naktsvagonā, kur brauc gandrīz vienīgi strādnieki, savās rupjajās darba drēbēs. Tramvaja spuldze ļauj saskatīt, ka zem sievietes tumšā apmetņa slēpjas baltais žēlsirdīgās māsas tērps.

Tad pēkšņi atveras vagona vidusdurvis, un kāds spēcīgs vīrs ienes stumjamos ratus ar jaunu cilvēku karavīra tērpā. Tas ir kara veterāns, smagi cietis Normandijas kaujās. Viņa krūtis grezno vairākas goda zīmes.

Visu acis raugās uz šo neparasto pasažieru. Pusducis vīriešu un sieviešu acumirklī pieceļas un piedāvā savas vietas. Bet varonis tikai smaida un pateicas: viņš paliek savos ratiņos. Atgriezdamies no sava pulka gadasvētkiem, viņš atkal dodas uz veterānu atpūtas namu, kas še atgādina labu Eiropas viesnīcu. Viņš ir apmierināts, jo visur tas redz tikai gādību un pateicību. Viņa upuris nav bijis veltīgs...

Tāda ir Kanada, zeme, kas atvērusi savas durvis arī simtiem tūkstošu bez dzimtenes palikušo eiropiešu.

A. Kalniņš

Toronto, martā.

Kā dzīvo Čīles latvieši

VĒSTULE LATVIJAI NO SANTJAGO

Tālajā Dienvidamerikas valstī — Čīlē jaunu ieceļotāju tikpat kā vairs nav. Daži, kas še laiku jau nodzīvojuši, domā doties no šejienes uz Kanadu, jo dzīves dārdzība pastāvīgi kāpj, kamēr algu pielikumi ir ļoti niecīgi. Sabiedriskās dzīves rosība kādu vērojam citās emigrācijas zemēs, šejienes latviešu kolonijā nav varējusi attīstīties, jo latviešu nav daudz un tie visi aizņemti darbā, lai nodrošinātu sev eksistenci. Čīles latviešu apvienība saņēmusi no Vācijas LNP sakomplektēto bibliotēku ar vairāk simtiem latviešu grāmatu, kas bija nepieciešamas tautiskā gara uzturēšanai. Lielākās latviešu sanāksmes pie mums ir 18. novembra un Jāņu svinībās. Latviešu mācītāja joprojām vēl nav, un mūsu garīgo aprūpi veic vietējās vācu luterāņu draudzes mācītājs.

Gan esam tālu no Maskavas, taču „tētiņš" mūs nav aizmirsis arī še, atsūtīdams savu pārstāvi, kas nācis tieši no Siguldas spiegu centrāles. Bet vai nu tas nav bijis pietiekoši labi apmācīts, vai arī latviešu izceļotāji bijuši pārāk piedzīvojuši un vērīgi — slepenais sūtnis atmaskots.

Pašlaik pie mums Čīlē Lieldienas; tās svin 4 dienas, sākot ar Zaļo ceturtdienu un beidzot ar 1. svētkiem. Taču pūpolu mums šinī laikā nav, un nav arī bērzu, jo iet jau uz rudens pusi, kokiem dzeltē lapas — drīz sāksies lietus periods, un kalnos būs jau sniegs. Nokopjot savas „dārzsaimniecības", latvieši skābē gurķus un kāpostus, kas te ir liels dārgums; bet dārzi pilni vīnogām, ko te ir ļoti daudz un arī labas un lētas.

Neviens no Čīles latviešiem pagaidām vēl nav iegādājis gruntsgabalu, nedz arī sācis celt māju, bet dzīvo mierīgu un taupīgu dzīvi, krādami naudu laikam mājupbraukšanai. Taču mēs neesam ne pārliecīgi optimisti, nedz arī domājam par palikšanu šeit, lai arī cik labi mums te klājās. Un laikam taču tā ir visprātīgāk.

Edg. Laipenieks

Santjago, martā.

Vai Austrālijas garausim tuvojas gals

Atrasta sērga, no kuras truši mirst miljoniem

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

„Truši ir Austrālijas nelaime. Ik gadus tie nodara zemkopībai zaudējumus desmittūkstošiem mārciņu vērtībā. Betherstas novada trušu inspektors paziņojis, ka arī šai apvidū truši savairojušies bīstamos apmēros, kādēļ pielietojami visi iespējamie līdzekļi šīs nelaimes novēršanā. Aicinām talkā nometnes iedzīvotājus. Ķeriet, sitiet, šaujiet un liekiet slazdus! Nometnē ierīkots sevišķs savākšanas punkts, kur par katru mārciņu ādu maksās tik un tik." Apmēram šāds saturs bija ziņojumam, ko direktors man uzlika priekšā uz galda, piekodinādams, ka tas sevišķi svarīgs un vislabāk būtu, ja to nolasītu mikrofonā vismaz 6 reizes dienā.

Tad nu sākās. Betherstas imigrācijas nometnes apkārtnes lauki kļuva liecinieki īstam „safari". Bābeles valodu juklī kliegdami un brēkdami, jaunaustrālieši bez žēlastības sukāja klajumus vālēm, akmeņiem, lāpstām un mazkalibra bisēm. Panākumi gan nebija tik lieli kā visa šī izdarība, bet viens otrs ieguva pirmos Austrālijas šiliņus. Vakaros kūpēja ugunskuri un cepās medījumi. C blokā pavāri kādu rītu neatrada virtuvē nevienas pannas, nedz podu, ko mednieki bija rekvizējuši, un pārvaldnieks Purviņš man zvanīja, lai pa skaļruni meklējot tos rokā.

Tai pašā dienā uztraukti zvanīja arī apkārtējie farmeri, ziņojot, ka desmitiem pašas visdārgākās sugas aitu atrastas nobeigušās ganībās. Tad nu bija skaidrs, ka aitas, neraugoties uz dižciltību, bija nogaršojušas saindētās kāpostlapas, ko „zinātniski noskaņotie" mednieki bija domājuši trušiem. Atkal vajadzēja klāstīt pa skaļruņiem šo nelaimi un noliegt šāda veida trušu iznīcināšanas akciju.

Vēlāk noskaidrojās, ka medības bijušas laba skola trušu trapera amatam, jo apkārtējie farmeri vairākus pieņēma darbā. Daži ciemos atbraukušie tautieši stāstīja, ka „džobs" esot „uz goda" un varot izpelnīt līdz 20 mārc. nedēļā. Visa diena gan esot jāpavada zirga mugurā, jo īpašumi prāvi. Nesen lasīju laikrakstos, ka daži trapeŗi tagad pelnot 30—40 mārc. nedēļā, un trušu uzpircēji apbraukājot farmas automašīnās ar saldēšanas ierīcēm. Tas tādēļ, ka sācies jauns posms sekmīgai trušu iznīcināšanai un var pienākt laiks, kad garauši Austrālijā būs retums.

Janvāra beigās laikrakstos parādījās pirmā ziņa, ka zinātniskais pētīšanas institūts laidis darbā īpašu virusu, kas rada trušu masu slimību — myxomatosis, kas garantē drošu nāvi. Interesanti, ka pārējie dzīvnieki un cilvēki pret šo virusu ir immūni. Panākumi izrādījās teicami, un ziņojumi no „trušu mēra" apgabaliem Murejas upes lejejā vēstīja, ka garauši mirstot miljoniem. Slimības simptomi ir glotādu iekaisumi un augoņi, kas vēlāk pāriet uz ausīm un muguru. Saslimušie inficē veselos, un tā tas iet tālāk, jo truši ir saimes dzīvnieki. Nāve gan iestājas pēc dažām dienām, un pacēlušās balsis, vai tas nav pret likumiem par dzīvnieku mocīšanu. Šķiet gan, ka šoreiz būs izņēmums, jo postu jau dažkārt var novērst tikai ar postu.

Tāpat kā senāk Austrālijā nebija bišu, nebija sastopami arī truši, un visa šī nelaime cēlusies no ievestiem dzīvniekiem. Bijušas neskaitāmas cīņas par „godu", kam īsi izdevies atvest uz Austrāliju pirmo trušu pāri. Izrādās, ka pirmie 5 truši ieradušies jaunajā kontinentā ar „First Fleet" un 3 no tiem piederējuši pašam gubernātoram, kamēr pārējie 2 viņa štāba virsniekiem un pavadoņiem. Šie gan bijuši mājas truši, un domājams, ka tie nav vainojami miljonu savvaļas trušu saimes radīšanā. 1791. g. ievesti daži eksemplāri no Dienvidafrikas, un vēlāk Tasmānijā un Basstreita salās nometināja nelielus kontingentus, lai jūras braucējiem būtu viegli iegūstama svaiga pārtika. Pirmās grūtības ar trušiem radās 1844. un 1846. g. Port Philipp Patriot rakstīja, ka simtiem garaušu izlauzušies no audzētavām un atraduši patvērumu zem policijas ēkas. Tomēr arī viss tas vēl nebija īstais sākums Austrālijas trušu nelaimei.

Tomasam Ostenam pieder gods būt par pirmo trušu farmeri Austrālijā. Viņš atsūtīja no Eiropas 24 savvaļas dzīvniekus, kas Džīlongas tuvumā savairojās tik milzīgos apmēros, ka pats farmeris kļuva gluži mēms. Sešu gadu laikā viņš noķēra 20.000 garaušu un tā bija tikai daļa no dzīvajos palikušajiem. Truši izplatījās vispirms uz ziemeļiem un rietumiem un ap 1870. g. šķērsoja Murejas upi. 1879. g. tie jau bija sasnieguši Murejas ieteku. Uzbrukumi farmām bija tik sekmīgi, ka ganības aiz trušu bariem palika kā izdegušas, un šķita, ka aitkopībai pienācis gals. Bet nelaime gāja tālāk uz Dienvidaustrāliju, Rietumaustrāliju un Kvīnslendu. Bija skaidrs, ka jāsāk domāt par šīs nelaimes ierobežošanu un jāizšķiras par trušiem vai aitām. Tai pašā laikā tomēr radās arī milzu trušu farmas; sevišķi slavena bija Tomasam Holtam pie Varenas, bet tā pilnīgi izputēja pāris gados — truši burtiski noēda šo farmu un vēlāk vēl daudz citu.

Tā nu tagad truši pārklājuši jau ⅘ Austrālijas territorijas, un to nav vēl tikai pašos rietumos, ziemeļos un daļā Kvīnslendas. Cik šo zvēriņu varētu būt skaitā, grūti nosakāms, bet ja viens pāris 3 gados spēj savairoties pāri par 9 milj. galvu, tad jāpieņem, ka viņu ir ārkārtīgi daudz.

Austrālijā pastāv īpašas rūpniecības nozares, kas ražo materiālus trušu nelaimes mazināšanai. Ja patiešām izdotos trušus izskaust, atkristu stiepuļu žoga vajadzība 300.000 jūdžu garumā, kā vienmēr pietrūkst un kas izmaksā ap 50 milj. mārciņu. Ja pieņem, ka 6 truši noēd un nodzer tikpat kā viena aita, pilnīga trušu izskaušana nozīmētu, ka tagadējo aitu skaitu 113 milj. būtu iespējams palielināt līdz 140 milj. galvu un liellopu skaitu līdz 14 milj., kas pie tagadējām augstām vilnas un gaļas cenām dotu īpašus miljonus mārciņu.

Bet austrālieši domā arī par otru pusi. Trusis pats par sevi arī bijis „rūpniecība", jau no laika gala nesot ienākumus 8—10 milj. mārc. gadā. Trušu gaļa ir vērtīgs uztura līdzeklis nevien pašiem austrāliešiem, bet arī ārzemēs, it īpaši Anglijā. 1948./49. g. 50 milj. saldētu trušu eksports ienesa pāri par 4 milj. mārciņu. Trušu ādas kara un pēckara gados sagādāja līdz 10 milj. dol. no ASV. 8 platmaļu firmas 1947./48. g. vien patērēja 10 milj .trušu ādas un 55 milj. ādu aizgāja Austrālijas armijas slavenajām platmalēm otrā pasaules kara laikā. Galu galā zinātnieki, rūpnieki un farmeri vienojušies par līdzsvara ieturēšanu trušu nelaimē, un ja jaunatrastā trušu sērga būtu par daudz spēcīga, to varētu arī nobremzēt.

Visa šī trušu sērgas lieta radīja Austrālijā arī milzīgu satraukumu. Tieši Milduras apkārtnē, Murejas lejejā, kur pirmo reizi atklāti pielietoja trušu sērgas baciļus, parādījās noslēpumaina smadzeņu sērga encephalitis, un tai par upuri krita vairāki desmit vietējo iedzīvotāju. Radās spēcīgi uzbrukumi zinātniekiem, ka cēlonis esot trušu sērga myxomatosis. Zinātnieki gan pierādīja, ka trušu sērga cilvēkiem pilnīgi nekaitīga, un arī vairāki gadījumi, kur trušu sērgas pētnieki nejauši slazdos vai ar šļirci sevi iepotējuši, palika bez sekām.

Tracis ap trušu sērgu tomēr radījis jaunas pārmaiņas, kas tālejoši ietekmēs nevien zem- un lopkopību, bet arī uzspiedīs zīmi pilsētniekam. Uzzinājuši par sērgu, amerikāņi piedāvāja milzu cenas dolaros par trušu ādām, un Anglija, baidoties, ka truši varētu izmirt, pieprasīja tūkstošiem tonnu trušu konservu. Austrālieši gan tagad ēdīs trušu gaļu vēl mazāk nekā līdz šim, baidoties no smadzeņu sērgas, bet toties trapeŗi un farmeŗi ķers, sitīs, šaus un indēs trušus ar divkāršu sparu, lai vēl paspētu ievākt ražu, pirms pēdējais Austrālijas garausis būs „atstiepis ļipu".

Aleksandrs Bundže

Sidnejā, aprīlī.

ASV uzsākts latviešu darbs brīvībai, kultūrai un aprūpei

Nodibināti Kultūras fonds un Kultūras birojs

AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBAS CENTRĀLĀS VALDES PIRMĀ SĒDE

Amerikas latviešu apvienības centrālās valdes pirmā darba sēde notika 7. aprīlī Ņujorkā, priekšsēža prof. P. Lejiņa jun. vadībā. Pēc pārrunām par ALA darbības veidu, E. Freivalds referēja par kultūras un izglītības jautājumiem. Pēc viņa priekšlikumu latviešu kultūras vērtību jaunradei un saglabāšanai latviskā garā nodibināja Kultūras biroju. Uz atsevišķu noteikumu pamata pie Kultūras biroja darbojas Kultūras fonds, kura priekšsēdis ir ALA centrālās valdes priekšsēdis, bet locekļi — kultūras biroja vadītājs un rakstnieku, mākslinieku un zinātnieku pārstāvji.

Pie Kultūras biroja darbosies šādas sekcijas: 1) zinātniskā — zinātniskā darba atbalstam Latvijas jaunuzbūves problēmu pētīšanai un tautas dzīvā spēka saglabāšanai svešumā; 2) mākslas un sarīkojumu — latviskās mākslas un kultūras darbinieku un vērtību apzināšanai, kultūras dienu, rakstnieku dienu, piemiņas dienu, koncertu, teātra izrāžu un izstāžu organizēšanai; 3) bibliotēkas un archīva — grāmatu izdošanai, bibliotēku ierīkošanai un latviešu trimdas Amerikas posma archīva iekārtošanai; 4) izglītības un jaunatnes organizēšanas — latviešu izglītības programmu izdošanai un to realizēšanai, latviešu jaunatnes organizēšanai latviskos un kultūrālos pulciņos, mazpulkos, skautos, gaidās uc. kopās, Kultūras biroja mērķu sekmēšanai pie latviešu biedrībām, draudzēm un kopām vēlamas kultūras komisijas. Par Kultūras biroja vadītāju ievēlēja vicepriekšsēdi E. Freivaldu.

Valde aicina latviešu biedrības draudzes un kopas ik gadus janvārī vai februārī rīkot ASV latviešu kultūras dienas, iemaksājot sarīkojumu atlikumus Kultūras fondam, kā arī apsvērt iespēju arī no citu sarīkojumu ienākumiem kādu daļu iemaksāt Kultūras fondam.

H. Lielnors referēja par latviešu aprūpi ASV. Daugava Vanagi un Latvian Relief Inc. tiešo aprūpes darbu jau veic, bet apvienībai būtu jārūpējas par tautiešu novietošanu piemērotā darbā, apdrošināšanas, sociālās likumdošanas un aizsardzības jautājumiem. Valde pilnvaroja H. Lielnoru pētīt šos jautājumus un izstrādāt aprūpes biroja darbības projektu.

A. Bērziņš referēja par informācijas darbu ASV. Informācijas dienesta uzdevums — cīņa pret boļševismu, cīņa par Latvijas brīvību un latviešu saturēšanu pie latvietības. Amerikāņus maz interesē brošūras par Latvijas vēsturi un tiesību jautājumiem, bet nepieciešama faktu informācija par tagadējiem notikumiem. Pēc debatēm valde nolēma, ka apvienības informācijas darbs tālāk studējams un veidojams, un uzticēja A. Bērziņam vadīt šo darbu, tuvākā nākotnē izveidojot apvienības informācijas biroju. Valde konstatēja, ka tās reprezentācijai pie valdības iestādēm Vašingtonā piešķirama izšķirīga nozīme.

O. Blūmītis un H. Lielnors ziņoja par 14. jūnija dienas atzīmēšanu Bostonā un Ņujorkā. Bostonā notiks ielu demonstrācijas, dzīvi attēlojot amerikāņiem 14. jūnija nakts notikumus. Amerikas prese apsolījusi plašu atbalstu. Ņujorkā notiks akts ar ASV kongresa un DP komisijas locekļu runām. Valde nolēma lūgt visos latviešu centros rīkot 14. jūnija upuru piemiņas aktus un demonstrācijas. Par ALA pārstāvi Bostonas sarīkojumā komandēja vicepriekšsēdi V. Lambergu, bet Ņujorkas sarīkojumā vicepriekšsēdi A. Bērziņu.

LNP prezidijs bija lūdzis ALA domas par LNP turpmākā likteņa izlemšanu. Valde atzina, ka mūsu nācijai svarīgu problēmu risināšanā būtu nozīmīga visu brīvo latviešu organizēta iestāšanās, bet pirmā kārtā izveidojamas spēcīgas atsevišķo zemju latviešu centrālās organizācijas. Līdz tam laikam kopējie latviešu uzdevumi visā brīvajā pasaulē veicami korespondences ceļā, sazinoties un darbībā saskaņojoties atsevišķo zemju centrālo organizāciju vadītājiem. Kad pienāks laiks, LNP vietā būtu radāms pilnīgi jauns organs, ar sēdekli ASV.

V. L.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

★ Vulverhemptonā, Anglijā, miris Ernests Ķēniņš. Nelaiķis dzimis 1926. g. 14. augustā, Alojā. Aizgājējs kremēts Birminghemā, un viņa pelnu urna nodota glabāšanā Kristus baznīcā.

Stokholmā rīkotais ģen. K. Goppera piemiņas vakars bija pulcējis daudz dalībnieku. Ievadvārdus teica skautu priekšnieks E. Ragovskis, ar ģen. K. Goppera mūža gaitām atceres dalībniekus iepazīstināja vad. J. Leimanis, bet plkv. K. Lobe lielos vilcienos raksturoja ģenerāļa personību. F. Cielēns savā runā izcēla ģen. Goppera stingro demokratisko nostāju. Vakaru noslēdza kopīgi nodziedāta skautu ugunskura dziesma.

★ Kanadā jau sākušas ierasties to 200 tautiešu grupas, kas pirms kāda laika formālu iemeslu dēļ bija aizturēti Beļģijā. Viņu pārcelšanās nokārtošanā bijis palīdzīgs Latvijas ģenerālkonsuls Kanadā Braisons.

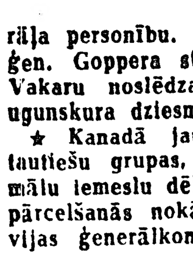

ASV patlaban notiek vispārīga Latvijas ev. lut. baznīcas piederīgo reģistrācija.

Ņujorkā nodibinājies latviešu akadēmisko sieviešu klubs, kas blakus sabiedriski kultūrālam darbam veicinās interesi par studiju turpināšanu ASV. Klubā pagaidu valdē ievēlētas D. Brille, R. Kegge, I. Liepa, M. Rozentāle, E. Svūksts, M. Vītola un G. Zariņa.

★ Mineapolisas Centrālajā luterāņu baznīcā vijoļmūzikas priekšnesumus sniedzis Viskonsinas valsts skolotāju koledžas audzēknis 18 g. v. Gundars Pone. Centrālā baznīca ir viena no lielākajiem luterāņu dievnamiem ASV; tajā vietas pāri par 3000 dievlūdzēju. G. Pone sniedzis arī brīvkoncertu Centrālajā kapellā. Koncerta sarīkošanā lieli nopelni māc. Langinam.

★ Bulderas pilsētā, Kolorado štatā ieradies māc. J. Cilnis, kas Vācijā pēdējā laikā apkopa Lingenas un apkārtnes latviešu draudzes. Bulderā viņam piešķirta stipendija, lai varētu mācīties valodu un sagatavoties garīdznieka darbam ASV.

Grētas izceļotāju nometnēs, Austrālijā, sākot ar 22. martu novietos tikai ģimenes, jo jauni kuģu transporti Grētā vairs nepienāk. Uz šejieni pārvietos arī izceļotāju ģimenes no mazākajām nometnēm — Kauras, Jurenkvintijas uc.

Austrālijas latviešu luterāņu garīgo aprūpi Grētā un blakus novados veic māc. K. Skujiņš. Patlaban viņš stājies pie Ņūkaslas un apkārtnes latviešu draudzes organizēšanas.

★ Grētas 2. nometnē jau otro gadu darbojas 15. Lielvārdes skautu un mazskautu vienība Strazdiņa un Brēmaņa vadībā. Vadža vadībā nodarbības sākusi arī Grētas latviešu gaidu un guntiņu vienība.

★ Brisbēnā nodibinātās Ventspils 19. skautu un Mežotnes gaidu vienības paredzējušas iesaistīt arī pilsētā un apkārtnē dzīvojošos bērnus mazskautu, skautu, guntiņu un gaidu vecumā. Skautu vienību vada E. Kalums, bet gaidu — Skadiņa.

Latviešu traģēdija Sibirijā

Sarkanās dzirnavas maļ bez apstājas

Pēdējā laikā, sakarā ar dokumentāliem pierādījumiem par vergu darba nometnēm Sibirijā, rietumu pasaule ar lielu interesi vēro šo soda zemi. Pasaulē, liekas, nav otras tik baigas vietas kā šis milzīgais apgabals, kur miljoniem cilvēku pakļauti neizmērojamām ciešanām un iznīcībai. Mums, baltiešiem, Sibirijas vārds pazīstams jau kopš seniem laikiem. Cik gan Sibirijas tundrās balo latviešu kaulu, cik gan dzīvības nelaikā izdzisušas šai zemē? — Kas to lai saskaita! Tur bojā aizgāja Kauguru un Vecbebru pirmie brīvības saucēji, tiem sekoja 1905. g. cīnītāji un beidzot — mūsu laika patrioti.

Ir dīvaini, ka šī posta zeme dažkārt vilinājusi laimes meklētājus — kolonistus. Pirmā pasaules karā uz Sibiriju plūda arī latviešu bēgļu straumes, un vēl šodien mums nav zināms to latviešu liktenis, kas pēc Latvijas nodibināšanās dažādu apstākļu dēļ neatgriezās dzimtenē. Ja 1938. g. Pad. savienības Eiropas daļā latviešu minoritāti likvidēja, tad kas gan noticis ar tiem latviešiem, kas dzīvoja Sibirijas latviešu kolonijās? Minējumi ir dažādi, bet skaidrības trūkst. Par viņu likteni ziņas nav iegūtas pat 1940./41. g. boļševiku okupācijas laikā, kad šī iespēja bija vislielākā.

Cik zināms, pirmās latviešu kolonijas Tomskas un Toboļskas guberņā bijušas jau pag. g. s. 90. gados. Iecelotājiem krievu iestādes deva zināmas priekšrocības. Arī 6000 km garā dzelzceļa būve cauri Sibirijai deva peļņu daudziem latviešu amatniekiem un strādniekiem. Tā nemantīgie ļaudis, pa lielākai daļai muižu kalpi, aizklīda uz Krieviju. Visvairāk uz Sibiriju aizbrauca no Latgales. 1907. g. no Latvijas izceļojuši visvairāk; min pat, ka piektā daļa tautas atradusies svešumā. Jeņisejas guberņā bijušas kolonijas ar latviskiem nosaukumiem: Alūksne, Kudupe, Izvolte. 1917. g. tautas skaitīšanā Jeņisejas guberņā bijis 30.000 latviešu. Guberņas pilsētā Ačinskā jau 1913. g. redzēta kādas iebraucamās vietas izkārtne latviešu valodā. 30 km no Ačinskas uz ziemeļiem, taigas malā, atradusies Novo-Novosjelovas kolonija ar 3000 latviešiem. Tāpat Bogotolā dzīvojuši ap 4000 latviešu. Ačinskas-Bogotolas apgabals savā laikā dēvēts par latviešu stūrīti drūmajā Sibirijā.

Par Sibirijas latviešu dzīvi ap 1920. g. redaktors J. Ozols, kas strādājis Sibirijā par skolotāju, mēnešrakstā Sējējs 1937. g. rakstīja: „Apbraukājot Novo-Novosjelovas koloniju, pirmais, kas duras acīs, ir ļoti trūcīgā iedzīvotāju mājas iekārta. Dzīvojamā māja parasti sastāv no četrām sienām bez skursteņa un krāsns. Istabā skārda krāsniņa ar garu skārda dūmvadu, kas izlaists caur sienu uz āru. Maizes ceplis ierīkots pagalmā. Krāsniņa ziemā noder arī plīts vietā. Mēbeles ļoti vienkāršas. Istabā zem grīdas bedre kartupeļiem. Parasti šādā istabā mitinās divi līdz trīs ģimenes. Ziemu vēl tiek ienesti jaunradušies lopu mazuļi, lai paglābtu tos no sala. Ja vējš pūš no tās puses, kur izlaists dūmvads, tad istaba pilna dūmu, gaiss smacīgs.

Saimniecības uzsākot, dzīvojamās mājas sasteigtas uz ātru roku, cerībā ar laiku uzcelt labākas. Bet kad vēlāk redzējuši, ka kolonijai nelabvēlīgu apstākļu dēļ nav nākotnes, daudzi domājuši par aizceļošanu. Pagurumu veicinājusi arī plaši izplatītā kandžas tecināšana. Arī zeme nav bijusi auglīga, un zemkopis reti kad saņēmis to, ko pavasarī sēdams cerējis. Jāizbauda arī vesela rinda nelabvēlīgu klimatisku apstākļu. Sals ne reti sasniedz 45 gradi Celsija. No kažoka un tūbas zābakiem cilvēks nav atbrīvots arī vasarā. Tikko iestājas siltāks laiks, klāt jauna mocība — nepārredzami odu bari, no kuriem var glābties tikai, apklājot galvu ar biezu, tumšu tīkla drēbi, kamēr rokās jāvelk cimdi un sievietēm jānēsā bikses. Lai glābtu lopus, tos tur dūmos...

1920. g. par sabiedrisku dzīvi tur neinteresējās, katrs dzīvoja tikai sev. Nacionālā apziņa jau stipri bija gājusi zudumā, it īpaši starp iebraucējiem no Latgales. Interesanti, ka visi uzdevušies par Latvijas pavalstniekiem, bet uz jautājumu pie kādas tautības pieder, bieži vien nāca atbilde „pie katoļu". Ja vecā paaudze vēl runā savu mātes valodu, dzied dziesmas, turas pie tēvu tēvu tradicijām, tad to nevar sacīt par jaunāko audzi. Jaunatne sāk atsvešināties, jo nav sakaru ar dzimteni..."

Ja 1918. g. nebūtu izcīnīta Latvijas valsts, tad liela daļa latviešu svešās zemēs būtu pārtautojušies. Lielākā Sibirijas latviešu daļa atgriezās gan kopā ar Troickas un Imantas pulka karavīriem, gan atsevišķi, bet nebij mazums tādu, kas neatgriezās. Vai viņi visi bija komūnisti vai tiem simpatizētāji? Nē! — Kāds 60 g. v. Sibirijas tautietis teicis: „Nedomājiet, ka jums vien Latvija mīļa. Arī mēs par to domājam dienu un nakti, lai gan es vairs tās neredzēšu. Droši vien tur pirmās tiesības uz zemi būs atbrīvotājiem un tiem, kas tur strādā. Mēs jau esam veci un tur, Latvijā, būsim tikai par nastu citiem. Lai arī še diezin cik grūti, tomēr še mums ir savs kaktiņš un nav jāiet pie citiem meklēt pajumti." — Kamēr boļševisma iekārta Sibirijā nebija iedzīvināta, latvieši cerēja labāko, taču vēlāk tiem neizbēgami nācās atzkārst savus maldus.

Ļoti spilgtu liecību par latviešu kolonistu attiecībām ar savu dzimteni runā šāds fakts: 1922. g. 21.—22. janvārī notika Ačinskas-Bogotolas latviešu pārstāvju sanāksme, ko sasauca Krasnojarskas komūnistu Latsekcijas centrālā valde. Sanāksmes galvenais uzdevums bija pacelt tautā atslābušo komūnistisko noskaņojumu; starp citu bija arī jautājums par sociālās federātīvās latviešu republikas dibināšanu Sibirijā, kādas bija jau nodibinājuši ķirgīzi, baškīri un burjati. No sanāksmes nekas nav iznācis, jo „biedrus" bieži pārtraukuši ar kodolīgām piezīmēm. Tomēr jautājums par latviešu apvienošanos vienā republikā atrada siltu piekrišanu. Vēlāk šī doma guva šādu interesantu izteiksmi: apvienošanai jānotiek zem latviešu karoga. Protams, no tā nekas nav iznācis. Zīmīgi, ka drīzi pēc tam sakarā ar Latvijas de jure atzīšanu, vienā no latviešu kolonijām Kanskas apriņķī sarīkots svinīgs gājiens ar Latvijas valsts karogiem. Šim saviļņojumam tomēr nekādu praktisku panākumu nav bijis, bet ierosmi nacionālai atmodai deva notikumi dzimtenē, ko uz Sibiriju aiznesa vēstules. Vēlāk arī tās vairs neaizsniedza Sibirijas tautiešus, — starp viņiem un tēvzemi bija nokritis dzelzs priekškars...

Šodien, kad nu jau septīto gadu Latvija smok padomijas jūgā, deportējamo ešeloni uz Sibiriju aizvizinājuši simtiem tūkstošu latviešu mocekļu, kas nezin vai kur vairs sastaps agrāko turienes latviešu pēdas. Un kaut arī sarkanās dzirnavas tur maļ un samaļ cilvēkus bez mitēšanās, mēs tomēr ceram, ka, Maskavas tirannijai sabrūkot, no turienes atgriezīsies visi, kas vēl būs saglabājuši savas dzīvības, jo Sibirija kļuvusi par baigāko biedu ne vien latviešiem, bet arī daudz citām tautām. **O. A.**

Viltus DP palīdzējusi Staļina miesas sargam izspiegot Vlasovu

Vašingtona (md). — Federālās izmeklēšanas direktora Huvera ziņojumā kādā senāta komisijā kļuva zināms spiegošanas gadījums, kurā iejaukta kāda sieviete, kas iecelojusi Sav. valstīs kā DP. No iegūtiem vācu kara laika dokumentiem noskaidrojies, ka Staļins nosūtījis vienu no saviem miesas sargiem izspiegot Vlasovu. Spiegs, kura vārdu nemin, arī iekļuvis Vlasova armijā un kļuvis pat komisārs, visu laiku ar kādas sievietes palīdzību sūtīdams uz Maskavu slepenus ziņojumus. Sievietei tagad izdevies iecelot ASV kā pārvietotai personai, bet gadījums atklāts, un spiedzei draud deportācija.

Lielā avantūra

Sakarā ar mūsu laikrakstā 18. numurā iespiesto rakstu Stārķis un atombumba par zemes iedzīvotāju skaita pieaugumu interesanti papildu dati atrodami Francijas akadēmijas locekļa Andrē Sīgfrīda rakstā Le Figaro 18. marta numurā.

Sīgfrīds aizrāda, ka slavenā angļu tautsaimnieka Maltusa brīdinājums, kas likās jau noildzis, no jauna kļuvis aktuāls 20. gadu simtenī (kā zināms, Maltusa likums nosaka, ka zemes iedzīvotāju skaits pieaug ģeometriskā progresijā, t. i. kā 2×2×2 u. t. t., bet uztura līdzekļi tikai aritmētiskā progresijā, t. i. kā 2+2+2 u. t. t.).

Pēc UN statistiskās gada grāmatas zemes iedzīvotāju skaits 1948. g. bija 2326 miljoni. 1937. g. šis skaits bija tikai 2125. Tātad, kara zaudējumi, kurus vērtē uz 34 milj. kritušo, no ievainojumiem mirušo un bez vēsts pazudušo, it kā nemaz nebūtu ietekmējis pēckara iedzīvotāju kopskaitu.

Šie skaitļi tomēr jāsalīdzina ar pagātnes skaitļiem. Saskaņā ar enciklopēdijas ziņām, pasaules iedzīvotāju skaits četrkārtojies 4 gadsimtos un divkāršojies pēdējos 100 gados. 1650. g. tas sasniedza 465 milj., bet 1850. g. — 1098 milj. Tātad pieaugums turpinājas ne tikai straujā, bet baigā tempā.

Kādi tam iemesli? Vispirms, šķiet, — technikas attīstība, kas izsaukusi strauju produkcijas pieaugumu. Tai pašā laikā baltās rases hegemonija pār visu zemi veicinājusi vispārējās administrātīvās kārtības, personīgās drošības un medicīniskā progresa nostiprināšanos. Visur tur, kur rietumnieki izplatījuši savu ietekmi, iedzīvotāju skaits sācis ārkārtīgi strauji pieaugt. Pirmajā brīdī rezultāti šķiet iepriecinoši, bet — kā lai dod eksistences iespēju šim cilvēces pārpalikumam?

Problēma nav visur vienāda, jo pasaules iedzīvotāji sadalīti ļoti dažādi, un tie nepārtiek no vieniem un tiem pašiem avotiem. Āziju ar 31,7 proc. zemes lodes virsmas apdzīvo 55 proc. mūsu planētas iedzīvotāju (1290 milj.); Eiropai ar 8,6 proc. zemes virsmas pieder 23 proc. (524 milj.); Amerika ar 30,7 proc. zemes virsmas uztur 13,5 proc. (309 milj.); Afrika ar 22,6 proc. zemes virsmas — 8 proc. (188 milj.); Okeanija ar 6,4 proc. zemes virsmas baro tikai 0,5 proc. (12 milj.). (Šeit jāpiezīmē, ka bez Krievijas Eiropai būtu 16 proc. no pasaules iedzīvotāju skaita.)

Tātad, Eiropa un Āzija aptver 78 proc. no cilvēces apdzīvotās telpas ar visaugstāko biezību: Āzijā — 31 iedzīvotājs uz kv. km un Eiropā — 46, kamēr Amerikā — tikai 8, Afrikā — 6, Okeanijā — 1,4. Eiropā, neieskaitot Krieviju, dzīvo 78 cilvēki uz kv. km, bet Āzijā, neieskaitot Sibiriju — 49. Tātad, ir 2 ļoti biezi un 3 ļoti maz apdzīvoti vai pat pa pusei tukši kontinenti.

Eiropas un Āzijas biezība nav vienāda. Āzijas biezība visumā patoloģiska. Viņas iedzīvotāji pa lielākai daļai nepietiekami baroti un pastāvīgi bada apdraudēti. Pavisam citāda ir Eiropas pozīcija, ja ne šodien, tad tāda viņa vismaz bija vakar, pirms lielajiem kariem. Eiropas biezībai nepiemita nekā neveselīga, jo vecais kontinents, pasaules rūpniecības monopola īpašnieks, bija spējīgs importēt bez grūtībām gan fabrikām nepieciešamās izejvielas, gan iedzīvotājiem vajadzīgo pārtiku. Ekonomiskā sistēma, kas pieļāva šādu līdzsvarošanu, strādāja ar pulksteņa precizitāti, kaut tai arī piemita pulksteņa vārīgums. Šādos apstākļos Eiropai arvien grūtāk uzturēt savus iedzīvotājus, bet viņa to spēj, vai nu uzlabojot lauksaimniecības produkciju, vai arī piemērojot savu rūpniecību jaunajam pasaules līdzsvaram. Problēma ir smaga, bet tomēr nav par smagu eiropieša ģenijam, kura raksturīgā īpašība ir tās atrisināt, nepadodoties bez cīņas.

Nedz Āzija, nedz Afrika neatrodas tādos apstākļos, nav arī viņu iedzīvotājiem tādu spēju pretoties un piemēroties. Jāievēro, ka Āzijas zemēs, kur baltā administrācija nav dominējusi, vecais Maltusa likums valda automātiski un pilnīgi, piem. Ķīnā. Saskaņā ar šo likumu daba spiež cilvēkus vairoties līdz fiziskās iespējas augstākai pakāpei; vēlāk pārdzīvo tikai tie, kam ir no kā dzīvot, pārējiem bez žēlastības jāiet bojā, vai nu tiešā bada nāvē vai arī netieši aiz vājas barošanas, no slimībām, laika apstākļiem, brāļu un citiem kariem. Daba šinī gadījumā uzvedas kā pamāte, kas laiž pasaulē bērnus, pēc tam vairs nerūpēdamās par viņu barošanu.

Pašreiz mēs esam nonākuši pie sava veida līdzsvara mechanisma, kas nolīdzina cilvēci tieši uz viņas eksistences iespēju līmeņa. Tas, varbūt, nežēlīgs, bet tomēr ir atrisinājums.

*

Jo grūtāka kļūst to zemju situācija, kuras, vairodamas savu iedzīvotāju skaitu saskaņā ar dabas likumiem, ievēro rietumu pasaules kārtības priekšrocības: šeit mēs redzam, ka dzimstība stāv uz vietas vai arī lēnām slīd uz leju, kurpretim mirstība strauji pazeminās. Tādā gadījumā pārdzīvotāju procents pieaug ļoti iespaidīgā kārtā. Tā, piem., Ēģiptei, angliem to okupējot 1882. g., bija tikko 3 milj. iedzīvotāju, bet tagad tai vairāk par 20 miljoniem. Indijai, kurai 1871. g. bija tikai 200 miljonu, 1947. g., kad Indija un Pakistāna ieguva savu brīvību, bija 431 milj. iedzīvotāju.

Un šīs zemes pastāvīgi palielina savu iedzīvotāju skaitu. Indijai šaurākā nozīmē katra gada pieaugums ir 3,5 miljoni. To pašu var novērot Japānā, kuras iedzīvotāju skaits pavairojas katru gadu par miljonu cilvēku lielu armiju. Ko darīt ar visām šīm cilvēciskām būtnēm? Atbilde ir — palielināt lauksaimniecības un rūpniecības produkciju. Bet tam vajadzīgs laiks.

Vai šinīs apstākļos daba atkal no jauna nodibinās līdzsvaru ar viņai īpatnējiem līdzekļiem? Tā ir lieta, ko mūsu civilizētā sirdsapziņa nespēj uzņemt bez instinktīvām bažām. Vai mēs lai priecātos par acīmredzamām dabas pārmērībām? Runādams par mašīnu laikmetu, Valeri to bija nosaucis par „Lielo avantūru". Šinī gadījumā tā tiešām tāda arī ir. **Erve**

Gads pie smagas zenītbaterijas (2)

Vai atgriezīsimies?

BIJ. GAISA SPĒKU IZPALĪGA GAITAS

PĒDĒJĀ TIKŠANĀS AR MĀTI

27. sept. priekšpusdienā iebraucam Rīgas preču stacijā. Zēni atkal „pa kluso" apstaigā blakus stāvošos vilcienu sastāvus. Šoreiz mums gadās vagons ar dažādām spēlēm. Drīz vien katram mugursomā ir vairākas kāršu vai citu spēļu partijas. Visos stūros spēlē šachu vai domino. Ar kādas izpalīdzīgas latvju meičas starpniecību nosūtu mātei zīmīti, ka atrodos šeit. Īsi pirms vilciena atiešanas vēl pagūstu pārmainīt pāris vārdus ar viņu, toreiz vēl nenojauzdams, ka mūsu šķiršanās būs tik ilga — varbūt pat uz mūžu.

Braucam cauri Jūrmalas stacijai. Tā pilna ļaužu, kas gaida vilcienu; pazib viena otra pazīstama jūrmalnieka seja. Un tad lēni braucam pār veco dzelzs tiltu. Zēni sēri noraugas staltajās Daugavmalas namu rindās. Vai kādreiz atgriezīsimies? — Skaidrs! — par to nevar būt šaubu. Tādēļ uzvelkam: „Daugav' abas malas..." Pa Zemgales tiltu garās kolonnās solo kājnieki. Izdzirduši mūsu dziesmu, tie māj mums rokām. Izrādās — vīri no 19. divīzijas. „Puikas, dragājiet vēsi!" — kāds nokliedz.

Mūsu brauciens lēnā gaitā turpinājas visu nakti. No rīta pamostamies Slokā. No šejienes līdz manām mājām būtu tikai 3 km. Zēni, bariņos salasījušies, spriež par „pēdas sišanu"... Brauciens turpinājas, aiz mums paliek Ķemeri, Smārde. Pēcpusdienā iebraucam Tukumā. Te ik uz soļa pretim rēgojas kara pēdas: sagrautas, izdegušas mājas, nami bez logu stikliem u. t. t. Pa ielu solo zilgana kolonna; tuvāk ieskatoties, pazīstam tādus pat zeļļus kā mēs — gaisa izpalīgus. Nožēlojami gan viņi izskatās; dažam ir josta ap vidu, citam tās trūkst; visiem pār muguru segas, tikai pašās beigās kāds stiepj garo franču šauteni... Novelkam no vagonplatformas lielgabalus, stiepjam municijas kastes u. c. baterijas piederumus. Apm. 3 km attālajā kalnā, Tukuma—Slokas lielceļa malā mūsu bateriju novieto pozicijās. Paši apmetamies kādas saimniekmājas bēniņos un liekamies uz auss.

PUIŠI „ŅEM VAGU"

Par apmācībām neviens vairs nedomā, jo kas zina, kur mūsu ceļi vēl vedīs. Katru dienu ņemamies virtuvē ar kartupeļu mizošanu. Kādu rītu 6 no mūsu zēniem ir „paņēmuši vagu". Vācu leitnants ar vairāk instruktoriem rūpīgi pārmeklē mūsu mantas. Kas vēl nebija paspējis nobēdzināt municiju vai citas „nozorģētās" mantas, tiem tās atņem. Daudz jau neko pie mums neatrod, jo municiju un citas lietas jau laikus bijām atdevuši aizsargiem, kas sargāja tuvējo tiltiņu.

Pāris dienas vēlāk atkal 2 zēni aizlaidušies lapās, bet tos noķer. Par sodu viņiem jārok pretšķembu grāvji. Kādā oktobra sākuma dienā lielākai daļai mūsējo jāsaiņo mantiņas: tie dosies uz Vāciju. Baterijā paliekam tikai 6 latvieši, un katru piedala savam lielgabalam. Iznāk tāda skumīga atvadīšanās. Bet kas zina, kāds liktenis mums vēl lemts.

Savus lielgabalus esam jau pamatīgi ierakuši un nomaskējuši. Rokam bedres municijai un citām sprāgstvielām. Katru dienu mūs apciemo ienaidnieku izlūki, augstu laidelēdamies virs Tukuma. Atkal un atkal sūtām tiem „liesmainus sveicienus", līdz „vaņkas" prom gan. Jau sen esam pieraduši pie baigā šāvienu trokšņa, un neviens no mums vairs nebāž pirkstus ausīs. Ēdiens šajā laikā ir ļoti labs. Virtuve mūs baro ar kotletēm, karbonādēm un ceptiem kartupeļiem. Bet arī tad vēl ir vīri, kas katrs uz savu roku cep un „šmorē" katliņos pa ceļam „noorganizētos" labumus. Pat vecie vācieši, kas jau kopš 1938. g. ir aktīvā dienestā, saka: „Jo ilgāk velkas karš, jo labāk mūs baro." Dzīvojam stūrainajās finieru barakās; par dzīvojamo bunkuru celšanu neviens nedomā. Toreiz aiz Cēsīm tādus jau būvējām, bet tagad tur mājo sarkanie. Kas zina, cik ilgi šajā vietā paliksim.

ATKAL TĀLĀK

15. oktobrī mūsu baterijai pienāk braukšanas pavēle. Kāpurķēžu vilcēji izvelk lielgabalus no apmetnēm. Sakravājam savas lietas, nojaucam barakas un dodamies uz staciju. Ar tauvām uzvelkam mūsu „haubices" uz vagonplatformām, stiepjam neskaitāmās municijas kastes un citus „loriņus". Naktī sākas brauciens Jelgavas virzienā. Kaut kur pie Džūkstes nogriežamies pa jaunizbūvēto viensliežu ceļu. 16. oktobrī „ripojošie dēļi" mūs nes arvien tālāk. Šodien taču esot mana dzimšanas diena, bet no svinēšanas nekas neiznāk. Tuvumā kaut kur ir kaujas līnija. Skaidri dzirdam cīņu troksni; vilciens vairākas reizes apstājas. „Vaņku" zemuzlidojums! Bet tie aizlido mums pāri. Nez', vai kur nenojaušami mūsu ešelonu, vai arī tiem šoreiz kāds cits mērķis.

Bērzupē atkal paliekam stāvot. Vācieši jau bažīgi spriež — ka tikai mūs neiebāztu kaut kur pirmajās līnijās pret tankiem. Latviešu zēniem gan „dūša kā miets", lai „Ivans" nenāk par tuvu — mūsu 8,8 cm jau nav nekādas skārda caurules. Piedzīvojam atkal ienaidnieka zemuzlidojumu. Mūsu 2 cm pretaviācijas ložmetēji jau pozicijās un spļauj uzbrucējiem pretim savas kārtas. Ar smagajiem lielgabaliem no vagoniem šaut nav iespējams, tāpēc mums jāpazūd aizsegā. Cits guļ zem vagona, cits — dzelzceļa grāvī. Beidzot „Vaņkas" ir projām un mūsu brauciens var turpināties.

UZLIDOJUMS

17. oktobrī priekšpusdienā iebraucam Liepājā. Stacijā redzam sabumbotus un izdegušus vilcienu sastāvus, visur mētājas lūžņi un dzelzs sliju gabali. Strādnieki steidz salabot sliežu ceļus un pielīdzināt bumbu krāterus. Vēlu vakarā sākas mūsu baterijas izkraušanās. Lietus gāž kā spainiem; sēžam zem vagoniem un kūkojam. Naktī ierodas gaidītie vilcēji, kas mūsu bateriju izved ārā no pilsētas. Ieņemam pozicijas pie Liepājas—Grobiņas mazā „bānīša" sliedēm ap 10 km no Liepājas. Ierokam lielgabalus un uzceļam barakas. Lietus līst bez apstājas. Būs atkal branga municijas tīrīšana, jo granātas ātri rūsē. Naktī vīri stāv sardzēs, bruņojušies tanku dūrēm; kaut kur pie Saldus „vaņkas" esot iedzinuši ķīli.

Ir saulaina diena. Jau no rīta mūs iztraucē divi krievu izlūki, kas zemā lidojumā mēģina pārlidot pilsētu, bet, iekļuvuši atvaires ugunīs, pazūd aiz apvāršņa. Spriežam, ka šodien piedzīvosim „vaņku" apciemojumu. Un kā tad — nebijām vēl paspējuši iztukšot garšīgo pusdienu katliņus, kad trauksme klāt. Pa kaklu, pa galvu saklūpam savās vietās pie lielgabaliem un aparātiem. Virs Liepājas jau sāk vārīties kā raganu katlā. Sarkanzvaigžņoto bumbvežu eskadriļas lido no visām pusēm. Visas debesis raibas no šāvienu mākonīšiem, bet tiem pa vidu kreisē „vaņkas". Bet vietām arī uzliesmo kāds „Staļina ērglis", lai, dūmu strūklas pavadīts, gāztos lejā. Šaujam cik nagi nes. Nav laika skatīties, kā pa labi un pa kreisi sprāgst bumbas, kas domātas mums. Gaisā plandās vairāki izpletņi: tur krievu piloti atraduši pēdējo glābiņu, izlēcot no degošajām lidmašīnām. Beidzot viss norimst. Tikai tālumā deg Liepāja, un milzīgi dūmu stabi aizsedz sauli. Pievakarē mūs sagaida patīkams pārsteigums — saņemam kārtējo cigarešu un šņabja devu. Mums, jauniešiem, vēl izdala saldumus un biskvītus. Kurjērs no pilsētas mums atvedis arī vairākus Tēvijas numurus. Nu ir atkal ko lasīt.

MUMS NEKĀ NAV

Kādu dienu sadomāju iet meklēt laimi pie zemniekiem. Drusku taukvielu nu nebūtu par sliktu... Piekrauju mugursomu smēķiem un citām lietām. Gan jau kaut ko varēs iemainīt. Apstaigāju apkārtējās mājas, izmēģinādamies gan vienā, gan otrā vietā, bet veltīgi. Vidzemniekiem par godu jāsaka, ka pie viņiem mūs uzņēma laipnāk. „Mums nav nekā ko dot!" saka kāds resns saimnieks, aizvērdams aiz sevis klēts durvis, kur uz kāšiem karājas žāvēta speķa gabali. „Mūsu pašu radi, bēgot pazaudēja visu; dabūja izbraukt tikai ar trim pajūgiem. Un nevar taču visu pasauli piebarot!" viņš stāsta. Mēģinu iebilst, ka arī es esmu visu pazaudējis un ka man ir tikai tas, kas mugurā. „Bet jūs taču esat karavīrs!" skan strupa atbilde. Apgriežos uz papēža un eju pa gatvi atpakaļ pie savējiem. Kad nav, lai nav kazai piena!

Nākošajā turpinājumā:
MĒS PALIEKAM LIEPĀJĀ

Vēlēšanu rezultāti—militārs noslēpums

Tallina (rs). — 25. februārī vēlēja padomju Igaunijas augstāko padomi. Šinīs dienās Tallinas raidītājs atkārtoti pieskārās vēlēšanu norisei. 115 vēlēšanu iecirkņos ievēlēti 58 krievi un 57 igauņi. Staļina kandidātūra uzstādīta visos vēlēšanu iecirkņos. Tā kā padomju Igaunijas vēlēšanu likuma ceturtās daļas 51. paragrafs nosaka, ka vienu personu drīkst ievēlēt tikai vienā iecirknī, tad, zinot, ka par viņu — „mīļoto vadoni" — balsos visi, Staļins augstsirdīgi atteicies kandidēt, lai visos iecirkņos ievēlētu vietējos darba ļaudis. — Septiņu padomju Igaunijas vēlēšanu iecirkņu — Paldisku, Vīmsi pussalas, Mona salas, Orisares, Karesares, Pernu un Veru — vēlēšanu rezultātus raidītājs nepaziņoja, jo tas ir „militārs noslēpums".

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Gleznotāja ar dionīzisku dzīves un gaismas alku

ANNA ZARIŅA — ANTVERPENES AUGSTĀKĀ MĀKSLAS INSTITŪTA PROFESORE

Kopš neaizmirstamā laika, kad flāmu vecmeistari pavēra vienu no nozīmīgākajām lappusēm glezniecības vēsturē, šī beļģu māksla līdz pat mūsu dienām nav zaudējusi savu avangarda poziciju. Blakus Parīzei kā rietumu gara subtīlāko veikumu vietai visnotāl, blakus Parīzei, kur mākslots internacionālisms ir pārtapis visīstākā mākslas internacionālismā, arī Beļģijā ir kāda pilsēta, ap kuru gravitē šī gadsimta krāsu mākslas labākie varētāji. Tā ir Antverpene. Osta pasaules kuģiem un osta cilvēkiem, kas krāsās rada ne ar kādu kuģi neapbraucamu pasauli. Šai Antverpenei arī latvieši nav gājuši secen.

Kamēr Vācijas trimdas pažobelēs latviešu gleznotāji cīnījās par dienišķo garozu, jau kopš 1936. g. Rubensa zemē auga un tapa māksliniece, kuras vārds ir kļuvis par jēdzienu blakus pārējām beļģu tagadnes glezniecības prominencēm. Par Annu Zariņu latviešu trimdinieki nav dzirdējuši nekā vai ļoti maz. Bet jo patīkamāk tāpēc ir pēkšņi uzzināt tik daudz laba un slavena. Jau 1936. g. nobeigusi Latvijas mākslas akadēmiju Rīgā, Zariņa turpina izglītību Beļģijā. Pēc viena gada Kultūras fonds viņai piešķir divgadīgu stipendiju, un ar prof. Purvīša ieteikumu Zariņa iestājas mācībā pie slavenā beļģu meistara barona Opsomera Antverpenē, kur bez viņas savā mākslā papildinājušies arī Tīdemanis un Muceniece.

Beļģijas tagadnes glezniecības meistars barons Izidors Opsomers

Jaunā sirds ir pilna nākotnes plāņu, bet romantisko temperamentu drīz vien iegrožo nopietns darbs un kontakts ar svešo Beļģijas atmosfairu. Antverpenes klimats ir izšķirīgs tai ziņā, ka te Zariņa nostādīta grūti atrisināmu krāsu un kompozicijas problēmu priekšā. Katrai tautai ir sava krāsu izjūta. Mūsējā dominē klusinātī toņi, beigās tiekdamies pāriet vispārējā gaišuma ilgās. Tāpēc Zariņa, nonākusi ļoti pregnantās flāmu krāsu izjūtas joslā, jūtas mazliet nedroša. Ir nepieciešams rast dzīvotspējīgu sintezi starp latvisko un svešo. Bet ap šo pašu laiku pairst tradicionālās

Anna Zariņa — Portrets

glezniecības normas. Manifests seko manifestam. Abstraktās glezniecības spoks piemeklē garus. Taču Zariņa paliek uzticīga impresionismam, pārveidodama un pielāgodama to savai īpašai gara satversmei.

Ļoti sekmīgās studijas vainago pelnīts triumfs: 1947. g. vasarā Zariņa kā pirmā iegūst lielāko atzinību — izglītības ministra Kamila Hoismana godalgu 40.000 beļģu franku apmērā, kas nolemta labākajam Antverpenes Augstākā mākslas institūta audzēknim. 1948. g. Zariņa kļūst par šī paša institūta profesori, kur darbojas līdz pat šai dienai. Kaŗa laikā gleznotāja apmeklēja Parīzi un turienes gaisotne, par spīti Beļģijā gūtajiem panākumiem, nebeidz kārdināt viņas prātu.

Ir notikušas vairākas patstāvīgas izstādes, galvenā kārtā Breughela galerijās un daiļo mākslu mūzejā Briselē. Avīžu un mākslas žurnālu kritikas par mūsu tautieti runā vienprātīgu

Anna Zariņa Antverpenes ielās

valodu: arvien vairāk atbrīvodamās no sava izcilā skolotāja ietekmes, Zariņa parādās kā vienreizīgs talants, kā vienlīdzīga meistare visos žanros. Ar vienādu prasmi viņa notēlo dabu un cilvēku. Īstenībā tomēr vissuverēnāk viņa sevi izsaka portretos un figūrālā kompozicijā. Bet arī te krāsas ir Zariņas darbu galvenais temats. Kā liels dzejnieks, sacīdams vārdu, atklāj daļu no iras noslēpuma, tā Zariņas krāsu triepiens pats par sevi izsaka cilvēka dvēseles būtiskākās kustības.

Jo spilgti Zariņas personība izpaužas pliknu gleznojumos, kur diezgan flāmisko kolorītu caurstrāvo latviska pasaules izjūta. Pārliecīga nodošanās gaismas gleznošanai dažreiz draud izvērsties pliekanā bālestībā. Zariņas īpatnība un spēks ir faktā, ka viņa ir ieguvusi reizē dziļumu un virtuozu gaismas maņu, izgaismotu dziļumu. Šai gaismā, ko var saukt par īpatnēji zariņisku, kā maģiskā liesmā pārdeg brutālā materija, atstājot aiz sevis vistīrāko cilvēka ķermeņa esenci, kas tad staro vienreizīgā juteklībā. Viņas plikņi ir kā pagāniskas poēmas, kuŗā cilvēks ar visu savu esību pieder zemei, bet vēl neapzinās, ka tāda neierobežota piederēšana ir grēks. Nezemes gaisma, ar ko pārliets Zariņas zemes cilvēks, tomēr nav debesu gaisma, varbūt tā ir to laiku gaisma, kad latviešu Dieviņš bija arī cilvēku līdzinieks un līdzgaitnieks. Pārdroša doma, jo intensitāte, t. i. tas, ko Sezāns uzskatīja par plastiskā skaistuma galveno pazīmi, Zariņas mākslai piešķir dionīzisku pārmērību, ne sarkanu, bet gan zeltaini mirdzošu kaisli, kā aicinājumu sadegšanai, lai būtu vairāk gaismas.

Anna Zariņa ir moderniste, bet ne tāda, kas tiektos noārdīt visu veco, lai no nekā uzceltu šo to. Rubensa zemē tā arī būtu tukša pārgalvība. Labā un labi piesavinātā Opsomera skola plūs viņas pašas bagātā personība ir visdrošākais garants tam, ka Zariņai ir lemts sekmīgi strādāt pie mūsu laika glezniecisкās patiesības atklāsmes.

Personīgā sarunā izpaudās, ka izcilā latviešu māksliniece ir svētīgā nemierā ar līdz šim sasniegto, ka jauni veidi kaist un urdās zemapziņā, ka nozīmīgākie veikumi vēl prasās pēc izpausmes. „Lūdzu, tikai nerakstiet par mani neko pārāk labu," viņa piesaka, „es sākšu strādāt, un savādāk, nekā līdz šim!" Gribējās teikt, ka tāda runa pārsteidz, redzot jau pastrādāto un sasniegto, gribējās izdibināt, kas ir šis „savādāk", bet pietika ziņas, kad iedomājos, ka neapmierinātība ar bijušo un griba radīt nebijušu ir visskaistākā liecība tam, ka ar kādu cilvēku viss ir vislabākā kārtībā.

Roberts Avens

Antverpenē, aprīlī.

DP pianists uzstājas Karnegiholā

Izcilais ungāru pianists un daudzu godalgu ieguvējs Julians Karolji, kas šī gada sākumā kā DP izceļoja no Minchenes uz ASV, 4. aprīlī koncertēja slavenajā Ņujorkas koncertzālē Carnegie Hall amerikāņu publikai. Karolji piederēja pie izcilākajiem pianistiem Rietumeiropā, un viņa talantu IRO izmantoja arī DP mākslinieku propagandēšanai. Plašākā akcijā, kuras nolūks bija apzināt DP māksliniekus un sagādāt viņiem izceļošanas un darba iespējas savā profesijā, izdarīja Karolji un daudz citu solistu, koŗu un orķestŗu koncertu uzņēmumus skaņu lentē un sastādīja tos īpašos raidījumos, ko izmanto liels skaits ASV raidītāju. — Latviešu mūzikas cienītāji Karolji atceras no viņa koncertiem Rīgā.

ĢIRTS ĀRVALDIS

Skaistums mākslā un dabā

2.

Tātad skaistumu nav iespējams normēt nedz mākslā, nedz dabā, un tas pastāv neskaitāmos veidos un iespējās. Bet starp dabas skaistumu populārā nozīmē un skaistumu mākslinieciskā izpratnē ir principiāla izšķirība, piem., ja vīrietis sauc kādu sievieti par skaistu, tad viņa spriedumā noteikti runā līdzi arī tīri jutekliski priekšstati. Citādi tas ir mākslā. Uzgleznota vīna glāze kā juteklisks baudas priekšstats nav lāga domājams, jo patīkamas garšas priekšstats aistētiskā pārdzīvojumā piedalās visai maz.

Bet kas dabā izsauc mākslinieciskos priekšstatus? Vispirms tas ir t. s. raksturīgais skaistums — kāda atsevišķa indivīda īpatības. Dabas skaistuma priekšnoteikums varētu būt veselība un lietderīga pilnība. Resns un nobarojies medību suns nav skaists, jo viņa izskats ir pretrunā ar viņa uzdevumu. Skaistums te ir tomēr relātīvs, jo lai indivīda formas būtu raksturīgi skaistas, tām būtu jābūt lietderīgām un piemērotām eksistences cīņai, piem., plēsēju putniem citāda uzbūve nekā mājputniem. Bet raksturīgajam skaistumam nav nekā kopēja ar praktiskā labuma iegūšanu, jo vista dēj olas, bet no ērgļa gandrīz nekāda praktiska labuma nav, un tomēr ērgli dēvējam par skaistu.

Dažreiz pati daba jau atgādina gatavu gleznu, piem., Siguldas ainava liek atcerēties Federa Gaujas lejas gleznojumu. Mēs, it kā izejot no gleznas, gribam to redzēt dabā. Parasti ir otrādi — izejot no dabas, mēs to iedomājamies gleznā. Bet kāds mans draugs bija ļoti vīlies ceļojumā pa Venēciju: kanāļi nelabi smirdot, un mājas esot netīras, cita tur nekā neesot. Acīm redzot, Venēcijas priekšstats tam bija izveidojies jau iepriekš no daudz redzētām gleznām un jūsmīgiem ceļojumu aprakstiem, bet, ieraugot tiešamību, viņš jutās pievilts. No tā var secināt, ka pat nehigiēniskais kļūst aistētiski baudāms, tiklīdz t. s. apgrieztā ilūzija apziņā rada glezniecisku resp. māksliniecisku iespaidu.

Bet vai mākslā nebūtu jātēlo tikai higiēniskais, labais, skaistais? Nē, mākslas darba saturs ir pati dzīve un daba, tādēļ mākslai nav jātēlo tikai skaistais, bet tas, ko viņa tēlo — tas jātēlo pārliecinoši, jo skaistums ir tikai viena no aistētiskajām katēgorijām. Ja dažkārt skaistumu vēl tagad uzskata par svarīgu normu, tad tās ir antīkas un renesanses mākslas uzskatu atliekas, jo toreiz ideālizēja ne tikai dievus, bet arī sievieti, varoņus un uzvarētājus. Ētiski skaists ir labs raksturs un cildena rīcība, bet pat klasiskā literātūra pilna slepkavību un nodevību. Un Rembranta asējumos blakus skaistam zirgam atrodam arī kaulainu kleperi. Mākslinieciskais skatījums dzīvi un dabu aistētiski apgaro — dabu mēs paceļam it kā augstākā plāksnē, piem., Purvītis bieži gleznoja pilsētas nomales, kas taču ar savām kazarmu veida vecām, netīrām ēkām garu nomāc, nevis garīgi ierosina.

Ja mākslinieks masu produkcijas laikmetā spēj pat pretīgas parādības apgarot, tad tas tikai rāda viņa ģeniju. Tā izskaidrojams, ka mēs varam aistētiski pārdzīvot pat ugunsgrēku, kuģa bojā eju un citus traģiskus notikumus, ja mēs tos redzam gleznā, vai lasām par tiem literātūrā. Tā krievu filozofs Solovjovs skaistumu saprot vispār kā matērijas apskaidrošanu ar cita, pārmateriāla vai ideāla principa iemiesošanu tanī un tamlīdz par mākslas augstāko uzdevumu uzskata īstenības un dzīves pārveidošanu un apgarošanu, kas to dara skaistu ne tikai skatījumā, bet arī pašu par sevi, objektīvi. Šādā nozīmē viņš saprot arī pazīstamo Dostojevska izteicienu: „Skaistums atpestīs pasauli."

Bet kopš nebeidzami kaŗi posta cilvēka dvēseli, jāatzīst, ka skaistums vien to nespēj, varbūt skaistums kopā ar Labo un Svēto. Īpaši pēc otrā pasaules kaŗa, gan trimdinieka, gan vispār eiropieša dvēselē kaut kas ir noticis, kas atņem ticību ne tikai skaistajam, bet vispār ideālajam un dažkārt pat mums pašiem sev.

Norobežojot dabas skaistumu no mākslas skaistuma, jāatzīst, ka daba ir jutekliski skaista no Dieva žēlastības, bet mākslinieciski skaisto mums dāvina mākslinieks. Skaistumu gan jāprot saskatīt ne tikai mākslā, bet arī dabā. Gleznotājs un dzejnieks pirmā kārtā ierauga dabas skaistumu un tamlīdz atklāj arī jaunus tēlojamus novadus. Diemžēl, pat dabā katrs tomēr nespēj ieraudzīt skaistumu, jo liela ļaužu daļa dzīvi un dabu uzlūko tikai no praktiskā viedokļa. Liekas pat, ka daudz cilvēku vispār nejūt dabas gleznieciskо skaistumu. Un skaistums nemētājas kā akmens krastmalā, ko katrs gaŗāmgājējs var pacelt. Mākslinieciskais skaistums dzimst dažkārt dvēseles mokās, un īpaši to ne visiem ļauts skatīt un izjust. Lai mākslas skaistumu izjustu, ir vajadzīga ne tikai interese par pasauli vispār, bet jābūt arī nemitīgam meklētājam un mūžīgi spraigai zinātkārei.

ZELTĪTE AVOTIŅA

Vakars

Putnam pazuda dziesma,
Pazuda krēslainā gobā.
Vakara dzeltenā liesma
Dienu no debesīm loba.

Kaut kur aiz meža un lauka
Sapņaini miglāji ceļas.
Atvērtā klusuma traukā
Sidraba ūdeņi smeļas.

Zīverta Divkauja Kopenhagenā

Augšējā attēlā aina no Zīverta Divkaujas izrādes, ko nesen Kopenhagenā rīkoja DV nodaļa: — Apakšā: izrādes dalībnieki (no kreisās) I. Dombrovska, režisors P. Gals, E. Reitmane, R. Melbārdis, viņiem aiz muguras L. Lukmanis un Z. Trofimova; labā malā DV nodaļas priekšnieks I. Reitmanis.

E. Buša uzņēmumi

Dr. J. SANDERS †

Vērojumi par latvju tautas psīcholoģiju

II

Visai svarīga, var teikt — pamatīpašība, kas iemīt mūsu tautas dvēselē, miesā un asinīs, ar ko tā atšķiŗas no citām tautām, un no kuras attīstījušās daudzas citas īpašības un darbības, ir mūsu tautiešu dzīve ne sādžās, kā citas tautas dzīvo, bet atsevišķās viensētās. Tā mūsu senči jau dzīvojuši, ienākot pēc leduslaikmeta Eiropā. Dižais filozofs Teichmuellers vēro, ka ļaunums cilvēkiem cēlies no pārāk tuvas kopdzīves. Jo cilvēki nav bara radījumi, kā kustoņi, bet personības. Ikviens cilvēks ir oriģināls. Ļoti interesanti, ka latvji, tiekdamies pēc īsti cilvēcīgas dzīves, jau no seniem, pirmatnējiem laikiem dzīvojuši viensētās, ne pārāk tālu viens no otra kaimiņos. No tā saprotams, ka latvis pēc savas dabas ir personālists, kas nenozīmē egoismu, tikai sevis, bet arī citu atzīšanu un cienīšanu. Tuvākie iedzīvotāji zināmā attālumā turējās draudzīgi kopā un nodibināja kaimu jeb tagadējā runā ciemu un saucās par kaimiņiem, viens otram arī palīdzēdami, piem., t. dz. Pie kaimiņa maizes teku, pie kaimiņa uguntiņa. Tagad daudzi vairs nezina ciema nozīmi, samaina to ar sādžu. Daži pat runā un raksta: ciemos iet, kur jāsaka ciemā, jo saprotams viens ciems, ne daudzi ciemi.

Nu mums sevišķi jāievēro tāda interesanta parādība par kādu mūsu valodas vārdu, kas tik daudz un dažādos teicienos top lietāts kā nevienā citā valodā, t. i. mūsu mazais vārdiņš c e l t. Latvis ceļ namu un citas ēkas, skolu, baznīcu, biedrību etc., kur citās valodās saka dibināt, kādu par direktoru, priekšnieku, mācītāju celt etc., derību celt, valodu celt, pārcelt — tulkot, par upi pārcelt etc. Tādēļ nepareizi pēc vācu valodas teikt priekšnesums, Vortrag, bet priekšcēlums, kas bijis, bet kas nupat notiek — priekšcēliens. Celties vāciski saka aufstehen, uzstāvēt, augšāmcelties, vāciski tāpat auferstehen. Kā lai var stāvēt, kad vēl nemaz nav cēlies. Interesants teiciens l i k u m u celt. Likums vācu vārda Gesetz tulkojums, vācietis likumu kur noliek, bet latvis to ceļ uz augšu. Nav jādomā, ka mūsu senčiem pirms vācu atnākuma pašiem nekādi likumi nebūtu bijuši un viņi tos no vāciešiem ieguvuši. Tas ir nepareizi. Mūsu senčiem bijuši savi likumi un savs pašu latvisks likuma nosaukums, proti b a u s l i s. Tas redzams no tā, ka pirmās latvju draudzes mācītājs Nik. Ramms šo vārdu lietājis, tulkodams Desmitos baušļus. Tas ir ļoti jauks, nozīmīgs vārds no saknes baust, pārbaudīt, kāds citās valodās nav atrodams. Vēlāk to atstājuši tikai Biblijas valodā un vispārējā nozīmē, diemžēl, pieņēmuši vācu tulkojumu likums.

No saknes celt mums vēl daži interesanti, zīmīgi vārdi, kādu nav citās valodās, piem., celis, Knie, kas ceļ visu cilvēka ķermeni uz augšu. Tad mūsu vārds cilts, no tās pašas saknes celt, nozīmē, ka no radniecīgas, plašas savienības cēlusies atsevišķa kopība kā jauns augums uz augšu. No tās pašas saknes atvasināts arī mūsu vārds ceļš, kas liecina par mūsu senču senseno kultūru. Jo kad somi un igauņi ap 3000 g. p. Kr. atnāca Baltijā, mūsu senčiem jau bijuši taisīti ceļi, kādus atnācēji no viņiem iemācījušies taisīt, pieņemdami arī to latvisko nosaukumu senajā formā keli, jo senči nerunāja ar c, bet k.

Blakus vārdam celt mūsu valodā otrs zīmīgs īpatnējs vārds, kāda nav citās valodās, proti d z i m t, piem., vācu geboren werden, kas ir apraksts pasīvā formā un īsti nozīmē tapt atnests, no saknes vārda, bar, nest. Bet mūsu vārds dzimt aktīvā formā nozīmē, ka jauna dzīvība top. No tā vērojams, ka mūsu senčiem bijusi godbijība par dzīvību, tās celšanos un uzturēšanu, sargāšanu, t. i. par labu veselību. Tāpēc mums daudzi veselības nosaukumi, kādu citiem nav, piem., vesels, sveiks, spirgts, žirgts, ņiprs, dzedrs. Tālab senči gādājuši labus, garšīgus ēdienus, kas, diemžēl, nav jaunākā laikā saglabājušies. Senčiem bijusi smalka garšas sajūta, sevišķi sievietēm, latvju gudrajām mātēm. Mums interesē vārds: gards, pamatvārds; tāda citiem nav, un tāpēc tiem jāapraksta, piem., vāc. Schmackhaft — garšīgs, kriev. vkusnij — iekožams. Dažas mūsu garšas starpības citās valodās nevar nemaz tulkot, piem., rūgtu un sīvu atšķirt; vāciski abus sauc bitter, kriev. vkusnij. Kas ir šķērms un sājš, saka rūgts, skābs, pārrūdzis. Alkohola tieksmes mūsu tautā nav bijis, tā ievesta vēlāk ar krogiem. Medu gan raudzēja, bet to palietāja tik vedībās un citās svinībās. Dzērējus neieraudzīja, piem., t. dz. Zosīt bēdza klaigādama no dūņaina ezeriņa, Jauniet' bēdza raudādama no dzērāja tēva dēla. Dzeršana jāapkaŗo, jo alkohols maitā ne vien pieaugušo veselību, bet iedzimst arī bērnos un maitā tautas tikumību. Interesants un jauks mūsu valodā ir vārds t i k u m s no saknes vārda tikt, t. i. patikt. Latvis dara labu tādēļ, ka viņam tas tīk. Citās valodās tikums nozīmē ieradumu, piem., vāc. Sitte, lat. morale no mos, moris, tāpat grieķ. ētos, ētika. Jaunākā laikā ar dzeršanu gan esam tikumiski pa daļai noslīduši un pagrimuši uz leju; tomēr senču labā, baltā dvēsele nav mirusi, bet dzīvo un parādās spēcīga un droša daudz tūkstošu tautiešos, kas ceļas senču garā uz augšu uz visu gaišu, patiesu, taisnu, labu un daiļu, lai celtu ne vien savu personu, bet arī savu tautu un tēvzemi. Pieminam še arī, ka senči, šo savu gaišo tikumību simboliski apzīmēdami, labprāt valkāja baltas drēbes, sevišķi sievietes baltas villaines, un tālab arī audzēja baltas avis; igauņi audzējuši melnas avis un valkājuši melnas drēbes, tādēļ grieķi viņus saukuši par melancheniem, t. i. melnsvārčiem.

Beidzot pieminam, ka latvju tauta liela dziedātāja. Nevienai citai tautai nav tik daudz skaistu tautdziesmu ar tik daudzām īpatnējām jaukām melodijām kā mums. Tādēļ nobeidzu savu apcerējumu ar tautdziesmu:

Dziedot dzimu, dziedot augu,
Dziedot mūžu nodzīvoju,
Dziedot nāvi ieraudzīju
Paša Dieva dārziņā.

Orfejs stacijas bufetē, un bēglis konsula skrīningā / Divi Londonas teātra uzvedumi

Londonas „teātra valstībā" ap pulksten 7 vakarā vislielākā rosība. Rajons starp Lesterskvēru un Koventgardenu laistās vienās ugunīs. Uz katra soļa — [illegible] dāmas, spīdoši limuzīni, [illegible] šveicari, milzīgas teātra zvaigžņu fotogrāfijas... [illegible] — Elizabete Bergnere [illegible] Cilvēkā un [illegible] — Pavisam šai valstībā [illegible] 40 teātru, vodevīļu, revīju [illegible]. Cik dažādi ir [illegible] un viņu gaumes, tik dažāda ir arī teātru produkcija, sākot ar [illegible] Kiss me, Kate — [illegible] teātrī, beidzot ar Šekspīra Indriķi V — Old-Vic'ā.

*

Starp šiem daudzajiem klasiķiem un modernistiem, starp šiem spožajiem revijām un komēdijām lielāko uzmanību pelnījuši 2 uzvedumi — franča Žana Anuija (Jean Anouilh) luga Point of departure [illegible] teātrī un Džan-Karlo Menoti opera Konsuls Kembridžas teātrī. Galvenā ideja abās — nelaimīgu, nožēlojamu ļaužu liktenis, kam galu galā nāve nāk kā draugs un atpestītājs. Bet te arī līdzība beidzas. Pirmajā izmantota senā Orfeja un Euridikes fabula, kas ir viena no aizkustinošākām sengrieķu mītoloģijā. Šis pats stāsts par nomirušo mīļo, kuras dēļ mūziķis Orfejs nokāpj ēnu valstī, sniegts modernā un, ja varētu tā izteikties, pat groteskā versijā.

Menoti Konsuls, turpretim, savu vielu smeļ no vistiešākās tagadnes, vēl vairāk — no avota, kam ļoti reti kāds īsti paguvis vai uzdrošinājies pieskarties. Šī viela ir cilvēciskās traģēdijas komūnistiskā valstī, kuras aparāts maļ cilvēkus kā dzirnakmeņi graudus...

*

Point of departure autors Anglijā ļoti iecienīts. Patlaban divos citos teātros rāda vēl 2 viņa lugas. Lūk, grieķu leģenda par Orfeju stāsta: nimfu Euridiki sadzeļ odze, un viņa mirst pašā kāzu dienā. Apolona un nimfas Kalliopes dēls Orfejs — dzejnieks un mūziķis — ir tik satriekts, ka nolemj meklēt viņu pazemē, drūmajā Plutona valstībā. Un patiesi — viņam izdodas tas, kas nav izdevies nevienam mirstīgajam. Orfeja lira, kas aizkustina putnus un zivis, neatstāj vienaldzīgu arī skumjās ēnu valsts valdnieku. Orfejs kļūst vienīgais izņēmums, kas pāriet nepielūdzamo dzīvības un nāves robežu. No nāves rokām viņš atgūst savu mīļo, gan ar vienu nosacījumu: vezdams Euridiki atpakaļ uz virszemi, viņš nedrīkst skatīties atpakaļ. Orfejs tomēr nespēj izpildīt savu solījumu un — Euridike pazūd, šoreiz bez cerībām atgriezties dzīvē. Tai drīz, moku sagrauzts, uz ēnu valsti seko arī Orfejs.

Franču autors Orfeju ieģērbis ielas mūzikanta nabadzīgajā tērpā un tupelēs, pie tam viņam jāspēlē akordeons kādas Francijas provinces stacijas bufetes telpā! Ar to vēl nepietiek: mūsdienu Orfeja tēvs nav dievišķais Apolons, bet gan nožēlojams apkārtstaigulis, kas dzīvo uz sava dēla rēķina. Euridike savukārt ir ceļojoša teātra aktrise. Viņi abi satiekas šai pašā stacijas bufetē, un abi bez liekiem vārdiem saprot šīs sastapšanās liktenīgumu. Viens pamet tēvu, otra — trupu. Laulību liecinieks atrodas tepat. Lūk, tas varētu būt kungs, kas bufetē pie galda cītīgi lasa avīzi, nelikdamies zinis ne par vienu. Viņa šķietamais vārds — Anrī kungs. Bet šis svešinieks nav neviens cits kā Nāve pati... No šī brīža neatšķetināmā pinumā sāk jaukties fantastiskais ar reālo. Un jāsaka — tas notiek intriģējoši, pārliecinoši. Nāve tēlota kā ļoti simpatisks, labi ģērbts jauns cilvēks. Viņš nav ļauns, atbaidošs, briesmīgs, kā to parasti iedomājas. Nē — viņš abus jaunos ļaudis bezgalīgi mīl. Un taisni tāpēc viņš paņem tos pie sevis.

Ko dzīve gan tiem būtu varējusi sniegt? Būt citiem pa kājām, nīkt nožēlojamā vidē, lai ikdienas pelēcībā galu galā mīlestība izplēnētu? Autors mums pagūst demonstrēt tās dzīves bezcerīgumu, kuru grib sākt Orfejs un Euridike. Marseļas mēbelētā istabā pēdējā saņem vēstuli no sava teātra trupas menedžera, bijušā mīļākā, kas to aicina atpakaļ. Euridike bēg no viņa, reizē bēg no Orfeja un — aiziet bojā autobusa katastrofā. — Nāve, t. i. Anrī kungs, kas apmeties tai pašā namā, kur Orfejs, redzot pēdējā izmisumu, taisa vienīgo izņēmumu. Bet gluži tāpat kā klasiskajā versijā, atceļā uz dzīvi viņš Euridiki atkal zaudē.

Pēdējā ainā pie Orfeja gultas stāv Nāve un mūziķa tēvs, kas uzstājas kā advokāts dzīvei. Katrs aicina viņu pie sevis. Tēvs runā par naudu, par slavu, par mīļākām, bet Anrī kungs sola mūžīgu savienošanos ar Euridiki. Protams, ka dzīves visai nožēlojamā pārstāvja lieta ir bez cerībām... Orfejs izvēlas nāvi. Viņa skumjā melodija noslēdz izrādi, kas skan vēl pēc tam, kad priekškars kritis...

Euridikes tēlotājas Mejas Ceterlingas loma ir ārkārtīgi grūta, bet to viņa veic ar atzīstamu panākumu. Visa viņas parādība ir gaisotnīga, tāda, kur viss sievišķīgais reducēts līdz minimam. Un tikai tādu mēs varam iedomāties šo traģisko tēlu, kam četrreiz bija jāiet bojā — divreiz sengrieķu mītoloģiskā teikā un divreiz franču modernista sacerējumā.

*

Džan-Karlo Konsuls ir sevišķi tuva mums — bez dzimtenes palikušajiem ļaudīm. Mūs vajājusi tā pati vara, kas iznīcina šīs drāmas varoņus. Mēs esam laikam gan katrs arī cietuši bezsirdīgā rietumzemju formālisma dēļ, pret kuru sabrūk divu nelaimīgu cilvēku — Magdas un Džona Soreļa cerības.

Tas, ka šis uzvedums parādījies un guvis milzu panākumus tieši abos rietumu pasaules centros — Ņujorkā un Londonā —, var pildīt mūs ar gandarījuma sajūtu. Beidzot, beidzot mūsdienu šausmas, par kurām runāt vēl nesen bija „slikts tonis", parādītas spogulī, īstā, neviltotā spogulī.

Ieklausieties labi — vai mēs katrs jau kaut kur neesam dzirdējuši līdzīgus vārdus, kādi likti mutē konsula sekretārei šai drāmā: „Vai esat atnesuši savu dzimšanas apliecību, veselības apliecību un potēšanas zīmi, bankas deklarāciju, pasi, trīs fotografijas? Jūsu vārds ir numurs, jūsu dzīves stāsts ir lieta, jūsu vajadzības mūsu acīs ir tikai lūgumraksts. Jūsu cerības tiks ierakstītas reģistrī. Izpildiet šīs veidlapas un pienāciet nākamnedēļ..."

Un vai daudzi no mums nav kādreiz jutuši to pašu, ko galīgā izmisumā izkliedz drāmas varone: „Sakiet, sekretāre, sakiet man, vai ir kāds aiz šīm durvīm, kuram vēl var stāstīt par sirdi? Stāstiet konsulam, pasakiet viņam, ka visa mana dzīve karājas viena vienīgā diedziņa galā, bet pulksteņa rādītāji spīd kā uztrīti naži..."

Skatītājam netiek aiztaupīts nekas: drāma, kas norisinās kādā dzelzs priekškara lielpilsētā (vienalga, vai nu tā būtu Varšava, Prāga vai Bukaresta), mums rāda visas šausmas, kādas sagādā komūnistiskais režīms. Gar acīm slīd politiskās policijas iebrukums dzīvoklī un kratīšana, pratināšana, bērna nāve, Džona Sorela apcietināšanas aina, beidzot varones Magdas pašnāvība ar virtuves gāzi. No otras puses rādīta kādas rietumvalsts konsulāta bezsirdīgā atmosfaira. Šeit vajātie ļaudis cer dabūt vīzas, lai tādējādi rastu vienīgo glābiņu, kas viņiem palicis.

Strādnieks Džons Sorels ir pagrīdes organizācijas loceklis, kuram cieši uz pēdām seko policija. Viņš neredz citas izejas, kā bēgt pāri robežai, lai pēc tam tur sagaidītu ģimeni (sievu, māti, bērnu), kas mēģinātu tikt ārā ar konsulāta palīdzību.

Bet — ģimene netiek projām, jo konsula sekretāre, kas ir neierobežota valdniece savā formulāru un dokumentu valstībā, nogremdē cerības papīru kaudzē. (Viņas „skrīnings" ir pat gluži nepieklājīgi līdzīgs tiem, kam dažkārt esam bijuši pakļauti mēs!)

Dienu pēc dienas, mēnesi pēc mēneša vīrieši un sievietes, kurus Dievs radījis pēc sava ģīmja un līdzības, tiek pamazām degradēti par veidlapu izpildīšanas un jautājumu atbildēšanas automatiem. Viņi lūdz taisnību, brīvību, cilvēcību, bet tiek dots papīrs, papīrs un atkal papīrs... Viņi grib tikt ārā no vergu valsts, bet vienīgais, ko viņi gūst, ir vārdu apmainīšana pret numuriem un gaidīšana gaidīšana, gaidīšana.

Sievu nesagaidījis, Sorels atgriežas, tiek apcietināts tai pašā konsulātā, kur nācis apvaicāties par sievu. Magda neredz citas izejas, kā doties nāvē. Uz turieni nav vajadzīga vīza, tās robežas nav slēgtas, bet stāv neapsargātas kā pēdējais patvērums visiem...

Menoti šai operai (ko mēdz precīzāk apzīmēt par mūzikālu drāmu) komponējis netikvien mūziku, bet rakstījis arī tekstu un bijis pats režisors. Dabīgi, ka viņš spējis reālizēt savu gribu autoritātīvi. 800 mēģinājumu līdz pirmizrādei pauž par viņa darbu un nopietnību! Mūzika, spēle un saturs veido kaut ko pilnīgi vienotu un veselu un nav atdalāmi viens no otra. Daži angļu kritiķi iet pat tik tālu, ka Konsulu apzīmē par jaunu un vienreizēju mākslas veidu. — Konsuls astoņus mēnešus rādīts Ņujorkā, no kurienes tagad ar aktieriem un visu pārējo pārcelts uz Londonu.

Bet ne tikai autora talants un darbs vien ir šo panākumu pamatā. Šķiet, nebūšu tālu no patiesības, ja teikšu, ka izvēlētā viela ir viena no sekmju atslēgām, tā viela, kurai tik daudzi baidījušies pieskarties. Šī viela prasīt prasa drošu vīru, kas var un grib būt patiess pret savu laiku un ļaužu miljonu ciešanām. Menoti to ir gribējis un spējis.

V. Sk.

Londonā, aprīlī.

Jaunas grāmatas (1)

Pēteris Aigars – Lietuvēna dzir[es]

P. MANTNIEKA APGĀDS; 268 LAPP.

Pēc Dienišķās maizes, kas iznāca priekš vairākiem gadiem, šis ir otrais Pētera Aigara trimdas romāns. Tas parādās vairāk nekā desmit gadu pēc tam, kad vēsturiskās pārvērtības pasaulē un mūsu zemē deva šai grāmatai vielu.

Savā laikā Strunke no Zviedrijas sauca pēc mākslas darbiem, kas iemūžinātu sava laikmeta traģiku. Vai viņš domāja taisni to traģiku, kam pieskāries Aigars? Liekas, ka nē, un vispār šinī punktā pastāv domstarpības: daudziem periods „Dievs, Tava zeme deg" 1944.—1945. g. liekas briesmīgāks nekā lietuvēna asinsdzīres baigajā gadā. Kāpēc? Tāpēc, ka vieni un tie paši notikumi ir vēroti no dažādiem politisko simpatiju aspektiem. Šādu atšķirību parādīšanās resp. politiskā momenta ienešana mūsu mākslā gan nav pārāk parasta, taču arī ne gluži jauna, un tā liecina, ka latviešu trimdinieki nebūt nav viengabalaina masa, kas nesenos vēstures notikumus uzņem kā visiem kopīgu nacionālu nelaimi, bet šķiro tās smagumu atkarībā no tā, vai mājas dedzināja un cilvēkus slepkavoja vācietis vai to darīja krievs. Mūsu pašu traģēdija šādā uztverē kļūst par sekundāras dabas pašsaprotamu parādību, kas jāpieņem tāda, kāda nu tā reiz ir, un runa it kā varētu būt vienīgi par to, pie kura slepkavas būtu grūtāka dzīve un vieglāka nāve — pie Staļina vai Hitlera? Protams, ka tas mulsina mūsu nacionālo pašapziņu.

Ja šādas domas ienāk prātā, runājot par Aigara jauno romānu, tad tādēļ, ka šī grāmata lāga neiekļaujas tīrā beletristikā un drīzāk sveras uz publicistiku. Šķiet, ka pats autors arī nemaz nav vēlējies uzrakstīt darbu, kam būtu vienīgi tīra mākslas vērtība: un šķiet arī, ka notikumu dimensijas ir par lielām un laika distance vēl arvien par īsu, lai tas būtu iespējams. Pareizi, jādomā, vēl ilgs laiks, kamēr kādam izdosies radīt suverēnu mākslas darbu, kurā mūsu vēsture dokumentētos bez laikmetīgām simpatijām un orientācijām nemākslas novados.

Iespējams, ka autors, radīdams vairāk ar intellektu nekā „iekšējas nepieciešamības dēļ un ar jūtām", tīši centies izvairīties no apnikušā „sāpju un posta patosa", kas tik raksturīgs visai trimdas rakstniecībai; centies izvairīties no melnās un baltās krāsas pretnostatījuma, kāds tas pats par sevi liktos dabīgs jau tādēļ vien, ka grāmatā ir runa par mūsu nāvīgo ienaidnieku. Ie[illegible] jams, ka autors tai vietā vēlējies rast cilvēcīgu pieeju, izskaidrojumu un pat taisnojumu arī ienaidnieka cilvēkiem un [illegible] rīcībai: autors nenostājas tiesneša lomā [illegible] baigā gada vaininiekiem.

Šāds tēlojuma veids principā varētu [illegible] cināt par kāda autora vēlēšanos dot [illegible] kaislīgu vēsturiskās vielas traktējumu [illegible] pretenzijām uz tīru mākslu. Bet Aigara [illegible] sākas ar to pašu momentu, kurā atskārst[illegible] ka tādai metodei nav motīvu: Aigars [illegible] no tagadnes nevar pārlēkt tādā vidē un [illegible] atstarpē, kāda bija Tolstojam, rakstot Karu un mieru, vai Aleksandram Grīnam, sacerot Dvēseļu puteni. Tas ir pāragrs mēģinājums, jo baigā gada notikumi vēl turpinās, un praktiski nekāda distance no tautas ciešanu viedokļa neeksistē! Un 1940./41. g. [illegible] šodien ir tie paši, tādēļ nevar un tāvien skatīties citādāk nekā uz dēliem un [illegible] vienu vēstures periodu no visu notikumu kontinuitātes.

Tā rodas situācija, kad autora [illegible] gari sāk rīkoties uz savu roku un iedzen saucēju negribētā pozicijā. Briljantais diplomāts Vodopjanovs, kura humāno dabu un veiklo rīcību varētu apskaust kristīgās Vakareiropas diplomātija, nevienā vietā nenoblamējas latviešu lasītāju acīs. Ko tad viņš dara? Viņš nopērk latviešu rakstnieku Robertu Rauzu par 10.000 rubļiem un beidzot piekrāpj to, un lasītājam atliek [illegible] par krieva veiklību un latvieša muļķību. Čekists Čavčavadze gan liek mocīt Mariju Šillieti, bet iemīlas viņā, un beigās nelaimīgā sieviete, čekistam krītot, ne tikai piedod viņam, jo „viņš bija arī cilvēks", bet pat uzliek uz viņa līķa krūtīm savu dzintara rotu. Izdarot deportāciju, milīči ne tikai apjautājas, vai aizvedamie bērni patiešām arī saģērbti, bet pat pagaida māti, kamēr tā pagūst paņemt līdzi piecilitru kanniņu ar pienu. Vecais strēlnieks un komūnists Kļavenieks, pēc ilgiem gadiem atgriezies dzimtenē no padomijas, ir sirdsapzinīgs latvietis, kas glābj tautiešus un pats nav vairs lāga drošs par savas pārliecības pareizību. Zemē ir gan posts, bet itin kā anonīms — visnas romāna varoņos no „melno avju" nometnes nesastopam nevienu apzinīgu vaininieku reprezentantu — tie visi pilda tikai partijas pavēles. Tā iznāk, ka visnegātīvākā persona ir romāna centrālā figūra. Roberts Rauza — sabiedrisks ķēms, sevī iemīlējies egocentriķis bez personīgās un nacionālās morāles, latviešu rakstnieks, kas audzis un strādājis brīvajā Latvijā, bet cietis no Ulmaņa nežēlastības un sava jezuītisma dēļ iemanto arī pilnīgu lasītāju nežēlastību.

Kādēļ tik liels, tik grotesks pieminekl[is] rakstniekam, kas nav latviešu tautas labākais dēls?

Šie ir tikai daži piemēri un nebūt neatspoguļo visus grāmatas tipus, ne arī tās koncepciju. Bet tie ir tie, pret kuriem saceļas lasītājs un kas atstāj rūgtu garšu, un tā ir stipra un izšķirīga. Ja autors ir gribējis būt objektīvs, tad viņa nodoms nepiepildās — protams, arī tajā laikā mēs visi bijām ar kļūdām, kā gan citādi, — un tomēr lasītājs ņem ļaunā, ka nacionālās pašapziņas apliecinājums un zvēresta Latvijai boļševiku iebrukuma laikā tiek notēlots bohēmisku dzīru atmosfairā. Lasītāju arī aizkar, ka pretestības kustība izrādās tik nemākulīga; ka partizāns nav vis drosmīgs cīnītājs, bet ir „entuziasmēts"; un ka pistoles stobrs, kas romānā paceļas pret latviešu pagrīdnieka krūtīm, nav vis čekista, bet pašu no Berlīnes atbraukuša tautieša pistoles stobrs.

Šais piezīmēs runa tātad nav par grāmatas mākslinieciskām vērtībām, bet par tās koncepciju, un viss liecina, ka vēl nav pienācis tas laiks, kad tādu darbu var sarakstīt bez kaislībām un izlasīt bez kaislībām. Varbūt visi šeit celtie iebildumi atkristu, ja romānu varētu attiecināt uz tik tālu laiku, kādā, piemēram, guļ pirmais pasaules karš vai Kauguru nemieri. Bet tad arī, droši vien, tas būtu citādi uzrakstīts. Pagaidām, kamēr lietuvēna dzīres vēl turpinās, lasītājs šo darbu nevar uzņemt ne kā beletristisku lektīru, ne arī kā vēstures faktu dokumentāciju. Ir taisnība Strunkem — ir vajadzīgs laikmeta traģikas iemiesojums, bet tas var būt tikai tāds, kāds ir pats dzīvais laikmets, un tam ir savas prasības. Tā tomēr būs un paliks ar publicistisku nokrāsu, kurā vispirms gaidīsim dusmu izvirdumu pret komūnismu, vai nu Strunke tā domājis, vai nē.

Pāvils Klāns

Zagrida Vikma

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(65. turpinājums)

„Mēs iesim uz Sveķu ciemu, kur ir nometināta laba tiesa mūsu ļaužu, vismaz ducis mazu bērnu un krietni daudz puišu, kam zeme svilst zem kājām," pēc ilga klusuma teica Kapteinis. „Tiem visiem pirmiem jātiek pāri, tiklīdz nāks kāda laiva. Pēc tam vedīsim šurp arī jūsu draugus no Mežirbēm. Bet lieta tāda, ka krasts nav īsti drošs, un rīt mūs gaida cēls uzdevums — apciemot vācu virsleitnantu, lai viņš neraudzītos uz mums pārāk aizdomīgi."

„Arī man?" Dagnija jautāja.

„Jā, tieši jums! Viens es tur nekā nespēju iesākt. Bet vācieši allaž ir bijuši laipni pret dāmām."

„Man liekas, es nemaz neesmu piemērota šādai vāciešu siržu atmiekšķēšanai — tur vajaga drusku citādu dabu."

„Nemaz nē!" Kapteinis pretojās. „Tieši tādu, kā jūsējo! Vieglās un lētās meitenes viņiem netrūkst — tās neko nespēj panākt."

„Kas tad man būtu jāpanāk?"

„Galvenais ir izpētīt, kāds ir virsleitnanta noskaņojums, un cik atklāti mēs drīkstam šeit rīkoties. Vai var izlīdzēties ar speķi un spirtu, vai šī sektora vienības ir ar mieru piemiegt acis, jeb arī tie pedantiski pilda savu uzdevumu."

Sveķu ciema rupju baļķu tēstās mājiņas snauda rindā gar ceļu, kas, nākdams no Ēdoles un apmezdams līkumu gar Tērandes muižu, aizgriezās cauri ciemam uz jūru. Pats Sveķu ciems bija sagūlies klajumā, bet jau kādu kilometru tālāk atkal sākās meži, un, mazos izcirtumos slēpdami pieticīgās jūrmalnieku mazmājiņas ar liesajiem tīrumiem, aizsniedzās līdz Ventspils—Liepājas šosejai un pāri tai līdz jūrmalas kāpām. Tikai kā retas salas šai pusē varēja uziet prāvākas un bagātākas mājas, plašus, iekoptus laukus un īsti auglīgu aramzemi. Vairums iedzīvotāju bija mazmājnieki, kas izmitināja pāris govis un sīklopus, nodarbodamies arī ar zvejniecību. Tie bija nabadzīgi, bet laipni ļaudis, kas nepazina bagāto kurzemnieku lepnību un plašo vērienu. Lai cik trūcīgi būdami, šie piekrastes saimnieki katrs savā mājā bija atraduši kādu kaktu, kur novietot pāris bēgļus, un jaukās dienās pa Sveķu ciema ceļu sprēgāja desmitiem Rīgas, Vidzemes un Latgales bērnu klaigas.

„Sveķu ciemā ir arī latviešu aizsargu atbalsta punkts," stāstīja Kapteinis. „Tiem ir uzdots gādāt par kārtību šai piekrastes sektorā, pasargāt mājas no bandītu apciemojumiem, kas allaž parādās te vienā, te otrā vietā, un patrenkāt tos arī pa mežu. Šos aizsargus vada kāds varen sparīgs puisis ar spožām leitnanta zīmotnēm, komandants viņam pilnīgi uzticas, un Dievs vien zina, kā tas pie niknā majora Šturma ir ticis tik augstā cieņā. Tomēr Birzulis izrāda lielu labvēlību arī mums, un viņam padotie vīri, kam dienu un nakti ir brīvi visi ceļi uz piekrasti, jau visus pēdējos mēnešus ir gādājuši, lai laivas varētu piebraukt krastam, un palīdzējuši pārbraucējiem ar bērniem un paunām tikt tur virsū. Leitnanta Birzuļa grupā ir atradis patvērumu arī viens otrs, kam citādi būtu grūti noturēties šeit, žandarmu degunu galā, jo Birzuļa vīri ar majora gādību ir neaizkaŗami."

„Bet vai tad pats Birzulis ir uzticams?" jautāja Dagnija. „Vai ir droši zināms, ka kādā jaukā dienā viņa divpusīgā iztapība nevar nosvērties uz majora pusi?"

Kapteinis paraustīja plecus. „Kas gan to tik droši spēs pateikt? Ļaužu prāti ir mainīgi un neizdibināmi, īpaši šādos juku laikos, kad viegli var pazaudēt savu ādu, un puslīdz droši es uzticos vienīgi pats sev. Kurš katrs var kādreiz sagrīļoties, ja jāglābj paša galva. Bet mums ir jāriskē, jo nav citas iespējas. Bez tam Birzulis arī pats ir ieinteresēts pārkļūt pāri. Birzuļa puiši, vismaz lielā daļa, ir pilnīgi mūsu ļaudis. Man pat ir izdevies tur iespiest Fredi, Mikiņu un vēl dažus no mūsu dzelzs inventāra. Tie tur acis un ausis vaļā."

Aizsniedzis kādas mājas pakalna galā, Kapteinis droši vēra durvis kā dažkārt māju cilvēks un ieveda Dagniju plašā virtuvē, kur ap pavardu līkņāja paveca sieva, maisīdama putras katlu.

„Sveiki atkal jūsmājās," teica Kapteinis. „Vai Birzulis mājās?"

„Nē, aizgāja ar puišiem uz mežu," atteica sieva un nopētīja Dagniju. „Bet ejiet vien iekšā."

Kapteinis ar Dagniju iegāja blakus telpā, kur visos kaktos stāvēja saslieti ieroči, uz galda nomests lauku tālskats, bet pie sienas rēgojās sīka apvidus karte. Atdzisušu dūmu un izgarojumu smaka, gar sienu sakārti formas svārki, dažas tukšas pudeles kaktā un sabristi zābaki zem gultas papildināja istabas iekārtu, bet tālrunis uz galda pārvērta to svarīgā un nopietnā telpā.

„Te ir štābs un guļamistaba, dzīru kambaris un salons," smaidīdams teica Kapteinis un novilka kažoku. „Pagaidām mums tepat vien būs jāpaliek, kamēr sameklēšu jums kādu telpu kur pārnakšņot tās pāris diennaktis, kamēr tiksit atpakaļ uz Mežirbēm."

Otrā dienā Kapteinis mudināja Dagniju posties, un abi aizsoļoja pa Sveķu ciema ceļu uz jūrmalas pusi.

„Man bailes par to pudeli," teica Dagnija. „Ka šie nenojauš, ka šāda laipnība ir aizdomīga."

„Redzēsim. Viss atkarājas no apstākļiem. Bet sveicieni no profesora Liepnieka ir vienīgā iespēja sākt ar šiem pogaiņiem valodas."

„Bet ja nu viņiem ir zināms, kur profesors tik pēkšņi pazudis?"

„Nekā tie nezina. Viņi bijuši tīri labi draugi, bieži tērzējuši ar virsleitnantu, un profesors allaž smagi nosodījis Zviedrijas braucējus. Pēc viņa pārliecības, vācietim nav bijušas ne mazākās aizdomas."

Kādā no lielākām mājām, tieši šosejas malā, bija apmeties krasta apsardzības komandpunkts. Pāris reizes izstaigājuši šurpu turpu pa ceļu un nesastapuši nevienas dzīvas dvēseles, Kapteinis ar Dagniju iegriezās pagalmā un uzmeklēja saimnieku. Apjautājušies, vai nevarētu iemainīt maizi un olas, Kapteinis ieprasījās saimniekam, kur varētu būt apmeties virsleitnants Holsts?

Pametis ar īkšķi pār plecu uz durvīm, kas veda tālāk goda kambaros, saimnieks pamāj galvu:

„Turpat vien ir tie varoņi."

„Vai tad bargi kungi? Sadzīvot var?" Kapteinis jautāja līdzjutīgi.

Saimnieks nenoteikti saviebās, paraustīdams rūzganos ūsu galus. „Galvu nost nerauj. Bet ko lai dara, ja tāds ielīdis mājās? Aprij gan traki daudz — citādi nekas. Bet mēs jau neko lielu viens gar otru — trūkst tās valodas."

„Vai pats pašreiz ir mājās?"

„Kā tad, visu laiku spēlēja to kasti pa iekšu. Ceļ visu māju kājās," norūca saimnieks un atmeta ar roku. „Pats lielais kungs jau ir tīri lāga, svilpo vien, bet tas otrs, mazais, tas gan iet šņākdams un degunu raustīdams kā niķīgs ērzelis."

Tieši tai brīdī atsprāga virtuves durvis, un uz sliekšņa parādījās slaids vācietis vidējos gados, izmeties vienā kreklā un biezās zeķēs bez zābakiem, acīm kaut ko meklēdams pa virtuvi, bet, pamanījis divus svešniekus, ātri parāvās atpakaļ, paspēdams uzmest pētīgu skatu Dagnijai.

Nevilcinādamies Kapteinis pagāja pāris soļus uz priekšu un tikko jaužami paklanījās. „Vai man ir gods runāt ar komandantu Holsta kungu?" viņš jautāja savā nevainojamā vācu mēlē, smaidīdams tīkamu smaidu.

„Jā, jā gan," vācietis šķita pārsteigts un nelaimīgs mīņājās durvīs, slēpdams aiz sliekšņa savas neapautās kājas. „Ar ko varu pakalpot?"

„O, nekas sevišķs, es lūdzu piedot manu uzbāzību, bet, iegriezies mazās darīšanās pie saimnieka, uzzināju, ka taisni šais mājās ir jūsu štābs. Kāda brīnišķīga sagadīšanās, man ienāca prātā!" Kapteinis iesaucās jūsmīgi, „varbūt man izdodas izmantot izdevību, lai nodotu jums profesora Liepnieka kunga sveicienus. Profesora Liepnieka kunga, — ja atceraties," Kapteinis atkārtoja.

„Ko? Profesora kunga? Šī jaukā, patīkamā cilvēka?" iesaucās virsleitnants un, aizmirsis zeķes, pārkāpa slieksni. „Jūs viņu pazīstat?"

(Turpinājums sekos)

Apbalvoti Anglijas latviešu 1950. g. labākie sportisti

Pirmajās Lieldienās Londonas Roval Hotel telpās LSST priekšnieks Ansis Mauriņš apbalvoja Anglijas latviešu 1950. g. labākos sportistus. Jau Latvijas pēdējos gados šo jauko parašu mūsu sporta dzīves tradicijās ieveda laikraksts Sporta Pasaule, piešķirot izvēlētajiem sportistiem zelta, sudraba un bronzas medaļas. Vērtēja ne vien sportistu sasniegumus, bet arī viņu dzīves veidu, disciplīnu, morālo un nacionālo stāju. Nu šo jauko tradiciju pārņēmuši Anglijas latvieši, jau 3. gadu izraugoties labākos sportistus. Par 1950. g. labāko šoreiz izraudzīts lodes grūdējs A. Puksts, kas saņēma jauku ceļojuma pulksteni. Par otru labāko atzina veseŗa mētāju un svaru cēlēju G. Vainovski, pasniedzot viņam kausu; bet 3. vieta palika Vārpas volejbola vienībai, kuras katrs spēlētājs saņēma metallā kaltu marmora vairodziņu.

LSST un Anglijas latviešu sporta vadītājs Ansis Mauriņš pasniedz balvu A. Pukstam.
A. Beķeŗa uzņēmums

Būtu tiešām skaisti, ja šai Anglijas latviešu atjaunotajai tradicijai drīzumā sekotu arī pārējo latviešu sporta saimes. Vēl skaistāk būtu, ja mūsu trimdas sporta vadībai izdotos turpmāk izraudzīt labākos latviešu sportistus svešumā vispār. Trimdas sporta vadībai, kas tikai nule sākusi jaunajā veidā organizēties, priekšā grūts darbs un daudz svarīgu uzdevumu, kas prasīs visas sporta saimes palīdzību. Tomēr nebūtu darba programmā jāpiemirst arī labāko sportistu apbalvošana.

A. Vč.

Labākie sportisti izraudzīti arī citās tautās

Francijā par pag. gada labāko sportistu atzīts Rietumafrikas nēģeris Galo, kas augstlēkšanā veicis 2,03 m. Norvēģijā šis gods piekrita Eiropas meistaram veseŗa mešanā Sverem Strandlijam, bet Anglijas „tronī" arī šoreiz palika pūļa elks Heriss — pasaules meistars sprinta riteņbraukšanā. Dienvidafrikā labākais sportists nāk no latviešiem mazpazītas nozares — golfa. Tas ir Bobijs Loks. ASV par savu izcilāko vīru izraudzījušas barjērskrējēju Diku Atleseju, bet Austrālijā, kā jau gaidīts, daudzkārtējo pasaules rekordistu peldēšanā brīvā stila distancēs Džonu Maršalu. Zviedrija par savu labāko sportistu izvēlējās tenisa meistaru Lenartu Bergelinu, tā netieši godinot mirušā karaļa, sporta laukumos iemīļotā Mistera G. piemiņu. Vienīgi Austrija šoreiz priekšroku deva „daiļajam dzimumam" — savai pasaules meistarei slēpošanā Dagmarai Romai.

A. Graudiņš

Pasaules sporta laukumos

Igaunis Heino Lips Pad. savienības vieglatlētikas meistarsacīkstēs, telpās, Ļeņingradā guva 2 uzvaras. Lodi viņš grūda 16,05 m, bet disku meta 48,04 m. Sezonas sākumam tie ļoti izcili sasniegumi, kas pierāda, ka arī šogad Lips turpinās uzbrukumus rekordiem.

Pasaules meistarpāris daiļslidošanā Ria Barane un Pauls Falks, līdzīgi iepriekšējiem meistariem Baieriem, nule salaulājies. Viņi tomēr nedomā pāriet profesionāļos, jo vēlas piedalīties Oslo olimpiskajās ziemas spēlēs, ja vien rīkotāji necels iebildumus pret Vācijas piedalīšanos. Vāciešiem ir arī trešais slavens daiļslidotāju — dzīves biedru pāris: Eva Pravica un Horsts Fabers. Abi, protestējot pret Fabera nepamatotu diskvalifikāciju, pārgājuši profesionāļos un jau uzstājušies Berlīnē kādā rēvijā.

Italija valstu sacīkstē futbolā pieveikusi Portugali ar 4—1 (2—0). Itaļu izlases 2. vienība tai pašā dienā pārspējusi Grieķiju ar 3—0. Amatieŗu valstu sacīkstē Anglija uzvarējusi Skotiju ar 3—2.

Vācija valstu sacīkstē rokas bumbā pieveikusi Franciju ar 12—5. Pēc vācu kritikām franči rādījuši negaidīti labu spēles veidu. Nule Vācija iz... i arī pirmo valstu sacīksti tenisā pēc kaŗa, nospēlējot ar Italiju 3—3. Vienspēlēs pārākie izrādījās vācieši, bet zaudēja abas divspēles.

Austrāliešu peldētājs Džons Maršals pašreiz ir lielisku sniegumu formā un gandrīz vai katru dienu pārspēj pasaules rekordu atzīmes. Nesen viņš 440 j. brīvā stilā absolvēja 4:31,0 min., labojot savu iepriekšējā gada rekordu par 2 sek. Nule viņš pārspējis arī japāņa Furuhaši varējumu 1500 m brīvā stilā (18:19,0), veicot distanci 18:18,8 min. Šo sasniegumu par pasaules rekordu gan nevarēs apstiprināt, jo peldceliņš nav atbildis starptautiskajiem noteikumiem. Arī vācu peldētājs Herberts Kleins (krūšu stilā) labā formā un jau pārspējis Eiropas un pasaules rekordus.

Eiropas amatieŗu bokseŗu izlase pēc zaudējuma ASV sastādītajai uzvarējusi Vašingtonas „Zelta cimdu" izcīņas vienību ar 10—6.

Jaunformētā čechu ledushokeja vienība zaudējusi pret Maskavas Dinamo ar 2—5. Tiešām bēdīgs spēju apliecinājums divkārtējam pasaules meistaram! Maskavieši uzvarējuši arī Polijas valsts vienību ar 15—3.

Preussen-Krefeld ledushokejisti uzaicināti spēlēt Dienvidafrikā, kur jau kādreiz agrāk Kapštatē un Johanisburgā spēlējuši austrieši. Starts tomēr apšaubāms, jo ceļš izmaksātu ļoti dārgi. „Prūšus" par katru cenu pie sevis vēlas redzēt arī Šveices FC Zuerich.

Pad. savienībā, kā ziņo TASS, iepriekšējā gadā laboti 485 valsts un 17 pasaules rekordi. Pirmo reizi sporta vēsturē sieviete grūdusi lodi pāri 15 m līnijai — Andrējeva 15,02 m.

s

Cietis negadījumā, Stendzenieks tomēr met šķēpu!...

SPORTA VĒSTULE LATVIJAI NO ČILES

Pēc Panamerikas olimpiskajām spēlēm Čiles sporta vadība bija aicinājusi Santjago viesoties un starptautiskajās vieglatlētikas sacīkstēs piedalīties pazīstamākos amerikāņu sportistus, kā arī Jamaikas pārstāvi Mekkinleju. Speciāli padomājot par Stendzenieku, izdevās sacensībām piesaistīt arī labāko ASV šķēpa metēju Seimūru, kas Londonas olimpiskajās spēlēs izcīnīja sudraba medaļu.

Trīs dienas pirms sacensībām Stendzenieku treniņā piemeklēja smags negadījums. Amerikāņa Dolla nelaimīgi raidītais disks ķēra tieši Stendzenieka galvu tā, ka mūsu rekordists sabruka nesamaņā. Ievainojums neizrādījās pārāk nopietns, tomēr sportista ķermeņa labajā pusē bija paralizēti nervi. Par spīti savainojumam, Stendzenieks sacīkstēs tomēr piedalījās. Lai gan rekordists šīm sacensībām bija ļoti nopietni gatavojies, savainojums tomēr lika sevi manīt. Protams, Stendzenieks vairs nespēja sniegt labāko un tā uzvarēja Seimūrs ar 66,75 m atzīmi. Stendzenieks ar 64,72 m ieguva 2. vietu.

Sacīkstēs reālizējās vairāki teicami sasniegumi. 100 m skr. uzvarēja Kempbels (ASV) ar 10,5 sek., bet Mekkinlejs un Salinos (Čile) uzrādīja vienādu 10,6 sek. laika atzīmi. 200 m un 400 m nepārspēts palika Mekkinlejs ar 21,1 sek., resp. 47,2 sek. rezultatu. 80 m barjērskrējienā sievietēm pirmā mērķi sasniedza amerikāniete Laulere 11,3 sek. Lodes grūšanā Fukss (ASV) šoreiz spēja „tikai" 17,45 m, bet igaunis Mālšteins, kas tagad mīt Čilē, ar 14,39 m ierindojās 2. vietā.

Edgars Laipenieks

Santjago, martā.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Dānijā latvietis I. Reitmanis izcīnījis pirmo vietu kādā kluba šaušanas meistarībā un izraudzīts par dalībnieku apgabala meistarsacīkstēm Jēgersborgā.

Jānis Andriksons — bij. Latvijas un studentu pasaules meistars ātrslidošanā jau kopš 1948. g. mīt Kanadā un strādā Norandas vaŗa raktuvēs. Sportists cītīgi nododas slēpošanai, bet nav aizmirsis arī ātrslidošanu. Viņa adrese: 212, 8th St., Noranda, Que., Canada.

Teodors Grīnbergs — latviešu izlases basketbolists — no Zviedrijas ieradies Kanadā, kur trenē Toronto basketbolistus. Toronto latviešiem tas spēcīgs pastiprinājums. Grīnberga adrese: 200, Dauforth Rd., Toronto, Canada.

Toronto apgabala volejbola meistarsacīkstēs latviešu 2. vienība, pieveicot igauņus ar 15—12, 15—9, 15—7, izcīnījusi 1. vietu savā grupā un ieguvusi tiesības sacensties ar pārējo grupu uzvarētājiem par Toronto meistarnosaukumu. Vienībā spēlēja Ernstsons, Makstiņš, Šķiliņš, Pērkons, Ozoliņš un Zagorskis. Meistarības galvenajā grupā — priekšturnīrā latvieši pieveica ukrainus ar 15—11, 15—13, bet pēdējā kārtā zaudēja igauņiem ar 3—15, 2—15. Vienībai, kurā cīnās arī pazīstamie volejbolisti Lipomanis, Simsons un Kiršs, ar igauņiem nāksies sacensties vēl reizi, lai noskaidrotu Toronto senioru meistaru.

Stokholmas starptautiskās basketbola meistarības pēdējās kārtas spēlēs zaudējumus piedzīvoja abas latviešu vienības. Rīga, nodemonstrējot „apbrīnojami" vāju spēles veidu, zaudēja amerikāņu Misionāriem ar 20—41 (12—21), bet Venta liecās KFUM Soeder priekšā ar 25—31 (18—18) rezultātu. Venta līdz ar to palikusi 6. vietā, bet Rīgai ar Misionāriem par uzvaru turnīrā jāsacenšas vēlreiz.

Vieglatlēts Valdis Teteris no Beļģijas ieradies Kanadā un apmeties Montreālā. Viņš vēlāk grib pievienoties Toronto sportistu saimei.

Lidojumi un sacīkstes

Otrā vieta Jaunzēlandes meistarsacīkstēs

SPORTA VĒSTULE LATVIJAI

Pēdējās dienās esmu pārlidojusi lielu daļu Jaunzēlandes, lai piedalītos sacīkstēs dažādās pilsētās. Mans galvenais starts bija Jaunzēlandes meistarsacīkstēs saulainajā Napīrā. Sacensības izrādījās lieliski organizētas un notika ideālos laika apstākļos. Es kļuvu „runner-up" lodes grūšanā, ar 11,15 m izcīnot 2. vietu. Uzvarēja Jaunzēlandes rekordiste Ivete Viljemsa. Augstumā lēcu 1,45 m, paliekot 5. vietā. Ik sacensībā bija 14 dalībnieces. Kopvērtējumā palīdzēju izcīnīt uzvaru Otago vienībai. Aiz mums palika Oklenda un Velingtona.

Četrus meistartitulus izcīnīju Sautlendas provinces meistarsacīkstēs: lodē — 11,10 m, šķēpā — 27,35 m, augstlēkšanā — 1,41 m un diskā — 24,85 m. Esmu arī sava kluba Invercargill Harrier and Amateur Athletic Club meistare, par ko ieguvu skaistu kausu. Man nācās veikt pat trīssoļlēkšanu (!), sasniedzot 9,14 m. Diskā te reālizēju personīgo rekordu — 26,11 m.

Pēc visiem lidojumiem un daudzajiem startiem beidzot nu atkal esmu mājās — Inverkargilā.

Z. Ringenberga

Inverkargilā, aprīlī.

Vienalga pa kuŗu ceļu

No pilsētas izbraucis garīdznieks jautāja sirmam amerikāņu zemniekam, kādai konfesijai viņš pieder. „Redziet, kungs," farmeris domīgi atbildēja, „šeit ir trīs ceļi, kas ved uz pilsētu: garais ceļš, īsais ceļš un purva ceļš, bet kad es aizvedu uz pilsētu kviešu vezumu, neviens man nejautā: Kiem, pa kuŗu ceļu tu brauci, bet gan — Kiem, vai tavi kvieši ir labi?"

Anonimi aforismi

Gulbis, izkāpjot krastā, zaudē no sava cēluma gandrīz tikpat daudz, cik iegūst zoss, iekāpjot ūdenī.

•

Dažam labam jokam vai anekdotam ir puante ar laika degli.

•

Ja cilvēks tiek uz zaļa zara, šis zars parasti nolūzt.

•

Ilūzijas ir dzīves koka neīsti augļi; tie mums parasti garšo labāk nekā īstie un dažkārt ir ar lielu barības vērtību.

Krustvārdu mīkla

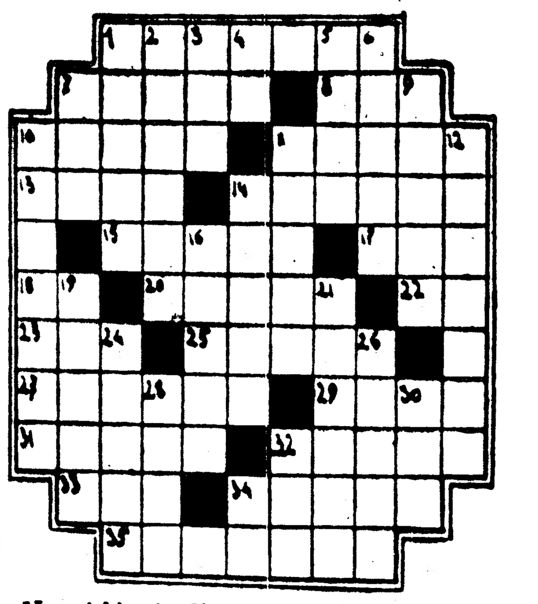

Līmeniski: 1. Kontinents. 7. Pagasts Latvijā. 8. Putnu ražojums. 10. Valsts Āzijā. 11. Latviešu rakstnieks. 13. Līgst. 14. Iecirsties. 15. Sievietes vārds. 17. Noma. 18. Nacistu organizācijas iniciāļi. 20. Vīrieša vārds. 22. Burta izruna. 23. Vietnieka vārds. 25. Pūst. 27. Ciets priekšmets. 29. Laižas. 31. Sienamais. 32. Klejot. 33. Agrāk. 34. Just. 35. Sabrūk.

Stateniski: 1. Raudu produkts. 2. Klosteŗa iemītniece. 3. Pakrēslis. 4. Nots. 5. Stādi. 6. Caurumoti. 7. Laviešu dziedonis. 9. Asinsvads. 10. Izloksnes. 11. Beļģu valstsvīrs. 12. Atpūsties. 14. Mākslas termiņš. 16. Sievietes vārds. 19. Ceļi. 21. Sāļš. 24. Smaidīs. 26. Spodrināt. 28. Vulkāns. 30. Sniegt. 32. Viņam. 34. Nots.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Bostona. 2. Ērmanis. 9. LAS. 10. Norītis. 11. Termins. 12. Īves. 13. Annas. 14. Dole. 17. Sasmaka. 19. Egoists. 21. Nivelēt. 24. Laiviņš. 27. Gans. 28. Likts. 29. Rāva. 32. Reimans. 33. Izidors. 34. Māj. 35. Spīdola. 36. Ākstīts. **Stateniski:** 1. Bandīts. 2. Servēts. 3. Okte. 4. Alsunga. 5. Estrāde. 6. Mūŗi. 7. Nailons. 8. Saspers. 15. Kaņli. 16. Sodīt. 18. Ali. 20. Tin. 21. Nēģeris. 22. Ventiļi. 23. Teiksma. 24. Latvija. 25. Izaloti. 26. Slaists. 30. Palo. 31. Nils.

Raibā pasaule

— Francūziete Mena no Šampiņī-sir Marnas ziņoja policijai, ka noņāvējusi savu vīru. Izmeklēšanā atklājās, ka vīrs sveiks un vesels atrodas Normandijā. Menas kundze atzinās, ka neesot varējusi izgudrot citu ceļu, kā aizbēgušo vīru atrast. Par policijas maldināšanu viņai piesprieda prāvāku naudas sodu.

— Četri brāļi — arabi, kas nebija tikušies 20 gadu, norunāja satikšanos kādā Tanžeras viesnīcā. Viens no viņiem tagad ir Francijas pavalstnieks un hoteļa īpašnieks Parīzē, otrs ir Ēģiptes armijas virsnieks, trešais muhamedāņu misionārs ASV, bet ceturtais valodu skolotājs Grieķijā. Brāļi pazina viens otru tikai pēc tam, kad viesnīcā bija nodzīvojuši veselu dienu.

— Nelielas Saksijas pilsētiņas vecākais pieprasīja atlīdzību par publiskās bērēs nozaudētu cilindru. Pilsētas dome lūgumu noraidīja, kad uzzināja, ka bēŗu mielastā izdzertas divdesmit mucas alus.

— Francijas Journal Officiel publicēja dekrētu, ar kuŗu no kaŗa dienesta atbrīvoti visi Adelijas zemes (pie Dienvidpola) iedzīvotāji. Vienīgie zināmie salas iedzīvotāji ir pingvīni.

— No pazīstamā franču cietuma Kajenā notiesātais Noels Muska izbēga apakšveļā un basām kājām — bet joprojām vēl nav notverts.

FREGATA TRAVEL LTD.,

BALTIC SECTION,

122, Wardour Street, London, W. 1.

Ātri nokārto

VISAS CEĻOJUMA FORMĀLITĀTES

(no vīzas līdz biļetei) uz visām pasaules valstīm par biļetes cenu (bez speciālas piemaksas).

Biļešu cena emigrantiem uz Kanadu — sākot no £ 48.10.—; uz Savienotām valstīm — sākot no £50.—.—. (174)

Rob. Krūklīša grāmatnīca

piedāvā latviešu grāmatas plašā izvēlē. Pieņem un atjauno abonementu latv. laikr. un žurnāliem.

1201, E. Grand River Ave, East Lansing, Mich., U. S. A.

(133)

LCK apgāda LATVIJA

Grāmatu galds

Ziemeļanglijā piedāvā visas LATVIJAS apg. iznākušās un krājumā esošās grāmatas. Vienmēr krājumā arī grāmatu apgāda LITERA izdevumi. Bez tam piedāvājam un pieņemam pasūtinājumus visāda veida etnografiski pareizām grāmatu zīmēm, prievītēm un tautiskām jostām. Rīgas valsts mākslas un amatniecības skolas absolventu izstrādājumus. Grāmatu zīmju cena no 2/6 līdz 5/6, prievītēm no 10/— līdz 18/—. Jostu cenas atkarīgas no novada un jostas gaŗuma. Glīts izstrādājums un lētas cenas!

Visi pasūtinājumi adresējami LCK apgāda LATVIJA Ziemeļanglijas grāmatu galda pārstāvim V. Ozoliņam, 21, The Grove, Idle, Bradford, England. (160)

IZLIETOJIET IESPĒJAS

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanadu — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzēlandi — — DM 11,— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK APGĀDS LATVIJA

LATVIJAS PĀRSTĀVJI, ABONĒŠANAS UN SLUDINĀJUMU MAKSA ārzemēs

Abonēšanas maksa minēta par eksemplāru mēnesī, bet sludinājumu maksa par vienslejīgas nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu, par vienreizīgu 10 iespiedumr. un par vienreizīgu 5 iespiedumr. sludinājumu.

ANGLIJĀ: galvenais pārstāvis un Anglijas abonentu kartotēkas vadītājs A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N. 16.
E. Andriņa, 37, Earls Court Rd., London W. 8.
E. Rirdans, 10, Winchester Rd., London N. W. 3.
Abonem. £ —/6/—; slud. —/1/1; —/6/3; —/3/9.

ARGENTINĀ: Asociacion Letona en Argentina, Buenos Aires, Boedo 737.

ASV: galvenais pārstāvis un gaisa pasta abonentu kartotēkas vadītājs A. Ābolīņš, 102 -15, 85th Drive, Richmond Hill 18, Long Island, N. Y.
A. Bīlmanis, 207, Channing Str., N. E. Washington, D. C.
M. Bluķis, c/o Mr. Knoepfle, 624, Boehlke Str., Saginaw, Mich.
Ed. Dobelis, 503, 2nd Street, N. W. Waverly, Iowa.
P. Dubovics, Quaker Lane, Hyde Park, New York.
A. Eglītis, 126, E, 17th St., Minneapolis, Minn.
J. Kājiņš, 600, Tremont Str., Boston, Mass.
R. Krūklītis, Latviešu grāmatnīca, 1201, E. Grand River Ave, East-Lansing, Mich.
Rūd. Krafts, Zion Lutheran Church, Dalton, Minn.
A. Ozoliņa, 1635, N. Orchard Str., Chicago, Ill.
V. Puriņš, 1028, Fulton E., Grand Rapids, Mich.
T. Tērauds, c/o Mr. H. Hamilton, 7151, Enclid Rd., Cincinnati 27, Ohio.
J. Upesleja, 5322, W. Wisconsin Ave, Milwaukee 13, Wis.
Abonem. $ 1.—, pa gaisa pastu 2.— un 1.50; slud. 0.19; 1.04; 0.62.

AUSTRĀLIJĀ: galvenais pārstāvis un Austrālijas redakcijas un abonentu kartotēkas vadītājs A. Šmits, 21, Linden Avenue, Wendauree, Ballarat. Vic.
A. Strazdiņš, 45, Clara St., South Yarra, Vic.
E. Liepiņš, Migrant Workers Hostel Wallgrove, Rooty Hill (Sydney), Hut F 12, N. S. W.
A. Priedītis, 32, St. Mary Str., Camperdown (Sydney), N. S. W.
O. Strauts, P. O. Box 1560, G. P. O. Adelaide, S. A.
A. Medenis, Migrants Centre, Staff, Bl. B, Bathurst, N. S. W.
I. Kukura, 24, Grenfell Str., Kent Town, S. A.
E. Melja, Box G. 440, G. P. O. Perth, W. A.
A. Zariņš, Hoding Camp Greta, N.S.W
Dž. Raudziņš, Accomm. Centre Holding, via Northam, W. A.
Vilis Eglīte, Migrant Holding Centre, C. J. C. Somers, Vic.
V. Buks, McIllwraith Str., Everton Park, Brisbane, Q.
G. Steinbergs, 620, St. Kilda Rd., Melbourne, S. C. 8., Vic.
J. Strautiņš, 12, Seventh Ave, Alberton, S. A.
Abonem. £ —/8/—, pa gaisa pastu £ 1/5/—; slud. —/1/4, —/7/3, —/4/5.

BEĻĢIJĀ: galvenais pārstāvis un Beļģijas abonentu kartotēkas vadītājs K. Erkens, 127, rue du Fleurus, Chatelet.
Latv. Sark. K. Beļģijā, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.
Abonem. B. fr. 35; slud. 7; 36; 22.

BRAZILIJĀ: pārstāvis un Brazilijas abonentu kartotēkas vadītājs Ž. Leimanis, Sao-José dos Campos, L. C. B., Est. de Sao-Paulo.
Abonem. $ 1.—; slud. 0.19; 1.04; 0.62.

DĀNIJĀ: A. Upīte, Praga Boulevard 71, Kobenhavn.
V. Briedis, Postbox 212, Kobenhavn V.
Abonem. D. kr. 5.—; slud. 0.94; 5.20; 3.12.

DIENVIDAFRIKĀ: E. Dancigers, „Happy Acres", off Gordon Rd., Somerset West, C. P., South Africa.
Abonem. $ 1.—; slud. 0.19; 1 04; 0.62.

FRANCIJĀ: E. Baumane, 56, rue Mchal Foch, Lorient.
K. Birzniece, 31, rue de Seine, Paris 6-eme.
Abonem. Fr. fr. 260; slud. 48; 270; 162.

HOLANDĒ: A. E. Pariss, Herschelstraat 50, den Haag.
Abonem. H. fl. 3.—; slud. 0.56; 3.10; 1.86.

JAUNZĒLANDĒ: Vl. Auziņš, 43, Averill Street, Shirley, Christchurch.
Abonem. £ —/8/—; pa gaisa pastu pasūtinot pie mūsu galvenā pārstāvja Austrālijā A. Šmita £ 1/5/—; slud. —/1/4; —/7/3; —/4/5.

KANADĀ: I. Batraks, P. O. Box 1006, Sta. C, Toronto 3, Ont.
Brīvā Balss, Canadian Latvian Newspaper, 1534, King Str., W. Toronto, Ont.
H. Drupals, 10155, Waverley Str., Montreal, P. Q.
A. Kalniņš, 240, Grace Str., Toronto, Ont.
Artūrs Ķīvītis, Hurdman's Bridge, Box 164, Ottawa, Ont.
V. Ziediņš, Latviešu grāmatn., 92, Morse Str., Toronto 8, Ont.
Abonem. $ 1.—; pa gaisa pastu 2.—; slud. 0.19; 1.04; 0.62.

NORVĒĢIJĀ: H. Dzelzkalns, Jerpefaret 7, Volksenlia, Oslo.
Abonem. N. kr. 5.50; slud. 1.03; 5.75; 3.45.

SPĀNIJĀ: Dž. Rimkeits, Gran via 15, Bilbao.
Abonem. $ 1.—; slud. 0.19; 1.04; 0.62.

VENECUĒLĀ: J. Henkuzens, Urb. Michelena „S" Nr. 14, Valencia.
Abonem. Bs. 3.55; pa gaisa pastu 10.05; slud. 0.64; 3.48; 2.08.

ZVIEDRIJĀ: Latvju Vārds, Postgiro 156582. Prenumerationkonto för Latvija, Box 15079, Stockholm 15.
Abonem. Zv. kr. 5.—; slud. 0.85; 4.70; 2.80.

LCK apgāds LATVIJA

ATSAUKUMS

Atsaucam Latvijas 26. un 29. num. pārpratuma dēļ nepareizi izsludinātās cenas apgāda LATVJU GRĀMATA izdotajam J. Klīdzēja noveļu krājumam GRĒKS UZ PUSĒM un paziņojam pareizās cenas:

	Brošēta	Pusaud. sēj.	Aud. sējumā
ASV, Kanadā	Dol. 1,90	Dol. 2,40	Dol. 2,80
Vācijā	DM 8,00	DM 10,00	DM 10,50
Zviedrijā	Kr. 9,00	Kr. 11,00	Kr. 11,50
Anglijā	Šil. 12/—	Šil. 15/6	Šil. 16/—
Autrālijā	Šil. 16/—	Šil. 20/5	Šil. 21/3
Beļģijā	Fr. 85,00	Fr. 105,00	Fr. 110,00

Ārpus Vācijas visus grāmatu pieprasījumus adresēt tikai tieši apgādam ASV. Tāpat nauda iemaksājama tikai pēc apgāda norādījumiem.

(173) LATVJU GRĀMATA — Waverly, Iowa, USA

Meklēju

ĀDAMU STĀMERI,

pēd. ziņas no Rolftonas, Kanadā. Lūdzu arī pārējiem draugiem un paziņām rakstīt. — Alberts Joksts, Lübeck, Marlistr. 101-1-1. (171)

Kārli Straumaļa kungu

ļoti lūdz uzdot savu adresi Valters Jaunzems, c/o Barchus, Chicago, Zone 37, USA. (172)

FOTOAMATIERI ANGLIJĀ

Attīstu, kopēju un palielinu visu izmēru filmas, plates, kā arī Minox filmas. Rūpīgs darbs.

J. BIRNIS,

„Excalibur" Hostel, Stoke-on-Trent.

(159)

ED. PAEGLES:

Ābecīte (5,—), Krāja (1,—), Atklātnes (1.—) daiļdarbiem vēl dabūjamas. Adrese: Ed. Paegle, (13b) Bad Reichenhall, DP-Lager.

(169)

KANADĀ VAJADZĪGI TECHNISKIE ZĪMĒTĀJI

Jādod pilnīgas ziņas par praksi, sevi un ģimenes locekļiem. Vēlama fotogr. Rakstīt: A. Reķis, 4, St. Charles, Apt. 12, Granby, P. Q., Canada. (170)

Ja kāds ko zinātu par

Albertu Neilandu,

dz. 1912. g. 18. nov. Rīgā, kurš 1945. g. uzturējās Holandē, lūdzu rakstīt Edvardam Neilandam, Smolandsgatan 31, Jönköping. Sverige. (157)

Kas zinātu kur atrodas

TEODORS KOMANDIERS,

kas 1946./1947. g. dzīvoja Fišbachas nometnē, lūdzu paziņot man uz sekojošu adresi: Tālivaldis P. Ošenieks, 1015, Wealthy St. S. E., Grand Rapids, Mich., U. S. A.

(158)

LATVIJA

Nr. 30 (474), 1951. g. 18. aprīlī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4.80 mēn., atsevišķā numura cena DM 0,50; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8,50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisu pastu DM 11,—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 5,—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager,
US-Zone, Germany.

Kurš ļaus sevi raustīt aiz astes—

BRITU LAUVA VAI PADOMJU LĀCIS?

Streiku un nemieru izplešanās Irānā spiež britu valdību apsvērt tālākus soļus savu interešu sargāšanai. Arī ASV ar bažām noraugās bīstamajā notikumu attīstībā, un līdzšinējās neitrālitātes politikas vietā vērojama tendence aktīvi palīdzēt rast nokārtojumu, kas šai telpā vairāk vai mazāk saglabātu status quo. Par spīti izņēmuma stāvoklim naftas laukos, komūnistiskās tudehu partijas organizētie streiki un nemieri jau prasījuši pāri par 10 ārzemnieku dzīvību, un nacionāli ekstrēmā fadaijana sekte savukārt nogalinājusi vēl vairākas persu personības, kas bija par iecietību pret ārzemniekiem.

Anglijas aizsardzības ministrs Šinvels apakšnamā uzsvēra, ka britu lauva neļaušot sevi raustīt aiz astes. Demonstrējot, ka tas domāts nopietni, 8000 t kreiserim Gambija pavēlēja nekavējoties doties no Maltas uz pasaules lielāko naftas rafinētavu Abadanu, bet britu valdība centās pārliecināt Balto namu, ka konflikta nokārtojumā lielā mērā ieinteresētas arī ASV un visa brīvā pasaule. Lai novērstu Vašingtonas aizspriedumus un bažas par iespējamo interešu sadursmi, Londona pat piedāvāja kopējas britu, amerikāņu un franču Vidējo austrumu naftas lielsabiedrības radīšanu.

Nesenajā Vašingtonas konferencē britu un amerikāņu Vidējo austrumu politikas un saimniecības speciālistiem bija izdevība apsvērt, kā vislabāk aizkavēt Irānas un, varbūt, arī citu apkārtējo valstu naftas produkcijas zaudēšanu. Enerģiskais ASV ārlietu viceministrs Mekgijs mudināja britus beidzot samierināties ar naftas lauku nacionālizāciju un pārāk necerēt uz šī lēmuma atcelšanu Teherānā vai Hāgas starptautiskajā tiesā. Tā vietā viņš angļiem ieteica savlaicīgi nākt klajā ar izdevīgiem priekšlikumiem, kā līdz šim neatkarīgā Anglu-persu naftas sabiedrība arī pēc nacionālizācijas varētu valdības uzdevumā turpināt darbību uz līdzšinējiem pamatiem.

Briti visu laiku uz notikumiem Irānā raudzījās samērā optimistiski, nedomājot, ka būs nepieciešama bruņota iejaukšanās, un cerot, ka kaut kādā mistiskā, pašiem vēl nezināmā, veidā laika rats pagriezīsies atpakaļ un atdos „vecos labos laikus". Viņi — un vēl vairāk amerikāņi — vēl pagājušajā rudenī visumā ļāva notikumiem savu gaitu, kaut jau toreiz skaidri iezīmējās dīgļi stāvoklī, ko tagad pat optimistiskā Londona spiesta apzīmēt par ļoti nopietnu. Padomju vēstnieks Sadžikovs pa tam, gan ar izšķērdīgiem rautiem, gan slepenām pieņemšanām lēnām auda neredzamos pavedienus, kas tagad sasējušies par tēraudcietu Gordija mezglu.

Rietumvalstu spekulācijās par iespējamo attīstību Irānā nebija palicis nepamanīts fakts, ka Maršala plāna zemes pašlaik saņem no Vidējiem austrumiem par brīvu 75% vajadzīgās naftas un ka tur pašlaik iegūst 17% no pasaules naftas produkcijas resp. tikpat daudz, cik visās pārējās valstīs pasaulē, atskaitot ASV un Venecuēlu, kopā. Tāpat speciālisti atzīmēja, ka vēl vairāk Kremli varētu interesēt atraut rietumiem šejienes naftas rezerves, kas sastāda pat 46% no pārbaudītajiem rezervju krājumiem pasaulē. Ar Pad. savienības bruņotu iejaukšanos tomēr nerēķinājās, pieņemot, ka pēdējā pasaules karu pašlaik nevēlas. Bez tam argumentēja, ka — technisko iespēju trūkuma dēļ — Kremlis šejienes naftas avotus tuvāko gadu laikā tikpat kā nespētu izmantot, izņemot padomju speciālistu kara laikā uzietās naftas rezerves Pad. savienības kaimiņos — Irānas Azerbaidžanā. Dažas balsis brīdināja, ka Irāna, ja vien Maskava to gribētu, iekristu kā nogatavojies auglis tās klēpī bez neviena šāviena. Vairākums tomēr paļāvās, ka Pad. savienība arī še nākotnē paliks šķietami pasīva un no tiešas iejaukšanās atturēsies.

Drīz vien notikumi rādīs, kam būs bijusi taisnība. Pašreizējais sauklis Irānā ir — jūrā visus ārzemniekus, un tāds liktenis varētu draudēt arī padomju režīma pārstāvjiem. Bet nedrīkst aizmirst, ka pašreizējo nemieru un streiku organizētāja — tudehu partija ir vismaz pusmāsa Vissavienības kompartijai. Tudehu ietekme uz tautas masām varētu vienā naktī vēl divkāršoties, ja nule par Centrālās Āzijas frontes virspavēlnieku — ne jau nejauši — ieceltais bijušais padomju ģenerālštāba priekšnieks ģenerālis Štemenko kādu dienu iedomātos persiem atgādināt, ka 1921. gadā viņu valdība noslēgusi ar Pad. savienību kādu līgumu. Un tas atļauj Pad. savienībai aktīvi iejaukties, ja kāda valsts izlieto Irānu par bazi uzbrukumam pret Pad. savienību vai apdraud tās drošību un neaizkaramību.

Neviens nevar liegt Štemenko apgalvot, ka padomju lācis nav vairāk disponēts ļaut sevi raustīt aiz astes kā britu lauva. Gambija viena nespēj ne vienu asti raustīt, ne otru pasargāt no raustīšanas. Bet stāvoklis tuvosies lūzumam, ja notikumu attīstība spiedīs britus un amerikāņus nosūtīt uz notikumu vietu lielākus papildspēkus.

G. G.

Ienaidnieks kļūst par draugu un sabiedroto

Japānai sagatavo „mīkstu" miera līgumu, lai radītu pretspēku Padomju savienībai

„Nācijām nav pastāvīgu draugu. Tikai to intereses ir pastāvīgas". — Šo atziņu britu valstsvīrs formulējis jau pirms gadsimteņa, bet praksē tā izpaudusies daudz agrāk un spilgtāko iemiesojumu ieguūst mūsu dienās. Pag. rudenī Sav. valstīs skaļi atskanēja ieteikums apbruņot Rietumvāciju. Jādomā, ka šī iespēja joprojām nav atmesta, bet par to vienīgi vairs nerunā: Francija vēl nav kļuvusi tik saprātīga, lai bez bažām noskatītos uz vācu divīzijām, un pašās Sav. valstīs ir ietekmīgi cilvēki, kas vāciešiem neuzticas. Bez tam komūnistu virsvadība deklarējusi, ka „necietīs" vācieśu militārisma atjaunošanu. Drošs paliek drošs! Vāciešu apbruņošana pagaidām atlikta.

Toties pilnā gaitā miera līguma sagatavošana ar Japānu, lai tā pati rūpētos par aizsardzību. Priekš nepilniem četriem gadiem kareiviskā salu valsts pieņēma jaunu satversmi. To pieņēma stiprā ģen. Mekartura ietekmē, un tā deklarēja: Japāņu tauta uz visiem laikiem atsakās no kara ... atsakās no citu valstu apdraudēšanas un varas lietošanas. Tagad Japānā, līdz pat pēdējam laikam vēl tā paša ģen. Mekartura ietekmē, notika priekšdarbi armijas atjaunošanai. Jau pag. gada jūlijā Mekarturs pilnvaroja Japānas ministru prezidentu „nacionālās policijas rezerves" radīšanai, un pēc pieciem mēnešiem šai rezervei jau bija 73.000 vīru, kas vingrinājās saviem uzdevumiem 30 apmācības nometnēs. Viņus apmācīja pēc amerikāņu reglamenta ar amerikāņu ieročiem, un apmācības pārraudzīja amerikāņu padomnieki. Puse no šiem vīriem ir pēdējā kara veterāni. Tos sagatavo par instruktoriem un virsniekiem jaunajai japāņu armijai.

Kamēr miera līgums nav parakstīts, tikmēr armijas atjaunošana nav iespējama. Bet pamats domāt, ka Japāna miera līgumu dabūs jau šai vasarā un tas būs „mīksts" miera līgums. Mekarturs to visu laiku steidzināja, jo gribēja visā drīzumā atgriezties Sav. valstīs, kur nav bijis vairāk par desmit gadu. Stingrais, 71 gadu vecais vīrs gan gribēja sev atļaut atpūtu, bet tikai pēc pabeigta darba — pēc miera līguma ar Japānu, kam bija jāvainago viņa lielākā uzvara: ienaidnieka pārvēršana par draugu un sabiedroto. Tagad viņa pasākto darbu turpinās ģenerālleitnants Ridžvejs, kas jau paspējis nodeklarēties, ka viņš darīšot visu, lai ar Japānu tiktu parakstīts miera līgums cik vien ātri iespējams.

Ka mierlīgums ar Japānu ir ar pirmšķirīgu politisku nozīmi, kas jānal. Bet saprotamas arī kaimiņu bažas. Japānas gadījumā bija jānomierina Austrālija, Jaunzēlande un Filipīnas un arī Anglija. Jādomā, ka ASV republikāņu politiķis Džons F. Daless to daļēji jau veicis savā nesenā ceļojumā. Atlikušo daļu nolīdzinās ASV diplomāti — visas šīs zemes vēlas redzēt ASV spēku savā pusē, bet ASV savukārt vēlas miera līgumu ar Japānu „jo ātrāk, jo labāk".

Ķeizariskās Japānas nesenie karavīri labprāt fotografējas jaunajās uniformās, kas redzami liecina par amerikāņu ietekmi. Uz 75.000 „policijas rezerves" vietām īsā laikā pieteicās 375.000 brīvprātīgo. Armiju varētu ātri atjaunot bez iesaukšanas — vienīgi ar brīvprātīgajiem.

realizē ārkārtīgā tempā, to liecina arī Tālo austrumu speciālpilnvarotā Dallesa steidzīgā ierašanās Tokio. Lielās steigas galvenais cēlonis ir politiskā situācija Austrumāzijā. Tur jārada pretspēks komūnisma ofensīvai. Kā Rietumeiropā vācieši, tā austrumos japāņi ir pārbaudīti komūnisma pretinieki. Abas tautas bijušas labas karotājas, abām bija augstvērtīga rūpniecība, un abas tiecās pēc ... dominējošā stāvokļa savu kaimiņu vidū. Tās vajadzīgas komūnisma atvairīšanai.

Tomēr ar miera līgumu un armijas atjaunošanu vēl nebūs atrisināta Japānas vislielākā problēma. Katras tautas prieks un lepnums — tās jaunā paaudze Japānai sagādā vislielākās rūpes. Tās iedzīvotāju skaits pieaug neiedomājami ātri. Katru dienu tas palielinās par 5000. Pag. gadā pieaugums sasniedza 1,5 milj., bet labvēlīgākā gadījumā tas var būt 1,8 milj. Jau tagad Japānas 84 milj. iedzīvotāju saspiesti šaurākā telpā nekā Kalifornija, kur nepilni 10 milj. Pēc Čikagas universitātes prof. Edvarda Akermana pētījumiem, kas Mekartura uzdevumā divi gadus nodarbojās ar Japānas iedzīvotāju problēmas studijām, 64 proc. no japāņu ģimenēm nekādu dzimstības kontroli (ko japāņiem kādreiz stipri ieteica amerikāņi) neatzīst. Bērni nāk pasaulē, kā daba to nolikusi, un, līdzšinējam pieaugumam turpinoties, jau 1955. g. Japānas salās dzīvos 90 milj., bet 1970. g. — 107 miljoni.

Pašreizējo japāņu miljonu paēdināšanai nepietiek ar salās ražoto pārtiku. Katra piektā rīsu tonna jāieved, tai pašā apmērā jāieved citi pārtikas līdzekļi. Iepirkumiem nepieciešami dolari vai citu zemju valūta. Agrāk to ieguva ar plaši attīstītās rūpniecības ražojumu eksportu. Fabrikas varētu ražot arī tagad, bet trūkst izejvielu, ko deva Mandžūrija un Ķīna. Rūpniecības paplašināšana būtu nepieciešama arī darba iespējām, jo darba pieprasījums pieaugot par 100.000 mēnesī. Rūpniecības strādnieki bezdarba laikā agrākos gados atgriezās uz laukiem. Tagad arī japāņu strādnieks dod priekšroku pilsētai, bet rūpniecība uzlabojusi darba metodes un agrāk nodarbināto trīs vīru vietā iztiek ar vienu pašu. Japānai nākamos 20 gados būs jādod darbs 8,5 milj. cilvēku. Jau pieminētais prof. Akermans pateicis pavisam atklāti, ka Japānai, ja tā nesaņem palīdzību no ārienes, jāierobežo iedzīvotāju skaits vai jāakceptē „bada standarts".

Šīs izredzes nav noslēpums arī Kremļa vīriem Maskavā. Protams, tiem nav patīkams drīzais miera līgums, bet amerikāņi būs uzņēmušies pienākumu rūpēties par Japānas ekonomisko stabilitāti, būs uzņēmušies jaunas nastas, kas vecā onkuļa Sēma muguru salieks vēl vairāk. Jau 1949. g. par japāņu komūnistiem nobalsoja 3 miljoni. Ja saimnieciskās grūtības pieaugs, varbūt balsos vēl vairāk. Un aģitātorus taču var piegādāt no sarkanarmijas kontrolētām salām pat zvejnieku laiviņās! Visi japāņu kara gūstekņi arī vēl nav atgriezušies. To apmācība turpinās kaut kur Sibirijā.

Kremļa cerības tomēr var izrādīties veltīgas, ja japāņiem dos iespēju kļūt par vadītāju spēku pretkomūnistiskā Austrumāzijā. „Ja mēs cīnīsimies trešajā pasaules karā," teicis kāds japāņu politiķis, „mēs cīnīsimies par Japānu, nevis par Sav. valstīm, un sagaidīsim mūsu privileģētā stāvokļa atjaunošanu Āzijā."

Japāņus karā vēl neaicina. Tiem dod miera līgumu, un to viņi saņems labprāt. Jo tas būs solis tuvāk Japānas starptautiskā svara un stāvokļa atjaunošanai.

Mr. A.

Maņani un Kuki ēna par Italijas kompartijas kongresu

PARTIJAS ĢENERĀLLĪNIJAI UZTICĪGIE KOMŪNISTI MĒĢINA ATKRITĒJUS PĀRMĀCĪT

Roma (ip). — Kā ziņo no Feraras, Italijas „titoistu" deputātiem Maņani un Kuki, atstājot kāda drauga namu, no paslēptuves uzbrucis lielāks skaits partijas līnijai uzticīgu komūnistu. Piesteidzoties trauksmes policijas vienībai, kas kopš Maņani un Kuki izstāšanās no komūnistu partijas vienmēr uzturas viņu tuvumā, agresīvos demonstrantus izdevies izklīdināt. Maņani tomēr jau bijuši nodarīti tik smagi miesas bojājumi, ka viņam vismaz nedēļa jāpavada slimnīcā. Pēc izstāšanās no partijas, publicētājā brošūrā abi deputāti bija rakstujuši terrora metodes, ar kādām partija Italijā, īpaši rūpniecības novados zemes ziemeļos, mēģina uzturēt savu kontroli pār biedriem, uzsverot, ka viņiem sakarā ar izstāšanos draud dzīvības briesmas.

Romā tad tikko bija beidzies 5 dienu ilgais Italijas komūnistu partijas kongress, kurā, lai aizkavētu Maņani un Kuki gadījumu atkārtošanos, nolēma nākotnē stiprināt partijas disciplīnu un veltīt lielāku vērību biedru uzraudzībai — īpaši tādēļ, ka pēc atgriešanās no Pad. savienības, daudzi partijas biedri slēgtās sanāksmēs bija pauduši satriecošus iespaidus par stāvokli tur izglītības uc. ziņā. Partijas vadītāja Toļati uc. oficiālās runas tomēr atspoguļoja nelokamo paļaušanos Pad. savienības vadībai un aicināja biedrus uz neierobežotu lojālitāti pret to, uzsverot, ka tajā neesot valdošās šķiras, kas vēlētos karu.

Maņani un Kuki, kas bija aicinājuši vajadzības gadījumā aizstāvēties arī pret padomju iebrukumu, norādot uz šo draudu reālitāti, Toļati apzīmēja par „dažiem nožēlojamiem renegātiem", kurus Italijas valdošā šķira esot izlietojusi par ieroci mēģinājumam sašķelt tautas frontes vienību. Viceģenerālsekretārs Sekia Maņani un Kuki gadījumus izlietoja paškritikas ievadīšanai, norādot, ka nākotnē esot pamatīgāk jāiepazīstas ar partijas ideoloģiju un, no tās vadoties, jāvēro un jāvērtē tiklab vadītāju, kā biedru darbība — nevis kā līdz šim, visa galvenā vērība jāpiegriež masu sapulcēm un ziņojumiem, kuros minēti skaitļi un nedzīvas lietas, bet aizmirsts pats cilvēks.

Pēc oficiālajiem datiem, neskatoties uz daudzajām aiziešanām no partijas pēdējo mēnešu laikā, tās biedru skaits visumā esot pieaudzis no 2 uz gandrīz 2,5 miljoniem.

Lai novērstu nepiederīgu personu ielavīšanos sēžu zālē, bija iekārtota trīskārša kontroles sistēma partijas biedru karšu pārbaudei.

Motorizētie lūžņu zagļi un zagtu automobiļu centrāle mežā

Minchene (fm). — Ievērojami celoties metallu cenām, ārkārtīgi vairojušies metallu, īpaši krāsaino metallu lūžņu zagšana. Martā Minchenē vien policija konstatējusi 157 zādzību gadījumus. Minchenē patlaban ir vairāk par 400 lūžņu tirgotāju, kamēr pirms kara pilsētā to nebija vairāk par 20. Daudzi tirgotāji apzināti uzpērk zagtus lūžņus. Tos ļaudis vāc, kur un kā vien iespējams. Kādu nakti policija Minchenē aizturēja smago automašīnu ar diviem vīriešiem un vienu sievieti, kas braukāja apkārt pa pilsētu, pievācot katru kaut kā pieejamu metalla gabalu. Divus vīriešus apcietināja, kad viņi mēģināja kādā dzelzceļu šķūnī nomontēt lokomotīvēm misiņa daļas. No lūžņu zagļiem nav droši ne telegrafa kabeļi un elektrības vadi, ne arī pieminekļi un žogi. Lūžņu cena kopš Korejas kara sākuma cēlusies apmēram septiņkārtīgi.

Bavārijas policija Minchenes apkārtnē, dziļi biezā mežā atklāja plašu zagto automobiļu parku, kur patlaban atradās 14 jaunāko modeļu mašīnu. Visas tās bija zagtas Minchenē, daļai jau bija nomontētas riepas, radio aparāti, baterijas un citas vērtīgas daļas.

DAŽOS VĀRDOS

Pret rasisku šķirošanu amerikāņu armijā nobalsojis tautas vietnieku nams ar 178 pret 126 balsīm.

Pārvietot kādu kalnu no Riodežaneiro centra uz jūrmalu nolēmusi Brazilijas galvaspilsētas pārvalde. Kalna pārvietošana bija radījusi pilsētas padomē asas debates, jo tā virsotnē atrodas kāds ievērojams klosteris. Beidzot vienojās arī par klostera pārcelšanu. Kalna pārvietošana, kas izmaksās 0,5 miljardu kruzeiru, tomēr atmaksāsies, jo, pārdodot atbrīvotos apbūves gabalus pilsētas centrā un jūrmalā, varēs iegūt 1,5 miljardus kruzeiru.

Lielāks skaits vācu kara lidotāju iestājušies sarkanās Ķīnas aviācijā Korejas frontē, ziņo amerikāņu gaisa spēku galvenais štābs.

Grenlandi aizsargās Dānijas virsnieku vadībā — šāda vienošanās panākta dāņu un amerikāņu sarunās, kas Kopenhagenā sākās 27. martā un beidzās šinīs dienās.

Ievērojamā republikāņu senātora Vandenberga veselības stāvoklis pēdējās dienās jūtami pasliktinājies. 67 g. v. senātors bija viens no dedzīgākiem divu partiju politikas atbalstītājiem.

Ēģiptes karalis Faruks piemērojies nopietnā laika prasībām un atteicies no tradicionālajām greznām kāzu ceremonijām.

30.000 ārzemju studentu patlaban apmeklē amerikāņu universitātes un augstākās mācības iestādes.

Prensa Argentina saucas jaunais laikraksts, ko valdības aprindas izdos slēgtā demokrātiskā laikraksta Prensas apgāda namā.

Gaļas, zivju, olu un piena racionēšana padomju joslā turpināšoties vēl nenoteiktu laiku, — paziņoja darba un apgādes ministrs Hamans laikrakstā Neue Zeit. Pārtikas krājumi, „pateicoties Pad. savienības un tautas demokratiju palīdzībai", pastāvīgi pieaugot, bet to tomēr vēl nepietiekot, lai izbeigtu racionēšanu.

Pēc kārtas sestais čechu katoļu bīskaps Eduards Nečejs Slovakijā, ar zvērestu apliecinājis padevību komūnistu režīmam, ziņo oficiālā Čechoslovakijas ziņu aģentūra.

Ieroču palīdzību maršalam Tito un pretkomūnistu spēkiem Ķīnā pieprasījis ģenerālmajors Donovans, amerikāņu stratēģiskā dienesta šefs pēdējā karā. Kādā republikāņu senātoru sanāksmē viņš izteicās par Ķīnas nacionālo partizānu apgādi, nometot vajadzīgos krājumus ar izplētņiem. Donovans arī neredzot iemesla, kāpēc neatļaut Čaņkaišeka spēkiem invāziju no Formozas cietzemē. Līdzīgās domās esot senātors Tafts.

„Boļševiki ļoti labi zina, ka mēs viņus satrieksim, ja to armijas sāktu soļot pāri Vācijai," izteicās Dr. Vanevars Bušs, amerikāņu zinātniskās pētniecības šefs pēdējā karā. Kādā sanāksmē Pensilvēnijas universitātē viņš izteicās, ka ASV sagatavojušās lietot atombumbas pret ienaidnieka vadības un apgādes centriem, kā arī jaunus un spēcīgus ieročus smago tanku apturēšanai, uz kuriem tik lielā mērā dibināta padomju stratēģija.

UN neatstās Jugoslaviju savam liktenim, gadījumā, ja tiktu apdraudēts miers Balkānos, teica Trigve Li kādā banketā, ko tam par godu Belgradē sarīkoja maršals Tito. Turpinot savu Balkanu ceļojumu, UN ģenerālsekretārs preses konferencē Atēnās paskaidroja, ka agresijas gadījumā Eiropā, UN rīkosies tāpat kā Korejā.

Jaunu atombumbu cietumā izgudrojis uz 14 gadiem notiesātais angļu atomu spiegs Klauss Fukss. Jaunā tipa atombumba esot daudz iedarbīgāka par līdzšinējām.

Vācija uzvarēja Šveici 200. valstu sacīkstē futbolā, kas risinājās svētdien Cīriches stadionā 35.000 skatītāju klātienē. B vienību spēku pārbaudē Karlsruē toties uzvaru izcīnīja šveicieši.

Milzīgu pazemes atombumbu noliktavu un militāru bazi ceļ amerikāņu, angļu un franču karaspēks pie Sidi Nasaras, Lībijā. Tuvumā jau stacionēts liels skaits turboiznīcinātāju un darbos iesaistīti 20.000 lībiešu.

Krievu traleru eskadra izbraukusi Lamanšas kanālim, lai caur Vidusjūru dotos tālāk uz Vladivostoku. Šie 9 „spiegu kuģi", kā tos apzīmējusi angļu admirālitāte, bijuši gluži jauni un ar jauna veida virsbūvi.

Kopīgas atomrūpniecības dibināšanu grib uzsākt Norvēģija ar Holandi un iegūto enerģiju izmantot saimnieciskiem pasākumiem. Norvēģi jau kopš 1948. g. Kjelaras laboratorijās izdara sekmīgus mēģinājumus ar smago ūdeni un urānu.

870.000 galonu lielu un kādu mazāku Standart Oil Company naftas cisternu pie Nahes aizdedzinājuši vietminiešu partizāni.

Plastisku vielu, kas pilnīgi aizsargā no radioaktīvo staru iedarbības, izgudrojuši amerikāņi un ar šo jauno masu paredz pārklāt karakuģu virspusi, kā arī celtnes, kuras aplies ar šīs vielas šķidru paveidu.

Aizsprosta slūžas Hvančonas baseina spēkstacijai, apm. 15 km ziemeļos no 38. paralēles, atvēruši ķīnieši, lai aizkavētu UN vienību tālākvirzīšanos. Nodoms nav devis gaidītos rezultātus, jo ūdens ātri nokrities un arī satiksme pa svarīgo Cunčanas-Hvančonas ceļu nav pārtraukta, bet baseina sektorā joprojām turpinās sīvas cīņas par tā iegūšanu.

Vienu no deviņām jaunprojektētām atomrūpnīcām sāk celt 2000 m augstumā, Rokiju kalnos, Kolorado. Šim pasākumam piešķirti 16 milj. dolaru.

Ar atomenerģiju dzītu lidmašīnu bazes kuģi sākuši konstruēt angļu zinātnieki un cer to pabeigt 6 mēnešos.

Malajas kaučuka sūtījumi Ķīnai šī gada pirmajā ceturksnī sasniedza 19.400 t, kamēr visā pag. gadā ķīnieši saņēma tikai 38.600 t.

Atcelt nāves spriedumu Oskaram Kollaco prezidentu Trumenu lūgusi Portorikas neatkarīgo partija, jo Kollaco uz atentāta domām pret ASV prezidentu esot novedusi jauna ietekme.

Visos Maskavas laikrakstos nesen bija redzama Kenterberijas „sarkanā dekāna" Džonsona ģīmetne, kopā ar sešu pārējo pag. gada Staļina miera prēmijas ieguvēju attēliem. Visi apbalvotie — Dr. Hjūlets Džonsons, prof. Žolio Kirī, francūziete Kotona, amerikāņu bīskaps Multons, Sunjatsena kundze, Korejas „demokratisko sieviešu ūnijas" priekšsēde Paksenlaja un meksikānis Eriberto Hara — saņem diplomu, zelta medaļu un 100.000 rubļu katrs.

Marokas neatkarību franču valdībai iesniegtajā notā pieprasa Ēģipte.

Saksijas urana raktuvēs padomju joslā notikušas asiņainas sadursmes starp strādniekiem un NKVD apsardzību. Liels skaits strādnieku apcietināti.

Kašmirā ieradusies amerikāņu lietpratēju komisija, lai meklētu izdevīgu vietu aviācijas bazei, ziņo Maskavas radio.

Hailes Selasi 1.100 vīru stiprs bataljons aizstājis Džibutī ostu, lai dotos uz Korejas karalauku.

Gromiko Parīzes konferencē pārmet Amerikai bazu ierīkošanu visapkārt Pad. savienībai. Tās esot Anglijā, Francijā, Norvēģijā, Kiprā, Islandē, Grenlandē, Suecā, Ēģiptē, Irānā un Turcijā.

12 milj. dol. vērtībā zegas, palagus, dvieļus uc. kazarmju dzīvei nepieciešamus priekšmetus Eiropā iepērk amerikāņu armija.

Izdemolēta un saspridzināta komūnistu partijas centrālā mītne Nicā.

Asu brīdinājumu notu par atkārtotiem bruņotiem robežincidentiem Jugoslavijai iesniegusi Rumānija.

Pāvests pieņēmis princesi Elizabeti speciālā audiencē pag. piektdien. Kā zināms, pret šo angļu troņmantnieces un viņas vīra apmeklējumu Vatikānā protestēja Lielbritānijas protestantu aprindās.

Jaunu divīziju uz Koreju paredzējušas nosūtīt Lielbritānijas imperijas valstis — Anglija, Kanada, Austrālija un Jaunzēlande.